صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز جمعۃ المبارک ۶۔ نومبر ۱۹۹۷ء

بمطابق ۵ رجب ۱۴۱۸ھ

سرکاری رپورٹ

جلد ۸ شمارہ ۱

مندرجات

مندرجات	صفحہ نمبر
۱۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ	۱
۲۔ تحاریک استحقاق	۳
۳۔ تحاریک التواء	۴۶
۴۔ توجہ دلاؤ نوٹس	۷۲
۵۔ قراردادیں	۱۰۱

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز جمعۃ المبارک مورخہ 6 نومبر 1997ء بمطابق 5 رجب المرجب 1418 ھجری صبح دس بجکر اٹھارہ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ خان چمکنی، مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ۝ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

اِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللّٰهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝ اَلَّذِيْنَ عٰهَدْتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُوْنَ عَهْدَهُمْ فِيْ كُلِّ مَرَّةٍ وَّهُمْ لَا يَتَّقُوْنَ ۝ فَاِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ۝ وَاِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْۢبِذْ اِلَيْهِمْ عَلٰى سَوَآءٍ ط اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْخَآئِنِيْنَ ۝ (پارہ 10 سورہ الانفال آیت 55-58)

ترجمہ۔ ارشاد باری تعالیٰ ہے یقیناً اللہ کے نزدیک زمین پر چلنے والی مخلوق میں سب سے بدتر وہ لوگ ہیں جنہوں نے حق کو ماننے سے انکار کیا، پھر کسی طرح وہ اسے قبول کرنے پر تیار نہیں ہیں خصوصاً ان میں سے وہ لوگ جن کے ساتھ آپ نے معاہدہ کیا پھر وہ ہر موقعہ پر اس کو توڑتے ہیں اور ذرا بھی خدا کا خوف نہیں کرتے۔ بس اگر یہ لوگ لڑائی میں تمھیں مل جائیں تو ان کی ایسی خبر لوکہ ان کے بعد جو دوسرے لوگ ایسی روش اختیار کرنے والے ہوں تو ان کے حواس باختہ ہو جائیں، توقع ہے کہ بدعہدوں کے اس انجام سے وہ سبق لیں گے اور اگر کبھی تمھیں کسی قوم سے خیانت کا اندیشہ ہو تو اس کے معاہدے کو اعلانیہ طور پر اس کے آگے پھینک دو یقیناً اللہ تعالیٰ خیانت کرنے والوں کو پسند نہیں کرتا۔

<u>جناب سپیکر</u>: معزز اراکین اسمبلی! ذیل اراکین اسمبلی نے رخصت کے لئے درخواستیں ارسال کی ہیں جن کے اسماء گرامی ذیل ہیں۔ جناب فتح اللہ خان صاحب نے 6 نومبر سے 26 نومبر تک' اور جناب حبیب اللہ خان کنڈی صاحب نے 6 نومبر سے 7 نومبر تک۔ **Is it the desire of the House that leave may be granted to the honourable Members?.**

(The motion was carried).

<u>Mr. Speaker:</u> The"Ayes" have it. Leave is granted to the honourable Members.

<u>Panel of Chairmen.</u>

In pursuance of sub rule (1) of Rule 14 of the Provincial Assembly of North West Frontier Province Procedure and Conduct of Business Rules, 1988, I hereby nominate the following Members, in order of priority, to form a Panel of Chairmen for the current session:-

1. Arbab Saifur Rehman Khan, MPA.
2. Mr. Ghafoor Khan Jadoon, MPA.
3. Mr. Hamidullah Khan, MPA.
4. Malik Naqeebullah Khan, MPA.

Committee on Petitions.

In pursuance of Rule 116 of the Provincial Assembly of the North West Frontier Province Procedure and

Conduct of Business Rules, 1988, I hereby nominate a Committee on Petitions comprising of the following Members under the Chairmanship of Haji Muhammad Adeel, Deputy Speaker:-

1. Arbab Saifur Rehman Khan, MPA;
2. Mr. Khurshid Azam Khan, MPA;
3. Mr. Habibullah Khan Kundi, MPA;
4. Mr. Muhammad Taus Khan, MPA;
5. Mr. Said Rahim Khan, MPA;
6 Mian Iftikhar Hussain,MPA.

تحاریک استحقاق

Mr. Speaker: Mr. Najmuddin Khan, MPA to please move his Privilege motion No. ......(Interruption)......

Mr. Pir Muhammad Khan: Point of order, sir.

جناب نجم الدین: د ټولو نه مخکښې جي زه دلته کښې عرض کومه، د بیګم صاحبې مور مړه ده، امجد دُرانی صاحب مړ دے او خوښه د زاهد خان مور هم مړه ده، د هغې ټولو په حق کښې دُعا اوکړئ۔ د دے نه وروستو به بیا نورې خبرې کوو۔

حاجی عبدالرحمان خان: یو جي قصوریه صاحب هم وفات شوے دے نو هغه هم په دُعا کښې یاد کړئ۔ عبدالکریم قصوریه صاحب خوښه د دے ممبر صاحب تره وو۔

(اس مرحلے پر مرحومین کی ایصال ثواب کیلئے دعائے مغفرت پڑھی گئی)

جناب آفتاب احمد خان شیرپاؤ: جناب سپیکر د Adjournment motions and Privilege motions اوچتولو نه مخکښې زه ستاسو توجه یو دوو خبرو ته راګرځول غواړمه، یو خو دا جناب سپیکر صاحب چه دا ډیره د افسوس خبره ده چه تقریباً څلور میاشتې اوشوې، 120 ورځې اوشوې چه د اسمبلۍ اجلاس د بجټ سیشن نه پس نه دے راغوښتے شوے، د نورو صوبائی اسمبلو دوه درے ځله راغوښتے شوے دے، سوائے د دے اسمبلئ نه، چه نن مونږه چونکه دا یو Constitutional requirements وو نو د هغه په وجه دا اجلاس راوغوښتے شو، ګنی نو څه پته چه دا کیدے شی نن هم دا اجلاس نه وے راغوښتے شوے۔ دا د دے خبرے نشاندهی کوی چه آیا په دے اسمبلئ کښې چه کومے خبرے کیږی، په دے اسمبلئ چه کوم بحث کیږی او چه کوم مونږه اپوزیشن مشوره ورکوی حکومت له یا د حکومت څه پالیسی وی نو دا په ټولو کښېHighest forum دے او چه دا دومره نظرانداز کړے شی، Neglect کړے شی نو د دے نتیجه به څما په خیال باندے د صوبے د پاره مفید نه وی۔ د دے د پاره یا خو د دے ممبرانو صاحبانو څه حیثیت نشته چه مونږه په اعتماد کښې په هیڅ خبره باندے نه اغستے کیږو او دا یو سلسله دلته کښې شروع شوے ده چه څلور میاشتے هم داسے د اسمبلۍ د دے اسمبلۍ کارروائی د عوامو د مفادو د پاره څه پیش رفت نه دے شوے۔ دویمه خبره جناب سپیکر صاحب، طریقه کار هم دا وی چه کله اجلاس راغواړی او Notification اوشی نو د اپوزیشن مشورے یا د هغوی سره یو میټنګ هم ډیر ضروری وی چه بعضIssues خونږه داسے وی چه هغه مونږه غواړو چه د

اسمبلی سیشن دوران کښې راشي نو دے خله په هغې باندے هم میټنګ نه دے شوے۔ دا ډیر اهمIssues دي مثلاً دNational Economy چه څه صورت حال دے او ورسره د دے صوبے دEconomy چه څه صورت حال دے۔ دا یو ډیر اهم موضوع ده او په دے باندے مونږه غوارو چه دلته دِ بحث اوشي او خپل تجاویز ورکړو او د دے صوبے د بهترئ د پاره که مونږ څه لږ ډیر کولے شو په هغې باندے مونږه عمل اوکړو۔ دغسے دا د Retrenchment کومه سلسله چه شروع شوے ده۔ ډاون سائزنګ په هغه سلسله کښې هم ټول ملک د هغې نه متاثر شوے دے۔

<u>جناب سپیکر:</u> هسے آفتاب خان که لږ Step by step لاړ شو تاسو دا دوه خبرے Take up کړے چه د دے جواب زه تاسو ته لږ درکړم۔ او بیا دا بله خبره اوکړئی نو ښه به نه وی؟

<u>جناب آفتاب احمد خان شیرپاؤ:</u> جناب سپیکر ! I will just take two minutes Retrenchment دے، بل دا ټرانسفرز چه کومے طریقے سره کیږی په دے صوبه کښې۔ په هغې باندے هم خونږه د ملګرو ډیر شکایات دی او هغه دا دی چه دا سلسله Politically یو قسم په هغې باندے استعمالیږی۔ ورسره ورسره د Law and order situation په ټول ملک کښې او په دے صوبه کښې چه کوم صورت حال دے دا هم یو اهم موضوع ده او ضروری ده چه په دے باندے بحث اوشي او ورسره ورسره د صوبے د حقوق،آیا مونږه ته خپل حق ملاویږی یا نه ملاویږی۔ دا داسے اهم مسئلے دی چه په دے سیشن کښې مونږه له پکار دا دی چه په دے باندے بحث اوکړو، بجټ چه پاس شوے دے، د هغې نه پس په هغه بجټ باندے هم څه عمل نه دے شوے۔ نو د دے

صورتحال په وجه دے صوبه کښ په خلقو کښ چه کومه بے چینی ده، خما په خیال خمونږه معزز ممبرانو صاحبانو ټولو ته معلومه ده۔ ځکه چه خپلے حلقے ته ځی، هغوی ته په خپله حلقه کښ مشکلات دی۔ په دے وجه باندے چه هغوی ته ښودلو د پاره هیڅ څه نیشته چه بهانی مونږه به خپلو خلقو له څه ورکوو، نو دا دیرے اهمے خبرے دی۔ په دے باندے ما ستاسو توجه راګرځول غوښتل چه پکار داوه چه دا طریقه کار واضح شوے وے۔

جناب سپیکر، یومنټ جی، آفتاب خان تاسو ته د دے څیز ښه علم دے، ټولو ممبرانو صاحبانو ته چه د اسمبلۍ د راغوښتو د پاره دوه طریقے دی۔ یو طریقه دا ده چه حکومتی فریق لارشی او ګورنر صاحب ته Requisition پیش کړی او ګورنر صاحب بیا اجلاس را اوغواړی۔ بله طریقه دا ده چه د اسمبلۍ ممبران دا کومه ګیله کوی نو دا ګیله زه تاسو نه کوم، آفتاب خان، تاسو تر نن تاریخه پورے یو Requisition کړے دے او دے نورو ممبرانو ته مو ونیلی دی چه راځئ مونږه سره Requisition اوکړئ۔ دا خو تش د اپوزیشن ډیوټی نه ده۔ دا83 ممبرز چه دی دا که د ګورنمنټ دی او که د اپوزیشن دی، تاسو که یو Requisition move کړے وے او دوی ته مو ونیلے وے چه راشئ دستخطونه اوکړئ او دوی نه وے کړے نو بیا به ستاسو دا Grievances وو۔ خما ستاسو نه دا Grievances دی چه تاسو تر نن تاریخه پورے یو ممبر صاحب هم Not a single Member has taken this step چه هغوی راشی او هغوی اووائی چه یره داسے څه ضروری مسئلے دی او په هغے باندے مونږه Requisition کوو That would have been anothermatter. چه فرض کړه تاسو یو Requisition لیکلے وے او خاصکر د اپوزیشن سائیډ والو، ولے چه د اپوزیشن هغه Requisition بےشکه چه هغه

For the purpose د هغوی هغه اکثریت نیشته خو دے د پاره independently

of requisition په هغه کښې نے دا چرته کښې هم نه دی لیکلی چه یره گورنمنټ والا

به نے نه راغواړی او اپوزیشن والا به نے نه را غواړی۔ ممبرز لفظ دے،

که تاسو د 83 په هاؤس کښې 21 ممبرز Sign کړنی ماته نو بیا زه به نے

راوغوارمه او په ما باندے نے نه گورنمنټ بندولے شی او نه راباندے بل څوک

بندولے شی۔ دا یوه خبره شوه، دویمه خبره تاسو دا ا وکړه چه یو میټنګ

مخکښے کیږی انشاء الله دا اسمبلی اوس شروع ده هغه میټنګ په هغه حالاتو

کښې کیږی آفتاب خان چه څه وختے داسے یو څیز وی چه هغه راوستل

غوښتل ضروری وی، یو نے منے کوی او بل وائی چه دا دے راشی نو داسے

هیڅ څیز نه وو دا تاسو اوس دا اجلاس به گورے په دے کښې چه څومره

څیزونه دی داټول داپوزیشن دی۔ یو څیز داسے هم نه دے چه هغه رد کړے

شوے دے Possibility تر دے حده پورے ما کوشش کړے دے چه بعض بعض

څیرونه Strictly, under the rules هم نه راتلل خو که معمولی هم د هغے

Forty percent chances نے وو نو ما په % 40 کښې هم Admit کړی دی

باقی دا دریمه خبره تاسو دغه د پاره ا وکړه چه داسے Law and order او

داسے نورے خبرے دا ټول څیزونه Admit شوے دی او انشاالله تعالٰی نن به

نے گورے څه به نن راځی څه به سبا راځی څه به بله ورځ باندے راځی هاں!

بهرکیف که صرف څه څیز هم داسے وی تر څو پورے چه خما د خپل ذات

تعلق دے بحیثیت سپیکر نو دا خه باربار وایمه چه ماته په تاسو کښې او دوی

کښې هیڅ قسم له فرق نشته دے۔ صفا الفاظو باندے نے وایم زه ستا سو هم

دومره Respect کومه چه څومره د دوی (تالیاں) نو که تاسو خپل څه هم

داسے محیز وی چه هغے د پاره میټنګ ضروری وی، نو زه خپله سوچ دا
کوم مباده حکومت په ما باندے دا دغه اونکری،چرته Noconfidence به
اووایمه چه هغه راباندے اونکری چه دا دے څه کوی، دے خو، نو ستاسو
دومره محیزونه راغلی دی۔ نن دا ما کتل، زما خیال دے چه ستاسو په ایم پی اے
ګانو کښې که زه دا شل ورځے ورکوم نو یواځے نجم الدین خان له نے
ورکولے نشم۔ دومره د هغه Matters دی په دے اسمبلئی کښې، دغه شانتے دا
نور، اوس زما خیال دے چه د دے سره به ستاسو تسلی شوی وی۔ دا ټول
محیزونه په آرام راروان دی خو هم د دے د پاره تاسو خپل طرف نه یو Effort
کوئ۔ زما خو خپله څه اتهارټی نیشته چه زه Suo-moto اسمبلی راوغوارم۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر! زما یو پوائنټ آف آرډر دے۔

جناب سپیکر، جناب پیر محمد خان۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب ! دا Clause (2) of Article 54
لاندے دا دے چه There shall be at least three sessions of the
National Assembly every year and not more than one hundred
and twenty days shall intervene between the last sitting of the
Assembly in one session and the date appointed for its first
sitting in the next session. دا جناب سپیکرصاحب ! 120 ورځے شوے
چه دا لازمے شوے۔ چه د دے په مینځ کښې به خا مخا اجلاس بیا راغواړی۔
اوس یو طرف ته لکه شیرپاؤ خان چه اوونیل چه تاسو خالص په هغه آخری
ورځ باندے چه Violation کیږی نو ځکه مو اجلاس راوغوښتلو۔ زه د دغے
سره هم Agree یم، خو زه وایم Violation شوے دے۔ دا 120 ورځے په

Constitution کښې ورکړے وے، خو غالباً په 7 جولائی باندے د اسمبلئی Last session شوے وو۔

جناب سپیکر، په 8 جولائی باندے شوے وو۔

جناب پیر محمد خان، چه په 8 جولائی باندے شی نو نن نے بیا 121 واں ورخ جوړیږی۔ چه په 7 جولائی باندے شی نو 122 ورخے ترینه جوړیږی۔ اوس د آرټیکل Violation اوشولو جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر، پیرمحمد خان! په مطلب د اورسیدم۔ خو لږ زما جواب ته غوږ کیږده۔

جناب پیر محمد خان، لږ غوندے جناب سپیکرصاحب! Excuse me for just a minute اوس جناب سپیکرصاحب! زه یو خو ستاسو نه په دے باندے به رولنګ غوارم۔ خو داسے رولنګ چه تاسو چیف منسټر ته هدایت اوکړنی چه د Article 112 لاندے هغه ګورنر ته د اسمبلئی د Dissolution د پاره وینا اوکړی۔ ځکه چه د آئین Violation اوشولو۔ چه د آئین Violation اوشولو نو اسمبلی د لاء اینډ آرډر، د آئین خلاف روانه ده۔ او چه د آئین خلاف روانه ده نو د دے اسمبلئی هیڅ حیثیت اوس نشته دے چه دا دِ برقراره پاتے شی، د دے د پاره Dissolution اوس لازم دے۔ ځکه چه کومه اسمبلی چه دا آئین نه منی۔ چه دا د1973 متفقه آئین دے او د هغے د یو آرټیکل داسے کهلم کُهلا خلاف ورزی کیږی۔ چه د هغے هیڅ حق نیشته۔ دا متفقه آئین دے نو لهذا تاسو مهربانی اوکړنی او په دے رولنګ ورکړنی چیف منسټر ته چه دے دِ ګورنر ته وینا اوکړی چه د اسمبلئی Dissolution اوکړی۔

جناب سپیکر، ده له جواب ورکرم۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> جناب سپیکر! سر بیا به تاسو په یو خائے جواب ورکړنی نو تاسو ته به آسانه شي۔

<u>جناب سپیکر:</u> ده له جواب ورکړم نو بیا تاسو خبره اوکړنی۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> بیا به تاسو ته ډیره آسانه شي۔ زما او د ده نقطه یوه ده۔

<u>جناب سپیکر:</u> یو منټ جی۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> جناب سپیکر! عرض دا دے۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> احمد حسن خان یو سیکنډ ما له راکړنی چه زه تاسو۔۔۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> نه تاسو ته به جواب آسان شی سر۔

<u>جناب سپیکر:</u> زما جواب آسان دے۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> خبره یوه ده باربار به تاسو ته تکلیف وی۔

<u>جناب سپیکر:</u> جواب زما آسان دے، زه ورکوم کنه۔ یو منټ جی، رومبے خوبه درته دا خبره اوکړم پیر محمد خان صاحب! چه Article 54 خو دا اولوستو خو Article 254 بیا هم څه وخت اولوله۔ نمبر 1 ، نمبر 2، Calculations مونږه څلور، شپږ خله کړے دے او بالکل Correct دے۔ بلکه ما نه چه څه وخت تپوس اوشو، ترکومے پورے چه خما تعلق دے نو ما دا په 4 نومبر راغوښته خو بیا په 4 نـومبر باندے ستاسو د PA meeting C وو۔ د هفے د وجه نه او ټول ممبران Important ممبران لکه څومره چه دی۔ ټول ښه ممبران دی خو هغه کمیټی داسے Important کمیټی ده چه د هغے په وجه باندے هغه اوشولو۔ بل زه په دے خوشحاله ووم چه دا تاریخ آخرے تاریخ دے۔ شپږم تاریخ چه دے دا په دے ښه دے چه دا Private Members' Day ده

چه دا ستاسو ټول براس اوخي چه د حکومت پکښې څه رانه شي نو دا په دے وجوهاتو باندے۔۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب ! زما Request دا وو۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر صاحب! زما په خبره ډِ۔۔۔

جناب سپیکر، جی Violation نه دے شوے، Calculation مونږ کړے دے۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکرصاحب! حساب کتاب به کوؤ، څه بده خبره خو نه ده، تاسو ته چه چا دا حساب کړے دے۔ زه خو په Mathematics کښې کمزورے یم۔ خو ما دا جمع کړی دی چه د 8 جولائی په حساب کړے نو د دے نه نن بیا 121 واں ورځ جوړیږی۔ که 7 جولائی شی نو 122 ورځے ترے نه جوړیږی۔ تاسو چه Article 254 خبره اوکړه۔۔۔۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر صاحب۔

جناب پیر محمد خان، یو منټ، Just a minute چه تاسو Article 254 خبره اوکړه هغه شته دے جناب سپیکرصاحب! خو هغه په کوم حالت کښې دے۔ هغه په داسے حالت کښې دے لکه په 1977 کښې چه کوم حالات پیدا شول چه په هغے کښې بل څه دغه نه شولو کیدے چه یو طرفته زمونږ عبدالولی خان صاحب، اصغرخان صاحب دوی ټولو اوونیل چه "پہلے احتساب پھر انتخاب" نو په نوے (90) ورځو کښې بیا نه شولو کیدے۔ چه نه شو کیدے نو مجبوری راغله، په هغے کښې لیکلی دی چه کله داسے حالات پیدا شی نو بیا په دے حالت کښې یو آرټیکل، هغه که فرض کړه که د هغے څه Violation اوشی نو هغه مجبوری ده، نو په 1977 په حالات کښې او په دے کښې فرق دے۔ دا خو داسے چل نے کړے دے لکه چه د وزیراعلٰی یا د پرائم منسټر خلاف عدم اعتماد پیش شی او

هغه خالص په آخری ورخ باندے کیږدی۔ اوس جناب سپیکرصاحب! ورځے د120 نه اوریدلی دی لهذا په پوائنټ آف آرډر باندے تاسو رولنګ ورکړنی چه چیف منسټر دِ ګورنر صاحب ته دغه ورکړی چه هغه د Dissolution order ورکړی۔

جناب سپیکر، پیر محمد خان! یو خو داشے دے۔

جناب پیر محمد خان، دا لیټ کول نور نه دی پکار جناب سپیکر صاحب، چه په 90 ورځو کښې بیا د الیکشن هغوی اعلان اوکړی۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر! یو خو ستاسو په خدمت کښې دا خواست دے۔ بسم الله الرحمن الرحیم، اول خو جناب سپیکر! ستاسو په چیمبر کښې ستاسو سلام هم شوے وو او لیډر آف اپوزیشن هم هلته تشریف فرما وو۔ ځه ملګری بیا خمونږ په چیمبر کښې د پارلیمانی پارټئ لیډرز او خمونږه لیډر آف اپوزیشن او نور ملګری وو۔ لهذا ستاسو په وساطت سره زه د ټولو ممبرانو دوستانو، ملګرو په خدمت کښې سلام عرض کوم او بیا تاسو ته یو خواست کوم جناب سپیکر! ډیر موثر سپیکر وانی چه ډیرے کمے خبری کوی۔ دا د کتاب خبره ده (قہقہے) جناب سپیکر! تاسو به دا نه Mind کوئ، په دے کښې تاسو انخلنی کله نا کله۔ زه تاسو ته عرض کوم، لکه مثلاً ستاسو د دے بیان نه چه تاسو بار بار Calculation اوکړو، تا سو د حکومت د بد نیتنی د عملی مظاهرے ثبوت ورکړو۔ ته ولے کوے حساب کتاب جناب سپیکر! ستا په ستاف باندے کوم تندرد آسمان نه راپریوځی چه هغه به حساب کتاب کوی او هغه به ناست وی۔ جناب چیف منسټر نے ولے نه کوی۔ د جناب چیف منسټر ملګری زمونږ لاء منسټر، د Treasury Benches ملګری نے ولے نه

کوی جناب سپیکر، پیسه نشته، ترقیاتی کار نه کیږی، صرف بدلیانے کیږی او سیاسی انتقام کیږی نو دے حساب کتاب ته خو ا وزګار دی، دا ورځے خو دِ شماری د خدائے د پاره کنه۔ جناب سپیکر! (قطع کلامی)

جناب سپیکر: لاء منسټر دِ دَ دے جواب ورکړی۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! دا دَ دے خبرے عکاسی کوی چه که چرے تاسو دا حساب کتاب نه وے کړے، د آئین سره د دوی د محبت او د ادارو سره د دوی د محبت، د ادارو خبرے کوی، چه مونږ دا ونیل، چه دوی به دا ونیل چه One man versus Parliament مونږ ونیل نا One man versusJudiciary دا یو شے روان وو۔ په خپل ځائے انشاء الله رابه شی دا خبره به اوشی ۔ هغه روانه ده۔ تاسو په خپله فرمائیلی وو د بجټ د اجلاس نه پس چه چونکه دے ممبرانو ته او که نن تاسو اوګورئی۔ افسوس خبره دا ده تاسو مونږه هم کله نا کله د مشکل نه اوباسئی۔ خو زما دا ګیله ده چه حکومت زیات د مشکل نه د ویستو کوشش کوئی۔ بیا ورسره ستاسو رویه دومره ښه ده، دومره خوږه ده، دومره درنه ده، دومره عزتمنده ده چه مونږ په دے مجبوره شو چه مونږه هغه ستاسو د هغے د ویستلو کوشش چه کوم دے نو لږ مونږ هغے ته د نرمئی په نظر باندے اوګورو۔ جناب سپیکر! دا د حکومت، زه نن هم دا وایم چه که تا ورته صحیح ورخ نه وے ښودلے، دوی ترینه نه وو خبر چه کله به اسمبلی وی۔ چه کوم حکومت د آئینی قواعدو نه نه وی خبر جناب سپیکر! د دغے قواعد و ریفرنس به ته هله ورکوے چه هغه ذمه واری قبلوی، ذمه وار وی او د هغے نه پس بیا په هغے باندے عمل نه کوی۔ جناب سپیکر! څومره Crisis او تاسو بیا دا وایئی چه مونږ نه دی کړی۔ نه

جناب! د پارلیمنټ د یو ایکټ په ذریعه باندے، د دے عاجزانو په خله باندے خو مہر وهلے شوے وو۔ مونږ، ولے دِ راباندے دوی غرق کول چه Disqualify شوے وے چه دوی دستخط کړے وے۔ اوس به نے کوؤ انشاء الله و تعالٰی او خمونږ دا یقین دے چه Majority of Treasury Benches چه کوم دی نو هغه د خپل حکومت د رویے نه تنګ دی جناب سپیکر! مونږ ته پته ده انشاء الله اوس چه لږ Suspend کړے دے، چیف جسټس، د لږے مودے د پاره، ته به نے ګورے انشاء الله، مونږ به نے وراندے کوؤ۔ دوی به خمونږه، چه څوک په دے ایوان کښ د خپلو عوامو حقیقی نمائندګی کول غواړی، د آئین او قانون پاسداری کول غواړی انشاء الله هغه به خمونږ سره دستخط کوی او ستاسو دا توقع او دا ارمان به انشاء الله پوره کیږی۔ مونږ به نے را وراندے کوؤ او دوی به دستخط کوی۔

<u>جناب جان محمد خټک</u>، پوائنټ آف آرډر جی۔

<u>جناب نجم الدین</u> ، سر یو خائے به جواب راکړی۔ زما خیال دا دے۔

<u>جناب بشیر احمد بلور</u>،(وزیر قانون و پارلیمانی امور)، آو جی۔

<u>جناب نجم الدین</u> ، او کنه جناب مونږ خو ټول خبرے کوؤ جی۔ په دے خبره باندے خو ټول بحث کوی۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور</u>، نه، د دوی جواب ورکړم بیا به تاسو خبره اوکړنی۔

<u>جناب نجم الدین</u> ، ښه ده جی۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور</u>، جواب نشم ورکولے خو کوشش به کوم چه دا خپل نقطه نظر تاسو ته پیش کړم۔ جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی، زه د احمد حسن او د شیرپاؤ خان ډیر زیات مشکور یم چه دوی داسے قانونی نقطے

اوباسی، دا تاسو چه کومه خبره اوکړه چه مونږ Calculation کړے دے۔
زمونږ مطلب دا نه دے چه خالص سپیکرصاحب Calculation کړے دے۔
ستاسو چیمبر ته دوه خله راغلے یم We sat down and together we
have calculated that this day is constitutionally right. مونږ
ټهیک روان یو۔ د هغے نه پس څنګه چه زمونږ رور اوونیل چه په دے کښې
دیر Discussion پاتے دی۔ هغه Stay order اوشولو او د Judiciary او د
هغے خبره ، دا خو به انشاء الله مونږ په Discussion کښې کوؤ او د دے ټول
جوابونه به هم کوؤ او د خدائے په فضل سره زمونږه دا ملګری چه دی دا ټول
Politically، Mature دی او دا لوټا ازم چه دے انشاء الله دا به مونږ نه پریږدو
چه دا لوټا ازم بیا راشی او زمونږ دا یقین دے انشاء الله چه د سپریم کورټ فل
فیصله چه به راځی۔ نو په هغے کښې د لوټا ازم چه کومه خبره ده هغه به خواه
مخواه هغوی به په دےBan لګوی او مونږ دے خپلو دوستانو ته دا یقین
ورکوؤ چه خمونږ ملګری څومره چه دی Politically او Constitutionally
هغوی دومره Mature دی چه دا هغوی نشی دهوکه کولے۔ کومه پورے چه د
دوی دا خبره ده چه دویلپمنټ نشته، په دے وجه اسمبلی نه ده راغوښتے
شوے، دا سے هیڅ خبره نه ده۔ پیسے به راځی نوانشاء الله ټول کارونه به
کیږی خو پیسے چا اوخوړلے، په دے به هم Discussion اوکړو۔ چه کله دا
ټانم راغلو۔ مونږ به ورته اوښایو چه دا پیسےچا اوخوړلے او چرته لاړے او
چا دا خپلو جیبونو کښې او چا سرائے محلونه واغستل او چا سوئټزرلینډ
بنکونو کښې اربونه ډالرے جمع کړے دی۔ دا ټول جواب به انشاء الله دوی ته
ورکړو خو پکار دا ده چه د معمول طریقه کار شروع شی۔ د هغے نه پس

کومه خبره چه راخی د هر یوے خبرے به انشاء اللّٰه مونږ به تفصیلاً جواب دوی ته ورکړو۔ (شور)

جناب احمد حسن خان : جناب دغه شعر اوس دیر زور شوے دے چه پیسے چا اوخوړلے، په دے تیر کال کښې دننه که چا اوخوړلے، مونږ به نن حساب کوو چه څوک نے خوری۔ په څه شکل نے خوری۔ دا حساب به کوو۔ د خلاصے نه دی۔

جناب نجم الدین : پوائنټ آف آرډر ! زما عرض دا دے جی چه پیسے موټروے خوړلے دی۔ دغه نه دی خوړلی۔ د دوی پکښې خپله طریقه کار دے۔ زه عرض دا کوم چه دغه، اورو خوړلی دی۔ دا د میډیټ دا ممبران صاحبان، دا حکومت چه کوم ناست دے۔ زما تاسو ته دا درخواست دے چه کوم خمونږ پیر محمد صاحب او د نورو ملګرو کومے خبرے اوکړے۔ آئینی طور خو د دے اسمبلئی د ناستے هیڅ ضرورت نشته دے۔ آئینی طور ختمه ده جی۔ بالکل جی مونږ تاسو سره خو۔ دوئیم تکے دا دے (شور) سر زما خبرے ته دوی غوږ نه ایږدی۔ مسئله خو دغه ځائے کښې ده۔ زه عرض دا کوم چه یو ممبر قوم منتخب کړے وی د دے د پاره نے منتخب کړے وی چه هغه به لارښی په اسمبلئی کښې به Assembly questions پیش کړی، قراردادونه به پیش کړی ۔ آیا نور دے حکومت کښې خو مونږ ته ښه پته ده جی چه درے میاشتے اوشولے۔ ممبر خپلے حلقے ته نشی تلے ځکه چه مخکښې به ممبر چرته تعمیری کار کولے شو۔ چرته چاله به نے د ملازمت د پاره طریقه کارجوړولے شو۔ د چا د پاره به نے سفارش کولے شو۔ په خپله علاقه به نے د مسائلو د هوارولو د پاره به ولاړ وو۔ اوس د دے حده پورے خبره رارسیدلے ده چه

120 دن بعد اسمبلی دوی راغواری، چه کله آنین ته خبره Touch کیږی۔ دا هم د دے د پاره راغواری۔ د ممبر محه کار پاتے شوے دے۔ نه هلته کارکولے شی او نه دلته کښې کارکولے شی او دوی چه کوم د اسمبلئی دا اجلاس دومره لیټ کړے دے۔ مونږ ته ښه پته ده، تاسو واینی ریکوزیشن اوکړنی۔ ددوی نه دستخطونه واخلنی۔ زه په دے ټولو پسے ګرخیدلے یم۔ سوال مے ورته کړے دے۔ (قهقهے ۔تالیاں) خو د دوی خلے ته هغه وخت جرندے پرتے وے۔ دستخط دوی محه رنګے کولے شو۔ خکه چه که د دستخط کوؤ نو په هغه ټانم باندے Dis-qualification وو۔ دا خو دِ خدائے (قطع کلامی)

جناب سپیکر: نو رمحیزونه دِ هم ډیر دی ۔ دا بل شے دِ هم راروان دے۔

جناب نجم الدین ، سر! دوه ټکی وایم۔ دوی دا خبرے ډیرے زیاتے اوکړے او وائی چه بهانی، زما عرض دا دے د دوی خلے ته جرندے پرتے وے که فرض کړه خدائے دِ دَ عدالت سره ښه اوکړی چه د دوی د خلے نه نے هغه جرندے کُهلاؤ کړے او لاسونه نے ورله آزاد کړل۔ خو خمونږ مسئله دا ده که فرض کړه په 120 ورخو کښې هلته هم کار نه شو کولے۔ زما یو ورور دلته کښې وائی چه د اسمبلئی ممبرانو له ګولډن هینډ شیک ورکړنی چه کورته خی۔ ولے مو دا مطالبه کړے ده۔ د دے د پاره مو کړے ده چه دلته د ممبر محه کار نه دے پاتے شوے۔ هیڅ کار نے نیشته۔ نو دومره خو دا اسمبلی راغوښتل غواړی چه مونږ په دغه کښې اووایو چه خمونږ فلاننی مسئله ده، که کیږی او که نه کیږی، دا خبره خو به اوشی چه یره په اسمبلئی کښې هغه خمونږه قوم به خمونږ په دے مطمئن شی چه په اسمبلئی کښې خو خمونږ خبره کم ازکم Discuss شوله او دا یواخے زما نه ده سر! د دے ټولو راسره اتفاق دے۔ دوی

ماسره بیگاه خبره کرے ده اوماته نے ونیلی دی چه دا خبره به چیرے۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکرصاحب! زما د خبرے جواب بلور صاحب او نه کړو۔ دا خو ډیره آسانه خبره ده ۔اوس نے هم تاسو کولے شئی۔ چه د 8 جولائی تاریخ تاسو په دغه کښ واچونی۔ Last day، 23 ورځے د جولائی، 31 د اګست، 30 دستمبر، 31 د اکتوبر او نن شپږم تاریخ دے۔ د دے نه 121 ورځے جوړیږی۔

جناب سپیکر، داسے کار دے پیرمحمد خان۔

جناب احمد حسن خان، پوائنټ آف آرډرسر۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکرصاحب! نه دا د آرټیکل Violation شوے دے۔

جناب سپیکر، پیرمحمد خان! داسے کار دے، زما خبره واوره۔

جناب احمد حسن خان، پوائنټ آف آرډرسر۔

جناب پیر محمد خان، په هره خبره خو مونږه سپریم کورټ ته نه شو تلے۔ چه دا دِDissolution اوشی۔

جناب سپیکر، یو منټ جی۔

جناب عبد السبحان خان ، پوائنټ آف آرډرسر۔

جناب سپیکر، یو منټ جی۔ ده له جواب ورکرم جی، پیرمحمد خان! داسے کار به اوکړنی چه Tea break اوشی تاسو او لاء منسټر صاحب به کینئی او Calculation به اوکړنی، که بیا Calculation د هغے نه څه بره وو نو بیا به پرے زه رولنګ ورکرم۔ چه څه رولز وی۔

جناب احمد حسن خان، د لاء منسټر خلاف خو مونږ تاسو ته راغلی یو۔ مونږ د

لاء منسټر او د ګورنمنټ خلاف ستاسو په عدالت کښې راغلی یو- مونږ د هغوی سره مخنګه کیناستے شو-

<u>جناب سپیکر:</u> صرف Calculation خپلو کښې اوکړئی، Calculation خو چرته خی نه کنه-

<u>جناب پیر محمد خان:</u> Calculation خو ما دا کړے دے، نیم منټ پرے نه لګی- د دوی سره که د دے نه زیاتی څه ثبوت وی-

<u>جناب سپیکر:</u> جناب عبد السبحان خان!

<u>جناب ہمایون سیف اللہ خان</u> ، دا Calculation اوکړئی جی هلته مو خطا کوی بلور صاحب-

<u>جناب پیر محمد خان:</u> اوس په دے خبره کښې هم مونږه سپریم کورټ ته خو، دا خو ډیره بده خبره ده چه دا د آئینViolation دے اوDissolution نه کیږی-

<u>جناب عبد السبحان خان:</u> سپیکر صاحب! شکریه، پیر محمد خان صاحب خو جی، تاسو ورته Article 254 اووے خو هغوی، زه به ورته واوروم خکه چه پریس والا به هغه لیکی- بل نجم الدین ورور مے خبره اوکړه او پیر محمد خان هم اوونیل او احمد حسن خان هم او ونیل- نجم الدین خان وائی چه د اسمبلئی د دے اجلاس نه پس به مونږه ته دستخط کوے- دوی کښې کوم یو تن راغلے دے چه مونږه ته ئے ونیلی دی چه اجلاس راغوارو- "نادان پڑ گئے سجدے میں، جب وقت قیام آیا"- اوس چه کوم دے هغوی--- (قطع کلامی)

<u>جناب نجم الدین:</u> پوائنٹ آف آرڈر سر- هغه بله ورخ ما دے صاحب ته ونیلی دی- هغه بله ورخ ده پسے تلے یم، ما ده ته ونیلی دی- جیConfession نے اوکړو-

جناب نجم الدین: په دے اسمبلئی کښې، دا خما مشر دے۔ دا خما مشر دے، دوی دِ اوواني سر، دے خما مشر دے۔ دے دِ اوواني چه ما نه دي ونيلي۔ (شور)

جناب اکرم خان دُرانی: جناب سپیکر صاحب! نجم الدین خان چه ورته ونیل جي، زه ولاړ ووم، خما په مخکښې نے ورته ونيلي دي۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان: دا دے ملک جهانزیب هم شته، دا خبره بتوله غلطه ده۔ (شور)

جناب عبد السبحان خان: زه Article 254 اوروم خکه چه پریس والا خو د ده هغه واوريدل نو زه به دا واوروم۔ "جب کوئی فعل یا امر دستور کی رو سے ایک خاص مدت میں کرنا مطلوب ہو اور اس مدت میں نہ کیا جائے تو اس فعل یا امر کا کرنا صرف اسی وجہ سے کالعدم نہ ہوگا یا بصورت دیگر غیر موثر نہ ہوگا کہ یہ مذکورہ مدت میں نہیں کیا گیا تھا"۔ خو خما په خیال باندے پیر محمد خان ورهبنے شے گوری او وریسے دویمه پیرانه گوری۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! دا هم گورم۔ Otherwise ineffective by reason only, by reason only حکومت به مونږه ته Reason اوښائي۔ دوی سره څهReason وو؟

جناب احمد حسن خان: Further-more چه په بد نیتیٔ هم منحصر نه وي

جناب سپیکر:۔

جناب پیر محمد خان: دا Reason چه دے جناب سپیکر صاحب! په 1977 کښې داسے حالات پیدا شوے وو چه په هغے کښې په هغه وخت کښې مارشل لاء ایډ منسټریټر مجبوره شو چه هغه په 90 ورځو کښې الیکشن نه شو کولے۔ د آئین د آرټیکل خلاف ورزی د هغه نه شوے وه، خو By reason دا وو چه دا

کوم By reason چه دے چه په دے باندے د هغه دا مجبوری وه چه قوم اوغوښتو چه" پہلے احتساب پھر انتخاب"۔ دلته کښې به مونږ ه ته دوی Reason اوښائی چه څه Reason وو۔ آیا د وزیر اعلٰی خلاف څه خطره وه د عدم اعتماد، دا خطره خو نه وه۔ او نه شته۔ مونږه عدم اعتماد نه کوو او نه کولے شو۔ نو چه دومره خطره نه وه بیا صرف د اسمبلئ هغه، که د دوی په حساب شی120 نو په هغه آخری ورځ، نو د دے مطلب دا دے چه نن نے راوغواړی، صبا به بیا چهټی کړی خکه چه هغه یو ورځ پوره شوه۔ خو نه ما حساب کړے دے، ما سره دواړه شته، د8 جولائی راسره هم شته او د7 جولائی هم شته۔ د یو نه122 ورځے جوړیږی۔ که دوی وائی چه یره په8 جولائی شوے ده نو بیا ترے121 جوړیږی۔ Violation شوے دے جناب سپیکر صاحب۔ تاسو ته پکار دی، لکه څنګه چه مخکښے تاسو یو ډیر زبردست رولنګ ورکړے وو هغسے رولنګ ورکړنی۔ جناب سپیکر صاحب، چیف منسټر ته هدایت اوکړنے چه ګورنر ته وینا اوکړی چه د اسمبلئ Dissolution اوکړی خکه چه د آئین Violation شوے دے۔ چه Violation اوشی نو اوس د دے اسمبلئ هیڅ حق نشته چه هغه په دے کښې کینی او نه مونږه ته خان په دے مناسب ښکاری چه په دے هاؤس کښې ناست یو۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی اُمور</u>: جناب سپیکر صاحب! دوی ته خو مخکښے هم ما دا عرض اوکړو چه دا 52, 54 چه دے، دے کښې داسے هیڅ څه پابندی نشته

(قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر</u>: 52, 54 پریږدنی۔ تاسو رومبے دا Calculation اوکړئ چه څه جوړیږی۔ (تالیاں)

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور</u>، Calculation به اوکړو خو ما سره سپیکر صاحب ! ځنګه چه تاسو وئیلی دی - مونږه به دوی سره Tea break کښې کینو او دا Calculation به اوکړو۔

<u>جناب پیر محمد خان</u> ، Calculation دِ اوس اوکړی۔ جناب سپیکر صاحب Calculation نه شی کولے۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی اُمور</u>، تاسو یو رولنګ ورکړو چه مونږه به کینو او Tea break کښې به د دے Calculation اوکړو۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>، جناب سپیکر ! په شاته تلو کښې دوی هیڅ عار نه محسوسوی۔ د سپریم کورټ شے نے نه منلو او بیا نے اومنلو۔ اوس دِ معافی اوغواړی او او دِ وائی چه بیا به نے نه کوؤ۔ بس ختمه ده خبره۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور</u>، داسے خبره ده چه معافی نامے مونږه دوی د پاره ساتلے دی۔ د خدائے فضل دے د اے۔ این۔ پی تاریخ کښې دلته چا د چا نه معافی نه ده غوښتلے۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>، دا یواځے د اے۔ این۔ پی خبره نه ده، د هغوی موقف به په خپل ځائے وی۔

<u>جناب سپیکر</u>، خما خیال دے دا دیره اوشوه۔

<u>جناب پیر محمد خان</u> ، د آئین د آرټیکل خلاف ورزی شوے ده، Calculation تاسو ورته اووایئی، اوس دِ اوکړی په دے ساعت۔ دا دومره ګرانه خبره نه ده۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>، یا House adjourn کړئ سر، د Constitutional violation شوے دے House adjourn کړئ۔ - .His position is not clear

جناب پیر محمد خان، د پینځو منټو د پاره نے Adjourn کړئ-

جناب سپیکر، ما اوس تاسو ته دا عرض اوکړو (قطع کلامی)

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! آئین بڑا واضح ہے۔ آرٹیکل 54 جس کا یہ حوالہ دیتے ہیں

(قطع کلامی)

جناب ہمایوں سیف اللہ خان، بھئی آپ Reason دیں۔ سپیکر صاحب آپ ان سے کہیں کہ وہ Reason دیں۔ اس میں کیا Reason ہے ان کے پاس؟

جناب اکرم خان دُرانی، تاسو ورته وینا اوکړه او منسټر صاحب د هغے خپل-

(قطع کلامی)

جناب ہمایوں سیف اللہ خان، جناب سپیکر! Reason ہے ہی نہیں یہ ویسے لگے ہوئے ہیں۔

حاجی محمد عدیل، میں پوائنٹ آف آرڈر پر بات کر رہا ہوں۔

جناب اکرم خان دُرانی، ستا د وینا خو پابند دی، د دے خبرے۔

Mr .Ahmad Hassan Khan:Point of order ,Mr .Speaker Sır ,

وزیر قانون و پارلیمانی امور، زه په پوائنټ آف آرډر باندے خبره کوم-

Mr. Ahmad Hassan Khan: I am on a point of order Mr. Speaker sir, regarding the contention of Deputy Speaker, Mr Speaker Sir. تاسو سپیکر یئی او ډپټی سپیکر ډیر زیات پوهه سړے دے You have already given your ruling Mr Speaker sir. چه حساب کتاب اوکړه- دے ځنګه ډپټی سپیکر دے- د قوانینو نه ښه خبر سړے دے او بیا پاسی جناب سپیکر- And you have

given your ruling Mr. Speaker sir.

وزیر قانون و پارلیمانی امور، سپیکر صاحب! مونږ خو ستاسو رولنګ منو۔ ما تاسو ته اوونیل چه مونږه به کینو او حساب کتاب به اوکړو او د اپوزیشن دوستانو ته دا خواست کوؤ چه داسے څه خبره نه ده چه دے کښې دوی داسے شور کوی چه یره دا اسمبلی دِ ماته شی۔

جناب احمد حسن خان، حساب دِ اوکړی 'په حساب کښې څه حرج دے۔ مونږه پرے حساب کړے دے۔ ستاسو په فرمان باندے دِ عمل اوشی؛ ګنې مونږه د دے خلاف احتجاجاً واک آوٹ کوؤ۔ حکومت دِ ستاسو د رولنګ احترام اوکړی او په هغے دِ جناب سپیکر عمل اوکړی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور، حکومت خو وانی چه مونږه به Tea break کښې کینو، Calculation به اوکړو۔

جناب پیر محمد خان، پینځه منټه کښې کیږی۔

Mr. Ahmad Hassan Khan: Sir, after tea break, there will be every thing illegal and unconstitutional Sir.

جناب سپیکر، یو منټ تاسو کینئ۔ تاسو کینئ۔

جناب احمد حسن خان، د نن نه درے ورځے مخکښے که نے راغوښتے وے، د بل صبا نه د تبلیغ اجتماع شروع کیږی۔ په چار تاریخ نے راغوښتے وے خومونږه ټول دوستان مسلمانان صبا روان دی۔ جناب سپیکرصاحب، ستاسو په وساطت سره زه دعوت ورکوم دے رونړو له چه هلته کښې رائے وند ته تشریف یوځی۔ جناب سپیکر، دوی چه مونږه سره نن حساب کتاب کوی، ته د صوم و صلٰوة پابند نے، الحمد الله او ډیر ښه کردار دِ دے او ډیرښه مومن نے۔

تا به ورته دا ونیلی وو چه په پانچ چه باندے ئے مه راغواړئ، د تبلیغ اجتماع راروانه ده۔ په یکم به ئے راغوبنتے وو یا به ئے د هغے نه پس راغوبنتے وو۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان، جناب سپیکر صاحب! تاسو ونیلی وو، دوي دِ حساب اوکړی، د پینځو منتو خبره ده، مونږه ناست یو۔ حساب اوکړه کنه۔ دا حساب نه کیږی تا نه۔ گپ ئے جوړکړے دے۔ دا حساب نه کیږی تا نه، اوکړه دوه منټو کښې حساب۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور، جناب سپیکر! زه د همایون سیف الله عزت کوم خو پکاردی چه دوی ماته Direct خبره نه کوی۔ پکاردی چه ستاسو په Through دِ خبره اوکړی۔ او خپل Behaviour دِ هم داسے اوساتی چه دا اسمبلی ده دا هغه چوک یادگارنه دے چه دے به داسے خبرے کوی او نور خلق به دوی ته خالی گوری۔ زه ورته خواست کوم چه Be patience، خبره چه کونی نو هغه لږ طریقے سره اوکړئ۔ دا مونږه حکومت کښې ناست یو، داسے نه ده چه مونږه په خبره نه پوهیږو۔ مهربانی اوکړنی لږ په طریقه خبره کونی داسے غصّے مه کونی مونږه دلته هغه داسے ستاسو بندیوان نه یو ناست۔

زه تاسو ته دا عرض کوم۔۔۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان،جناب سپیکر صاحب !تاسو آرډر کړے دے جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور ، چه ځنگه تاسو دا اوونیل چه مونږه به د سیشن، Tea break کښې به کینو خبره به اوکړو او که داسے شوے وی نو کومه دنیا ورانیګی، هغه 254 شته۔ خبره هغه داسے خبره نه ده چه اسمبلی دِ ماته کړے شی۔

Mr.Speaker: Let us finish it up.

کیننی جی بس کیننی، اکرم خان کیننی جی۔

جناب اکرم خان دُرانی: جناب سپیکر صاحب! په حساب کتاب کښې څه حرج دے۔ دوی دِ حساب اوکړی۔ غته خبره دا ده چه په دے اسمبلی ورانیگی۔

جناب سپیکر: اکرم خان! کینه پلیز۔ تاسوتشریف کیږدئی۔ (شور)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! مجھے ایک منٹ بات کرنے دیں۔ میں ڈپٹی سپیکر کے ساتھ ساتھ اس ایوان کا ایک اہم رکن بھی ہوں اور میں Help کرنا چاہتا ہوں۔ جناب سپیکر! Article 54 میں جو لکھا ہے کہ Not more than one hundred and twenty days shall be intervene between the last sitting of the Assembly in one session and the date appointed for its first sitting in the next session. تو اس کا مطلب یہ ہے کہ آخری دن بھی شامل نہیں ہے اور آج کا دن بھی شامل نہیں ہے تو یہ کل 120 دن ہونے اور ان کے درمیان آج کا یہ اجلاس ہو رہا ہے۔ اگر 8 تاریخ کو اجلاس ختم ہوا تھا تو پھر اس کے بعد 23 دن جولائی کے ہونے، اگست کے 31 دن ہونے، ستمبر کے 30 دن ہونے، اکتوبر کے 31 دن ہونے اور پھر نومبر کے 5 دن ہونے تو یہ کُل 120 دن بنتے ہیں اور قانون کے مطابق ایک سوبیس دن ان دونوں اجلاسوں کے درمیان ہونے چاہئیں، لہذا یہ اجلاس بالکل Regular اور صحیح ہے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! ستاسو دا ډپټی سپیکر قصداً عمداً تاسو انخلول غواړی۔ گنی خبره د حساب ده۔ دغه حساب مونږه کول غواړو۔ جناب سپیکر، دا خمونږه حق جوړیدو چه مونږه واک آؤټ کړے وے خو مونږه واک آؤټ نه کوو۔ جناب سپیکر، تاسو خمونږه د دے یو اهم پوائنټ احترام اوکړنی۔ دس منټ Adjournment اوکړئ۔ چه دا کهاته صفا شی۔

دغلته به حساب اوکرو، دا کومه خبره ده؟

جناب سپیکر: احمد حسن خان داسے کار دے۔ یو منټ جی Let us finish it up. داسے پوزیشن دے که Still Pir Mohammad Khan insist چه دا Within time ده یا Within time نه ده، هغے باندے به رولنگ هله زه ورکوم چه د هغے Legal opinion څه شو او زه پرے څه کولے شم؟ Tea break نه پس Seriously کینني او Again calculation اوکړني۔ دا خپل پوائنټ چه کوم حاجی عدیل صاحب اووئیلے، دا هم اوګورئ او هغه هم اوګورئ، هغے نه پس Till that time I reserve my ruling د هغے نه پس به بیا زه رولنګ ورکړم چه Legal opinion ئے څه دے۔

جناب احمد حسن خان: با لکل مسټر سپیکر سر! ستاسو د جذباتو او خواهشاتو احترام کوو خو صرف دا عرض کوو چه په دے دوران کښې تاسو درے رولنګز ورکړه که تاسو دا ریکارډ اوګورئ جناب سپیکر۔ بهرحال آخری رولنګ چه څنګه مو ورکړو، اولنئ ورخ ده، مونږه دا وایو چه دا اسمبلی خوشګوارطریقے سره چلیږی او مونږه ستاسو د جذباتو او ستاسو د احکاماتو احترام کوو۔ خو جناب سپیکر تاسو هم دا مهربانی کوئے چه At a time درے څلور Rulings مه ورکوئے۔

جناب سپیکر: نه، نه، یو منټ دا Mis-statement به نه کوني I am sorry۔ ما رولنګ هم هغه ساعت هغه وخت سره دا ورکړو چه Tea break کښې کیننی۔

محترمه بیګم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! د اسمبلئ اجلاس راغوښتل ستا کار دے۔ چه ته ئے راغواړے نو ته به کینے او ته به Calculation کوے، که

تا خپلو ملګرو سره، ته علمے سره، خپل سیکریټریټ سره ناست نے او تا Calculation کړے وی او تا ته ورځے 120 ښکاری او تا دا اجلاس آئینی راغوښتے وی نو په دے رولنګ ورکړه چه دا خما آئینی اجلاس دے۔ دا څنګه خبره ده تاسو Calculation نه دے کړے؟

جناب سپیکر: داسے نه ده جی۔

محترمه بیګم نسیم ولی خان: تا Calculation کړے دے که نه دِ دے کړے؟

جناب سپیکر: داسے نه ده جی۔ دا خما کار نه دے۔ زه نه راغوارم اجلاس۔ ------

(تالیاں)

بیګم نسیم ولی خان: هر څوک چه نے راغواړی ---- (قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: قانون دا دے چه زه هغه اجلاس راغوښتے شم چه ماته Requisition اوشی۔ باقی اجلاس د ګورنمنټ کار دے۔

محترمه بیګم نسیم ولی خان: د ګورنمنټ کار دے؟

جناب سپیکر: ګورنمنټ چه راغوښتے دے نو هغوی خپل Calculation کړے دے او بیا هغه Calculation باندے د دوی اعتراض دے۔ دوی به خپلو کښې کینی۔ چه دوی په خپلو کښې که فرض کړه د هغوی اعتراض صحیح وو او د دوی دا Calculation غلط وو بیا به زه یو رولنګ ورکوم۔ (قطع کلامی)

محترمه بیګم نسیم ولی خان: زه یو تپوس کول غوارم۔

جناب سپیکر: او که د دوی موقف صحیح وی او د هغوی غلط وی نو رولنګ به په هغه باندے زه ورکوم۔

محترمه بیګم نسیم ولی خان: یو تپوس کول غوارم سپیکر صاحب، ستاسو په

اجازت چه کله گورنر اجلاس راوغوښتو د هغے خو ديرے ورځے اوشوے مونږه له خط راغلے وو، نوټس راغلے وو، مونږه ترے خبر يو۔ تا له چه نوټس راغے آيا تا دا ضرورت نه دے محسوس کړے چه ته خپل Calculation اوکړے چه ستا ورځے پوره دي او که پوره نه دي؟

جناب سپیکر: د دے قانوناً په ما باندے پابندي نيشته۔ گورنر صاحب چه کوم اجلاس راغواړي نو دا د هغه خوښه ده چه کله ئے راغواړي۔ اوس فرض کړه که هغه راغوښتے وي او اوس ما ته حکم راشي چه دا ما Sine die,adjourned کړو نو زه به هغه تاسو ته Read کوم او پاسم به درنه۔ خما پکښ هيڅ يو ذره هم څه اختيار نيشته۔

بیگم نسیم ولی خان: په دے کښ ستا کار نيشته۔ بس دوي به کيني، دوي به خپل حساب کتاب اوکړي۔

تحاریک استحقاق

Mr. Speaker: Mr. Najmuddin Khan, MPA to please move his Privilege motion No 15, under Rule 53 of the Rules of Procedure and Conduct of Business Rules, 1988. Mr. Najmuddin Khan

جناب نجم الدین: جناب سپیکر! میں ڈویژنل ڈائریکٹر محکمہ تعلیم (ملاکنڈ ڈویژن) سوات کے خلاف تحریک استحقاق پیش کرنا چاہتا ہوں کیونکہ ان کا میرے ساتھ ٹیلیفون پر رویہ غیر مہذبانہ اور غیر اخلاقی تھا۔ میں انہیں اپنے حلقے کے مسائل پیش کرنا چاہتا تھا اور اس سلسلے میں کئی دفعہ میں نے انہیں ان کے دفتر میں Contact کیا لیکن انہوں نے فون پر مجھ سے ملنا گوارا نہیں کیا اور جب فون پر ملا بھی تو مجھے صاف الفاظ میں کہا کہ میں آپ کی

کوئی بات سننے کے لئے تیار نہیں ہوں۔ آفیسر مذکورہ کے اس رویہ سے میرا استحقاق مجروح ہوا ہے۔ لہذا اسے استحقاق کمیٹی کے سپرد کیا جائے۔

جناب سپیکر صاحب ! دا یو ډیره اهمه خبره ده سر چه کوم دویژنل ډائریکټر تعلیم په سوات کښې ناست دے، هلته منسټر صاحب څه رولز ریګولیشن ایخودے وو چه څه ټرانسفرز چه کیږی دا په دے میاشت کښې کیږی او د هغې د پاره نے هم طریقه کار ایخودے وو چه د چا په میرټ باندے برابریږی د هغه کسانو ټرانسفر به کیږی۔ هغه د یو سیاسی جماعت په ایماء باندے بغیر د میرټ نه یو وسیع پیمانه باندے ټرانسفرز کړی وو۔ ما یولس ورځے هغه ته ټیلیفونونه اوکړل۔ چه کله ما ټیلیفون کړے دے نو هغه ټیلیفون راوچت کړے دے او ماته نے دا ونیلی دی چه ډائریکټر صاحب نشته دے۔ بیا ما یو کس اولمسوو هغه ته ما دا اوونیل چه ته دے ډائریکټر صاحب ته په ټیلیفون باندے اووایه چه بهانی ستا ما سره یو امانت پروت دے، چا راله راکړے دے او هغه امانت زه چا ته اورسوم؟ اول ما ټیلیفون اوکړو او اونے ونیل چه بهانی ډائریکټر صاحب نشته خو چه کله د امانت خبره راغله نو ستینو صاحب یو دم ډائریکټر صاحب ملاؤ کړو نو ډائریکټر صاحب ته ما اووے چه یره جی کم از کم مونږ خو د درے میاشتو نه لګیا یو۔ اوس د دے نه یو دوه منټه مخکښے نے ما ته اوونیل چه ډائریکټر صاحب نشته دے خو چه کله د امانت خبره راغله نو تا ټیلیفون اوچت کړو او هغه اوونیل چه ډائریکټر صاحب شته۔ بیا ما هغه مسائل چه کوم غیر قانونی طورد په Ban ټائم کښې وو یا د خپل اختیاراتو په وجه باندے چه کوم ټرانسفرز کړی وو، د هغے متعلق ما د هغه سره ذکر اوکړو چه ګوره دے کښې بعضې ټرانسفرز چه تا

کړی دی دا ، د یو سړی دوه میاشتے په سکول کښې نه دیComplete شوی، تا په وسیع پیمانه باندے په ډیر کښې ټرانسفرز کړی دی۔ د دے متعلق هغه ماته داسے خبره اوکړه۔ ما ته د هغه الفاظ دا دی چه خما شپږ میاشتے پاتے دی ریټائر کیدو ته او خما خپله مرضی ده چه په دے خانے کښې څه کومه او د گورنمنټ په دے وجه باندے، سر خما استحقاق مجروحه کړے دے او ډیره غټه بے عزتی ئے خما کړے ده او دا عرض کوم تاسو ته سر چه کم از کم دے افسرانو ته دے حده پورے، یا خو خما دا خیال دے چه دے حکومت هغوی ته دا Instructions ورکړے دی چه د اپوزیشن والا، اپوزیشن والا پریږده جی، دے حکومت والا خبره څوک نه منی۔ د دوئ په خبره باندے څوک عمل درآمد نه کوی ، ما خو مخکښې هم دا خبره په دے باندے اوچیړله چه کم از کم که دا بعضِ خبرے مونږ به ئے ستا سو په اسمبلئی کښې اووایو نو که عمل په کیږی او که نه کیږی خو خمونږه هغه خلقو ته به پته اولږی لیکن تراوسه پورے په دے باندے هیڅ قسم عمل نه دے شوے، او دے وجه نه خما استحقاق مجروحه شوے دے۔ زه دا ریکویسټ کوم ، درخواست کومه چه بهئی دا دِ استحقاق کمیټئ ته حواله شی او سر خما یوازے دا تحریک استحقاق نه دے، د دے نه یو مخکښې د منسټر ایجوکیشن خلاف وو، هغه ورک دے جی۔ هغه ورک دے او دا یو راغلے دے نو د دے زه درخواست کومه چه په دے باندے تاسو څه، خما د اپوزیشن ممبران به پرے خبرے اترے اوکړی او دوی به هم پرے خبرے اوکړی۔

جناب محمد ہاشم خان، (وزیر تعلیم): جناب سپیکر صاحب! هر یو آنریبل ممبر چه کوم د دے اسمبلئ دے هغه په خپل خانے باعزته دے، آنریبل دے او هر یو

افسر هغه که د صوبے هر یو محکمے سره تعلق ساتی د هغه عزت کول په هغوی ټولو باندے فرض دے۔ ما چه خبره ډویژنل ډائریکټر سره اوکړه، هغه یو ښه او زوړ آفیشل دے، تقریباً شپږ میاشتے پس چه څنګه نجم الدین خان پخپله اووئیلے چه د هغه ریټائرمنټ نزدے دے،Experienced سړے دے۔ هغوی اووئیلے چه زه کله دا خپل Career خرابوم او آخرینني ورځے به زه کله داسے خرابوم چه خما نه دِ ګستاخی اوشی او نجم الدین خمونږ آنریبل ایم پی اے چه دے څه به هغوی ته داسے څه غلطه خبره اوکړم۔ هغه وائی چه نه دی شوی داسے څه خبرے۔ نجم الدین خان سره مے ستاسو په چیمبر کښ چه وختی مونږ ناست وو، هم خبره اوکړله او هغوی ما راغوښتی دی، هغه ډویژنل ډائریکټر به دوی سره مخامخ کینوم، خپله خبره به اوکړی که واقعی ګستاخی هغه نه شوے وی نو بالکل مونږ چه څه دوی وائی هغے ته بیا مونږ تیار یو خو هغه وائی چه نه مو دِ کړی، هغه دوی ته تسلی کولو ته تیار دے۔ نو که دومره وخت پکښ تاسو راکړلو نو بالکل زه۔۔۔

<u>جناب نجم الدین</u> : خما عرض دا دے جی چه تحریک استحقاق دِ کمیټئ ته حواله شی، هغه چه وائی بهنی ما ده سره دا ګستاخی نه ده کړے، زه حلفیه بیان ورکومه چه دغه تحفے په وجه باندے دے ما سره په ټیلیفون ملاؤ شوے دے۔ ایمانی‌خبره کوم چه د دے نه مخکښ ما ټیلیفون کړے وو، وئیل نے چه نیشته او د تحفے خبره چه کله راغلے ده، هغه ما سره په ټیلیفون باندے خبره کړے ده۔ خما دا رائے ده چه دا دِ استحقاق کمیټئ ته حواله شی او چه حواله شی هلته به په مونږ Discusssion اوکړو۔ ډائریکټر صاحب به هم ناست وی، هغکسان چه د کومو مخکښ ما خبره کړے ده جی، هغوی به هم ناست وی او

په دے باندے به خبره اوکړو۔ زه د منسټر صاحب خبره چه څه جائز وی په هغے باندے به خبره اوکړو جی۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: جناب سپیکر! میری گزارش یہ ہے کہ جب ایک فاضل رکن یہ فرما رہے ہیں کہ میں حلفیہ بیان دے رہا ہوں کہ میرے ساتھ یہ ہوا ہے تو میں یہ سمجھتا ہوں کہ پھر اس میں مزید بحث کی ضرورت نہیں ہے اور اسے استحقاق کمیٹی کو بھیج دیا جائے اور اگر وہ وہاں اپنی صفائی پیش کرنا چاہتا ہے تو پیش کر دے۔

وزیر تعلیم: جناب سپیکر! بے شکه اولیږئ جی۔ خمونږ په هیڅ اعتراض نیشته بالکل۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: بنه جی۔

جناب بہادر خان: د یو خبرے زه تصدیق کومه چه څلورشپږ خل زه تلے یم۔ ما هم نه دے موندے په دغه دفتر کښې۔ هډو دفتر کښې وی نه۔ (تالیاں)

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Privilege motion moved by Mr. Najmuddin Khan, MPA may be referred to the Privileges Committee?

(The motion was carried).

Mr. Speaker: "Ayes" have it. The Privilege motion is referred to the Privileges Committee.

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mr. Ahmed Hassan Khan, MPA to please move his Adjournment motion.

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر ! خمونږه چه کوم بُنیادی او سحرنے کوم درخواست وو او خمونږ کوم تکلیف وو کوم شکایت وو ـ هغے هم دغه وجه ده چه په کوم وخت کښې مونږ دا ایډجرنمنټ موشن ورکړے وو نو د ایډجرمنټ موشن د پاره چه کوم Criteria کوم Principles دی، په رولز کښې چه هغے د پاره کوم طریقه کاردے، دا دومره اوس زره شوے ده چه دا صرف ټیکنیکل ګراؤنډ باندے هم Reject کیدلے شی۔ خو اوس بهرحال خما درخواست دا دے چه زه پیش کړمه ستاسو په خدمت کښې ، ستاسو په وساطت په اسمبلئی کښې، " کہ یہ اسمبلی معمول کی کارروائی روک کر ایک اہم مسئلے کو زیر بحث لائے اور وہ یہ ہے کہ ڈی۔ای او صاحبہ (زنانہ) ضلع پشاور کے زیر نگرانی ضلع پشاور میں جونیئر کلرکس کی بھرتیاں میرٹ کی پالیسی کے برعکس اور ڈی۔ای۔او (فیمیل) آفس کے عملہ کی ذاتی پسند اور ناپسند اور ملی بھگت کی بنیاد پر عمل میں آچکی ہیں جو محکمہ تعلیم میں ناجائز مداخلت ہے۔ جس کی وجہ سے مستحق امیدواروں میں بے چینی پائی جاتی ہے۔ "

جناب سپیکر! په هغه وخت کښې یا د هغے نه سمدستی پس مونږ ته موقع ملاؤ شوے وے نو دا واقعات په هغے وخت کښې شوے وو او په دے باندے مونږه ډیره خه خبره کولے شوه۔ زه لږ ستاسو د تحمل نه او بُردبارئ نه او. خمونږ په اپوزیشن باندے د نظر رحمت نه فائده اغستل غوارمه او دا خبره لږ حقیقت ته رسول غوارم، ستاسو په وساطت د ایجوکیشن منسټر صاحب په خدمت کښې دا هم عرض کول غوارم چه خما دا خبره واوری او د پوهیدو کوشش پرے اوکړی۔ جناب منسټر صاحب پخپله هم په دے باندے پوه دے چه دلته د ډی۔ ای۔ او(فیمیل) په آفس کښې انټریوزشوے وو، تاسو یقین اوکړئ جناب سپیکر صاحب او ماته یو امیدوار په هغے کښې ، دا ما چه په

دے خپل تحریک کښې څه لیکلی دی۔ دا ټول پوائنټس نے خما په نوټس کښې راوستل۔ جناب سپیکر! ما دلته کښې آن فلور آف دی هاؤس جناب منسټر صاحب په خدمت کښې درخواست کړے وو چه ته د میرټ یا دا ګورنمنټ یا ته نن د کوم میرټ خبره کوی، دا مونږ د زندګنی ټولو حالاتو کښې د میرټ پالیسی لیډل او په دے باندے عمل کول دا خمونږ خواهش دے چه دا پړے اوشیاو هغوی ما له دا تسلی راکړے وه چه که تاسو پکښې یو کیس هم داسے ثابت کړو چه هغه غلط وو نو زه به بیا تاسو ته به د دے خبرے ثبوت درکړم چه دغه شان غلط کار څوک کوی او د حکومت د میرټ د پالیسئ څوک مذاق اُړاوټی، چه هغے له به مونږ څومره سزا ورکوو۔ ما منسټر صاحب ته بذات خود بنفس نفیس درخواست ورکړو۔ جناب سپیکر! دلته په دوئ د انکوائرئ آرډرز اوکړل۔ د دے خبرے په سلسله کښې جناب والا زه د مسنټر صاحب دفتر ته څلور خله پخپله باندے تلے یم، زه د ډائریکټر سیکنډری سکول دفترته اوو خله پخپله تلے یم د سیکرټری ایجوکیشن دفتر ته څلور خله پخپله تلے یم۔ ډائریکټر سکولز پشاور ډویژن سره ما نهه خله په ټیلیفون خبرے کړی دی جناب سپیکر، او درے خله ما د ډی ای او (فیمیل) سره خبرے کړی دی او هر خل دا خبره ونیلے شوے ده چه هیڅ ناجائز کارنه دے شوے۔ او بالآخر ثابت شوه چه ناجائز کار شوے وو او هغه خلق د هغے نه اووتل۔ اوس خما درخواست دا دے، د ایډجرمنټ موشن په سلسله کښې خو دا تاسو ایډمټ کړئ جناب سپیکر او بیا په دے باندے کله بحث کیږی نو دا به نور طوالت واخلی۔ زه دا غوارمه چه زه ایجوکیشن منسټر سره امداد اوکړم۔ هغه خما دا معروضات په مهربانئ سره واوری او د هغے حل دا دے چه دا زه څه

وایمه دا بالکل حقیقتاً رښتیا وایمه چه دا کوم د مختلف کیفیتونو نه زه تیر شوے یمه او ما ته کومه ذهنی پریشانی رسیدلے ده جناب سپیکر، اوکله کله ما دا ونیلی دی او په منسټر صاحب باندے خما رحم شوے دے چه هغه د میرټ پالیسۍ خبره کوی او دلته لاندے څه کیږی۔ مختصر زه عرض دا کوم که دا مونږ ټیکنیکل سائیډ ته اوړو، رولز ریګولیشن ته اُوړو خو دا خو تاسو ایډمټ کوئ او په دے به کله بحث کیږی او د بحث به څه نتیجه راځی۔ خما ستاسو په وساطت سره جناب منسټر صاحب نه دا درخواست دے او تاسو ته مو هم دا درخواست دے که په دے د رولز دRelaxation څه ضرورت وی هم، دا دِ ایجوکیشن کمیټۍ ته ریفر کړی چه هلته زه د هغه ټول، خکه چه څلورمیاشتے پس نه ګمان چه زه نن راغلم نو دا ایډجرمنټ موشن دلته کښې راغے۔ خما سره هغه ټول مواد دلته نیشته چه زه د اسمبلئی په ریکارډ باندے Place کړم جناب سپیکر، زه به دا خپل معروضات د منسټر صاحب په مخکښې هلته وړاندے کړمه او زه به دوئ ته دا اوښایمه چه د کومے میرټ پالیسۍ باندے دوئ د عمل کولو دعویدار دی او دعوے کوی د هغے څنګه ماتحت عمله مذاق اړاوئی که ما ثابته نه کړه۔ زه به ددے نه او ددے هاؤس نه معافی اوغواړمه او که ما ثابت کړله نو خما ددے نه او د حکومت نه دا توقع ده چه په دے معاملو کښې که د دوئ په ایما باندے کوی او که یا افسر شاهی کوی چه یو طرف ته د میرټ خبرے کیږی او بل طرف ته په میرټ باندے عمل نه کیږی جناب سپیکر، نو بیا چه تاسو دا اسمبلی چا له څه قسم سزا ورکول غواړئ نو زه هغے ته تیاریم۔ لهذا ددے نور په تفصیل کښې په تلو یا د رولز په حواله سره خبره کول خما په خپل خیال هغه به فائده مند نه وی۔ خما تاسو ته

دا درخواست دے او ستاسو پہ وساطت سرہ منسٹر صاحب تہ دا درخواست دے چہ ھغہ خما ددے تجویز سرہ Agree شی او زہ ددے ایوان پخپلہ معزز ممبر یم یا نہ یم، پہ دے حالات باندے پوھہ نہ شوم۔ دا ایوان یو معزز ایوان دے د دے معزز ایوان د یو معزز ممبر پہ حیثیت سرہ ستاسو د اعزاز پہ حیثیت سرہ خان تہ معزز وایم جناب سپیکر۔ پہ دے لحاظ سرہ زہ تاسو تہ دا وایم چہ پہ دے کیس کښ دِ بالکل د ایجوکیشن کمیټئ پہ ذریعہ انکوائری اوکړی چہ زہ کمیټئ تہ ھغہ ټول ریکارډ مخے تہ راوړم او زہ دا ثابت کړمہ چہ د دوی د میرټ دا پالیسی، نورو مرحلو کښ ھم پہ بدلولو کښ یا پہ څہ کښ یا پہ څہ کښ، خو دہ ما تہ دا ونیلی وو چہ تاسو یو ھم ثابت کړہ نو بیا گورہ چہ زہ څہ کوم۔ زہ بہ ورتہ انشاء اللہ دا ثابت کړمہ او زہ بہ بیا دا اووینم او د صوبے دا عوام بہ دا اووینی چہ دا حکومت او وزیر تعلیم ئے څہ کوی۔

Thank you Mr. Speaker

جناب محمد ہاشم خان، (وزیر تعلیم) جناب سپیکر صاحب! دوئ چہ څنگہ اوفرمائیل چہ راغلل خما دفتر تہ او ھغہ اپیل ئے ما لہ راوړو۔ ھغہ اپیل چہ مونږہ دفتر تہ اولیگلو Comments مو پہ واغستل۔ خمونږ دی ای او صاحب دغہ ورومبنی ورځے وے چہ ھغوی انټرویوز کړے وو او د انټرویوز د کولو نہ پس مونږ یو عام پبلک تہ اپیل کړے وو کہ چا سرہ ھم یا د چا پہ دے میرټ باندے Objection وی یا پہ ټسټ انټرویو باندے نو تاسو ډویژنل ډائریکټر د ھغے متعلقہ افسر او ایکسټرا کاپی خیر دے ما تہ راولیږئ چہ زہ پکښ پخپلہ دلچسپی واخلم۔ دا پہ ریکارډ باندے دی او د اسمبلئ پہ فلور باندے مونږ ونیلی وو۔ ھغہ شانتے اوشو۔ یو Over-age پکښ بھرتی شوے

وو۔ دوی اپیل اوکړلو، راغلل پخپله، چه محکمه هغه ریکارډ مونږه اوکتلو، برابر مو کړلو، هم هغے افسر نے پخپله باندے چه کله هغوی له د دوئ اپیل لاړو او دهغه بل، د چا چه Appointment شوے وو، د جونئیر کلرک، هغه نے Terminate کړلو او چه چا اپیل کړے وو، د هغه هغوی آرډرز اوکړل، دا دی دلته کښې خما سره پراته دی۔ تقریباً 29th of July باندے د هغوی آرډرز شوے دی او دوئ چه کله دا خپل تحریک پیش کولو، دا د هغے نه تقریباً یوه هفته وړاندے وه۔ نو داسے څه خلاف ورزی نه ده شوے چه دوی وائی ایجوکیشن کمیټئ ته دے اولیږی یا (قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر</u>: هاشم خان! که احمد حسن خان تاسو له دریشی او Facts and figures تاسو ته پیش کړی او څه شے داسے وی نو تاسو به په دغے کښې انکوائری اوکړنی که نه؟ داسے څه۔۔۔ (قطع کلامی)

<u>وزیر تعلیم</u>: جناب سپیکر صاحب! په انکوائری کولو باندے خمونږه هیڅ اعتراض نشته۔۔۔ (قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر</u>: د هغوی خو Grievance دا دے چه هغوی تاسو له دریشی او هغه ټول څه چه Documents دی چه هغه تاسو ته کیږدی، د هغے نه باوجود هم دا محکمه چه تاسو اووئیلے چه داسے یو کیس نیم کیدے شی چه د دوئ په Knowledge کښې نور هم Cases وی او هغه۔۔۔ (قطع کلامی)

<u>وزیر تعلیم</u>: سپیکر صاحب! که نور وو نو دوئ به داسے په ګلادر ناست وو۔

<u>جناب سپیکر</u>: نه، ګورئی چه هغه خو بیله خبره ده۔ خما دا خیال دے جی چه دوی به تاسو له دریشی تاسو ته به ټول Documents راوړی۔ تاسو هغه راوغواړی او په هغے کښې Probe اوکړنی۔

وزیر تعلیم : بالکل سر، بالکل۔

جناب احمد حسن خان : جناب سپیکر! مختصر عرض کوم۔ خمونږه بدقسمتی دا ده۔ (قطع کلامی)

جناب سپیکر : دا به ایډمټ کوؤ جی ۔ (قطع کلامی)

جناب احمد حسن خان : نه سر، یو عرض کوم د هغوی په مخکښې۔ خمونږ بدقسمتی دا ده۔ بحیثیت قوم چه مونږه په اپوزیشن کښې یا په حکومت کښې خمونږ کردار او رویه مختلف وی ټول بحیثیت قوم۔ جناب سپیکر! زه دا عرض کومه چه دا منسټر صاحب نن ما له کوم جواب راکوی، زه په ایمانداری سره، دا خما خپله رائے ده چه دے دِ خپل د زړه خبره نه کوی۔ دے له چه محکمے کوم جواب ورکړے دے، هغه وائی، زه دا وایمه چه دے دِ په دے اسمبلئی کښې خپله محکمه او د خپلے محکمے افسران نه Protect کوی۔ د ده بُنیادی فرض دا جوړیږی چه خما د حقوقو د Protection سوال اوکړی خکه چه خما په شا باندے دConstituents ناست دی، عوام ناست دی جناب سپیکر، دا چه دے وائی چه دوئ په دے تاریخ کړی، دوه خله اسمبلی وه۔ دا په بجټ کښې دوه خله ما وراندے کړے وه، بیا که تاسو ته یاد شی یوه ورځے د پاره تاسو PIDA (Provincial Irrigation and Drainage Authority) د قانون پاس کولو د پاره اجلاس راغوښتے وو۔ په هغے ورځ ما وراندے کړے وه۔ دا خو چه زه بیا واپس لاړم، اوس جناب سپیکر چه کوم هغهOver-age والا ثابت شو چه داOver-age appointment شوے دے او هغه چا کړے دے زه دا شهادت وراندے کول غواړم چه په هغه دفتر کښې د مختلفو امیدوارانو رشته داران ناست دی او د هغے رشته داریٔ په بُنیاد باندےManipulation

شوے دے جناب سپیکر او Deserving candidates وروستو پاتے شوے دی هغه مخکښ شوے دی، زه دوئ ته دا ښودل غوارم. ده له اختیار حاصلول غوارم، ده له د یو با اختیاره منسټر په شانتے کښې کردار ورکولو موقع ورله ورکول غوارم او دا صرف او صرف د ایجوکیشن کمیټئ په ذریعه سره کیدلے شي۔ چه دے هم خبره اوکړی، خما ورور دے۔ هاشم خان سره خما د سن80 یو تعلق دے، د پلارانو یو تعلق راروان دے، په دے کښې کومه خبره ده۔ زه به خپله خبره وړاندے کړمه او که ما ثابت نه کړه نو زه به معافي اوغوارم، Onthe floor of the House که ما ثابت کړه۔ زه اوس دا یریږم چه په دے طریقه باندے هغه کسان خان بچ کول غواړی، خکه د دے د حکم نه بچ کول غواړی او زه وایم چه دا د هغوی خلاف ایکشن واخلی چه هغوی ولے دا غلط کار کړے دے او ده له ولے دا غلط جواب ورکوی۔ خما دا درخواست دے۔

<u>جناب سپیکر</u>: خما دا خیال دے احمد حسن خان چه خبره۔۔۔ (قطع کلامی)

<u>وزیر تعلیم</u>: سپیکر صاحب! زه به صرف دومره وضاحت اوکړم چه دوئ وانی چه یره زه خپل دیپارټمنټ بچ کوم که ما خپل دیپارټمنټ بچ کولے، د دے نه مخکښ به نجم الدین استحقاق نه پیش کولو، کنی په کوم قاعده او قانون صحیح راتلو خو مونږ ونیل پریږده چه د دوئ دل جوني اوشي۔ دوئ دا اونه واني چه مونږ خپل دیپارټمنټس بچ کوو۔ کنی رولز ریگولیشنز خو بالکل دغه نه غوښتل۔ زه خو اوس هم دوئ ته وایم چه بهنی دوئ کوم اپیل اوکړو۔ د هغے اپیل د قاعدے قانون د لاندے مونږ اپیل منظور کړو۔ هغه کار اوشو۔ هیڅ هم پکښې Violation نه دے شوے۔

<u>جناب احمد حسن خان</u>: بالکل د قاعدے او قانون لاندے نه وو جناب سپیکر۔

وزیرِ تعلیم: سپیکر صاحب ! انکوائری مونږه اوکړله او د انکوائری د لاندے دا آرډرز مونږه اوکړل۔

جنابِ احمد حسن خان: یره جی زه درته وایم چه د انکوائری نه هم دا عاجز نه دے خبر۔ چه څه شوے دی، هغه شوے دی۔ چه څه حکم سیکرټری ته ونیلے دے، هغه له ورغلی دی، هغه یو څه ونیلی دی چه ډائریکټر ته ونیلی دی هغه بل څه ونیلی دی۔ دا حو زه به په کمیټئ کښ دننه په پرده کښ د ده په خدمت کښ عرض کول غواړم، برملا نه ونیل غواړم، دلته بی بی ناسته ده، مشران ناست دی۔ زه د ده په خدمت کښ، په کمیټئ کښ، په پرده کښ چه هغه افسر هم ناست وی، دا هم ناست وی او یو معزز خمونږ د هغے کمیټئ چیئرمین غالباً پیر صاحب دے۔ممبرئ سره سره خمونږ پیر هم دے، چه د هغه په مشرئ کښ زه دا ثابت کړمه چه دا د چا کوم قسم غلطی ده که د پیر صاحب په پیرئ د ده شک وی نو د ده به وی۔ خما خو پرے نه دے۔ دوئ خو د مسلم لیګ پارلیمانی لیډر دے او خما پیر دے چه ده څه فیصله اوکړه نو ماته به هم منظور وی او ده ته به هم منظور وی۔ (تالیاں)

جنابِ محمد صابر شاه: زه خو نه پاسیدلمه جی لیکن زه ډیر مشکور یمه چه اوسه پورے بطور ممبر دوئ خه تسلیم کړے وومه او نن بطور پیر چه دوئ یو مهربانی اوکړله۔

جنابِ سپیکر: قاند ایوان راروان دے کنه۔

جنابِ محمد صابر شاه: زه د دے مشکور یم۔ عرض دا دے جی چه د دوئ مسئله خما په خیال هاشم صاحب د حکومت هم او د اپوزیشن احمد حسن خان هم، صرف ستاسو په نوټس کښ دا شے راوستل غواړم چه خمونږ ایجوکیشن

کمیټی چه ده، هغوی ځومره Appointments چه په دے صوبه کښې کیږی مونږ Suomoto په هغے باندے یو Exercise شروع کړے دے چه د هغے مونږ باقاعده لګیا یو او یو Process شروع دے چه چرته کښې میرټ خلاف ورزی نه وی شوے، چرته کښې زیاتے نه وی شوے۔د چا حق نه وی وهلے شوے نو د هغے سره خمونږ یو Routine کارروائی شروع ده۔ نو که دا دے هاؤس کښې دوئ پیش کوی او که نه پیش کوی، که دے باندے څوک کارروائی کوی او که نه کوی کمیټئ Already په دے هغه خپل کارشروع کړے دے، لهذا زه به دا اووایمه چه دے کښې دوئ له مطمئن کیدل پکار دی۔ که دے خانے کښې هم څه څیز شوے وی نو انشاء الله د کمیټئ د دغه نه به دا فیصله اوشی۔

جناب احمد حسن خان: سپیکر صاحب ! بس خبره آسانه شوه دا ورته Refer کړئ چه کله میټنګ وی چه ما راوغواړی۔

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب ! د Refer کولو ضرورت نیشته، Already هغوی پکښې لګیا دی۔

جناب سپیکر: نه دا، دا یو۔۔ (قطع کلامی)

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر ! دا یو Particular issue ده، یو Specific issue ده چه دا زه ثابت کول غواړم چه په دے کښې زیاتے کیږی او چه څوک ئے کوی چه هغوی Identify شی۔

جناب سپیکر: احمد حسن خان ! Reference خو چه ته کوے نو د هاؤس په Majority باندے به ئے کوے۔

ملک جهانزیب خان: پوائنټ آف آرډر سر۔

جناب سپیکر: خما یو عرض واورئ جی۔

ملک جہانزیب خان ، پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب سپیکر، جی۔

ملک جہانزیب خان، زه دے سلسله کښې دا عرض کول غوارمه چه کومے غلطئي شوے دي په ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښې، په Appointments کښې ، نو زه دهغے تائید کومه۔ چه شوے دي۔ (تالیاں) او هغه غلطیانے د منسټر صاحب نه دي۔ هغه غلطئي خمونږ د منسټر صاحب نه دي۔ لاندے اهلکارو داسے ملی بهګت کړے دے جي چه بوګس سرټیفیکیټونه هم په دے کښې جاري کړے شوے دي۔ په دے کښې ډیرے غلطئي شوے دي۔ زه هم دا درخواست کوم چه د دے انکوائري دِ اوکړے شي چه غلط کسان په میرټ باندے را نه شي۔

جناب محمد طارق خان سواتی، جناب سپیکر! میں گزارش کروں گا کہ ہزارہ ڈویژن میں آج بھی سینکڑوں ایسی بھرتیاں ہو رہی ہیں جو کہ غیر قانونی ہیں' Illegal ہیں۔ ہم نے ان کے متعلق بات کی ہے اور وزیر صاحب یہ کہتے ہیں کہ نہیں جی اس میں یہ ہے اور اس میں وہ ہے تو میں یہ سمجھتا ہوں کہ جتنے بھی ایسے کیسز ہیں انہیں اس کمیٹی کے حوالے کیا جائے اور میں ثابت کروں گا کہ ڈویژنل ڈائریکٹر' ہزارہ نے پیسے لے کر لوگوں کو بھرتی کیا ہے اور پیسے لے کر Ban کے دوران انہوں نے ٹرانسفرز کی ہیں۔

نوابزادہ محسن علی خان ، جناب سپیکر! میری گزارش یہ ہے کہ جب طارق خان سواتی اور ملک جہانزیب خان دونوں نے یہ کہا ہے کہ اس طرح ہو رہا ہے تو میرے خیال میں اسے أنا کا مسئلہ نہیں بنانا چاہئے ' I think the matter is common .They themselves are saying ,the Government members are saying that کہ جی Irregularities are taking place .So I think after this

you should refer this matter .

وزیرتعلیم : سپیکر صاحب! دوئ پوه نه شو، د پیر صاحب په هغه وضاحت باندے دوئ او نه رسیدل- پیر صاحب خو Already ورته اوونیل چه زه د ایجوکیشن د ستینډنګ کمیټئ چئیرمین یم او Suo moto هغوی سره زمونږ ټول --- (قطع کلامی)

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, I am on a point of order,

Minister for Education: Just, let me explain it Sir.

هغوی ورته اوونیل چه جی مونږ Already ټول پخپله راغوښتے دی او هغه Scrutiny کوی- سر! Already خو دا ټول Appointments هغوی سره دی او هغوی پکښ Scrutiny کوی - ټهیک شوه جی - O.K .Lets it be admitted.

جناب سپیکر : نو بیا اعتراض پرے محله کونی-

وزیرتعلیم : ماته هیڅ اعتراض پرے نشته جی-

جناب سپیکر : نو بیا ټهیک شوه کنه جی-

وزیرتعلیم : مونږ ته اعتراض نشته جی-

جناب سپیکر : نو بیا ټهیک شو کنه جی- ټهیک شو-

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, the matter is seized before the House.

Mr . Speaker: The motion is referred to the Education Committee.

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر۔ جناب سپیکر! میں آپ کی وساطت سے اس ایوان کی توجہ اس طرف دلانا چاہتا ہوں کہ عورت فاؤنڈیشن کا ایک جلوس باہر آیا تھا جس میں سب خواتین تھیں۔ اور انہوں نے مطالبہ کیا تھا کہ چونکہ خواتین کی سیٹیں قومی اسمبلی اور پراونشل اسمبلی میں نہیں ہیں لیکن ہماری دونوں اتحادی پارٹیوں کے انتخابی منشور میں یہ شامل تھیں۔ میں اور میرے ساتھی علی افضل جدون صاحب باہر گئے اور ان سے ملاقات کی اور انہیں یقین دہانی کرائی ہے کہ میاں نواز شریف صاحب کی حکومت اس مسئلہ پر نہایت ہمدردانہ غور کر رہی ہے اور جب بھی آئین میں ترامیم ہوں گی تو ان میں جلد از جلد انشاء اللہ خواتین کو ان کا حق دے دیا جائے گا بلکہ انشاء اللہ ہماری کوشش ہو گی کہ قبائلی خواتین کو بھی حق دیا جائے۔ تو میں نے عوامی نیشنل پارٹی کی جانب سے اور جناب علی افضل جدون صاحب نے پاکستان مسلم لیگ کی جانب سے ان کے دستخط شدہ بینرز پر دستخط کئے ہیں اور وہ دستخط میں اس ایوان میں لایا ہوں اور آپ کی خدمت میں پیش کرتا ہوں تا کہ اسے اسمبلی کے ریکارڈ میں رکھا جائے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! دډپټی سپیکر صاحب بیان مشکوک دے "غور ہو رہا ہے، جونہی پیکج آئے گا تب دیکھا جائے گا، پھر کیا جائے گا۔" جناب سپیکر! ددے میندیټ سره دِ کُهل کښې اووانی چه مونږ نے حمایت کوؤ او قومی اسمبلی ته ئے ایږدوو. زه ستاسو مشکور یمه او د منسټر صاحب هم مشکور یم چه خما مخکښې موشن تاسو ایجوکیشن کمیټئ ته ریفر کړو۔ (تالیاں)

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! عدیل صاحب وانی چه مونږه پرائم منسټر ته به گزارش کوؤ او هغوی به د دِ د پاره آئین کښې ترمیم راوړی۔ خو خما خیال دے پرائم منسټر صاحب به آئین له نورے گوتے نه اوړی۔

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mr. Pir Muhammad Khan, MPA to please move his Adjournment motion No.18.

جناب پیر محمد خان: شکریہ جناب سپیکر۔ محترم جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی توجہ ایک انتہائی اہم معاملے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ ہے کہ علاقہ داؤد زئی میں عوام کو ایریگیشن کے لئے پانی کا انتہائی مشکل مسئلہ در پیش ہے جس کا ثبوت ٹی وی پروگرام میں متعلقہ علاقہ داؤدزئی کے باشندوں کی فریاد ہے جس سے عوام میں مایوسی پھیل گئی ہے' لہذا اجلاس کی کارروائی روک کر اس پر بحث کر کے کمیٹی کے حوالے کیا جائے۔ جناب سپیکر صاحب! د دے خو کافی وخت اوشو چه ما دا پیش کړے وو۔ کیدے شی که په دے کښې، دا په 12-7-97 (قطع کلامی)

جناب سپیکر: دا یو Clarification غواړم، دا داؤد زئی چه ده نو دا په پیښور کښې هم ده او که دا ....

جناب پیر محمد خان: دا په پیښور کښې ده جی۔

جناب سپیکر: دا په پیښور کښې دا نور زئی باره کښې دے..........

جناب پیر محمد خان: پیښور کښې دے جی۔ پیښور ده خو ما سره څه کسان ملاؤ شوے وو......

وزیر تعلیم: پوائنٹ آف آرډر سر۔ سپیکر صاحب! تاسو خو مونږ، د احمد حسن خان او خمونږ د دے خپل دوه ملګرو کمیټنی ته حواله کړو۔ زه به تاسو ته یو ریکویسټ کوم چه یو سپیشل کمیټی پکښې جوړه کړے۔ خمونږ د دے ممبر نه، چه زر تر زره Within the session کښې مونږ د دے دا ریزلټ

په خپله تاسو ته واورو- خکه چه ....We be

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب ! دے پیرمحمد خان ته حیران یمه چه علاقه خما ده، داؤدزی- او د ایوب جان ده ، او تا پیش کړو- څه شے دِ پیش کړے دے؟ مونږ ته اوښایه چه پیش کړے د څه شے دے؟ (تالیاں) مونږ ته خپل ، ته د خپلے حلقے غم کوه -مونږ دومره کمزورے نه یو چه د خپلے حلقے نمائندګی صحیح کولے نه شو- خو خدائے خبر چه دا داؤدزئی ستا په علاقه کښې چرته غر دے او که څه شے دے- آو که نه- نو لهٰذا سپیکر صاحب! که څه مسئله وی نو هغه به مونږ پخپله انشاءالله پیش کړو-

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! د عبدالرحمان خان صاحب حلقه ده، ډیره ښه خبره ئے اوکړه-

جناب سپیکر: زه هم مخکښې حیران ووم خو بیا ما دا تپوس اوکړو، ما ونیل چه کیدے شی چه ستاسو ارخ ته هم داؤدزی دی خکه خو ما تاسو باندے دا Question اوکړو-

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب ! مونږ ته دلته کښې که اوچ نهر وی نو د هغے خلق هم راځی چه خمونږ نهر دے خو اوچ دے- مونږ وایو چه نهر دے نو دا خو اوچ نه شی کیدے- چه نهر وی نو اوبه خو به پکښې وی- نو هغه هم مونږ ته فریاد له راځی او خما خیال دے چه په هغے باندے هم خما یو تحریک شته دے- ایریګیشن والا باندے چه هغه اوچ نهر کښې اوبه شته دے اوکه هغسے اوچ دے ؟ دویم جناب سپیکر صاحب ! دا د داؤدزو کسان خو راغلی وو خو دوی په تی وی باندے باقاعده فریاد کړے وو- او خان خو ډیر یو معزز او محترم ممبر دے، خمونږ مشر ورور دے- مونږ د دوئ ډیر

احترام کوؤ- خو دا يو خبره ده جناب سپيکر صاحب! چه تراوسه پورے چه دا کوم amendment په دے آئين کښې پيش کړے شوے وو، چه څو پورے سپريم کورټ هغه Pending کړے نه دے، Stay کړے نه دے نو تر هغے پورے خو دے ممبرانو غريبانو هډو لا خبره نه شوه کولے- ځکه چه د دوئ هره خبره کښې، خما يو ورور جهانزيب ملک د شريعت د پاره قرارداد پيش کړے وو خمونږ. نورو سينئر ممبرانو اوپروو چه دے ستاسو ممبرشپ ختموی او ته دا Withdraw کړه، نو هغه، هغه دلته په دے اسمبلئ کښې Withdraw کړلو -ځکه چه هغه دومره غريب گهبراؤ شو- نو نن نے بيا هغه راوړے دے چه اوس يره، هغه خطره نے ختمه شوه نو نن نے بيا هغه د شريعت قرارداد راغلے دے-

<u>ملک جهانزيب خان</u>، پوائنټ آف آرډر، زه جي په هغه خپل موقف باندے بالکل برقرار يمه انشاء الله، او د ده نه زه زيات مسلمان يمه او ما نن بيا قرارداد پيش کړے دے او ما د مسلمان په حيثيت باندے دا قرارداد پيش کړے دے-

<u>جناب پير محمد خان</u>، جناب سپيکر صاحب! زه دا ريکويسټ کوم چه عبدالرحمان خان خما مشر ورور دے او دا التواء که تاسو اجازت کوئ، زه هغوی ته وايم چه دوئ دِ خما د طرفه پيش کړی -

<u>حاجی عبدالرحمان خان</u>، پوائنټ آف آرډر-پيش کړه کنه -پيش کړه کنه -

<u>جناب پير محمد خان</u>، زه د دوئ ډير احترام کوم- ما خو جناب سپيکر صاحب ځکه پيش کړو چه يو خو زه د صوبائی اسمبلئ ممبر يمه، د دسترکټ کونسلممبر نه يمه، په صوبه کښې هرځائے کښې چه څه مشکل راځی نو ما ته هم خلق خبره راوړے شی، او بل ممبر ته نے هم وئيلے شی- دويمه خبره دا ده

جناب سپیکر صاحب ! چه یو خبره په تی وی باندے راشی او ټوله صوبه کښې هغه نشر شی چه هغه خلقو فریاد کړے وو۔ ما ونیل چه کیدے شی چه په دے دوه درے میاشتو کښې هغه ضرورت بالکل پوره شوے وی او هغه مسئله به حل شوے وی۔ خکه چه په 12/7/1997 باندے ما داورکړے وو۔ نو کیدے شی چه هغه مشکل حل شوے هم وی نو که وزیر صاحب د هغے وضاحت اوکړی خکه چه زه زیات تفصیل کښې نو رخکه نه خم، کیدے شی که دوئ هغه مسئله حل کړے وی او خان ته به پته هم وی۔

<u>حاجی عبدالرحمان خان:</u> جناب سپیکر صاحب! دوی دِ اووانی چه مونږ هم پرے پوهه شو کنه چه د چا څه مسئله ده ؟ او------

<u>جناب پیر محمد خان:</u> ما دا پیش کړو جناب سپیکر صاحب چه د داؤدزئی خلقو اوونیل چه مونږ ته د ایریګیشن د پاره د اوبو ډیر سخت مشکل دے۔ مونږ ته اوبه نشته دے۔

<u>جناب بشیر احمد بلور،</u> (وزیر آبپاشی و آبنوشی)، دا Drinking water دے۔

<u>جناب پیر محمد خان:</u> نه، نه ایریګیشن دے۔

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی:</u> پینے کے پانی کا مسئلہ ہے۔

<u>جناب پیر محمد خان:</u> ګورئ جی، عوام کو ایریگیشن کے لئے پانی کی انتہائی مشکل در پیش ہے۔

<u>جناب سپیکر:</u> ما سره خو چه کوم ستاسو دغه دے نو ما ----

<u>جناب پیر محمد خان:</u> ما سره خو ایریګیشن دے۔ نه جی ایریګیشن دے۔

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی:</u> ما سره چه کوم دے نو هغه آبنوشی کښې دے۔

جناب پیر محمد خان: هغه اصلی کاپی، خما خط خو دا دے جناب سپیکر صاحب۔

جناب احمد حسن خان: اوس دِ پکښی عبدالرحمن خان انکوائری اوکړی چه دا آبنوشی ده او که آبپاشی ده۔ دا اوس د ده ډیوټی جوړیږی۔

حاجی عبدالرحمان خان: نه، جناب سپیکر صاحب! (شور)

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! د دے اسی نمبر دے۔

جناب سپیکر: څه؟

جناب پیر محمد خان: اسی نمبر دے۔ زه بیا دا تاسو ته اورومه او تاسو نے اوګورئی۔ دا خما خپل Hand writing دے جناب سپیکر صاحب۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! که تاسو اجازت کوئی نو زه خبره کوم۔

جناب پیر محمد خان: دا خو خما نه دے۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! زه درته دا خبره کوم۔ دے کښی شک نشته چه پیرمحمد خان کومه خبره اوچته کړے ده۔ دا شته دے۔(تالیاں)
بالکل دے نه انکار نه شی کیدے چه ډیر کلی دی چه هغے ته اوبه نه رسی۔ ایوب جان ناست دے۔ او دا د ده په حلقه کښی دی۔ څه خما په حلقه کښی دی او څه د

ایوب جان په حلقه کښی دی۔ څه بلډوزر ده پکښی کړے دے خو دا ده، ما پرونهم، بیګاه د شپے په روټنی کښی دوی سره خبره کړے ده، دے ایریګیشن منسټر سره، خو چونکه خمونږه دا یوه خبره ده چه فنډ نشته نو مونږ خلقوته وایو چه فنډ نشته دے۔ تاله چه خمونږکوم تحریک التواء راشی

سپیکر صاحب نو ستاسو په مونږ باندے زور بَر دے او په نجم الدین خان او په پیر محمد خان باندے دِ زور نه دے بَر، هغه خمونږه راته واپس کړے۔ نو په دے ما هم یو درکړے وه خو تاسو ما ته واپس کړے ده۔

<u>جناب احمد حسن خان</u> ، جناب سپیکر! چه فند نشته دے نو دوئ پکښ دودنی گانے محنکه خوری۔ تاسو د دے خبرے تحقیقات اوکړنی۔ وانی چه فند نشته دے او دودنی پکښ خوری۔

<u>ایک آواز</u> ، خپله ئے خوړلے ده۔

<u>*وزیر آبپاشی و آبنوشی*</u> ، سپیکرصاحب! که تاسو اجازت راکونی نو په دے باندے زه خبره اوکړم ۔ د دے پیرمحمد خان صاحب مخکښ خو دا خبره ده چه دا د داؤد زو خبره وه نو مونږ دیپارټمنټ ټول، د دوئ حلقه چه د کوم نه دوئ تعلق لری۔ مونږ ټول کوشش اوکړو چه هلته چرته داسے داؤدزئی علاقه شته چه دوئ دا پوائنټ آوټ کړه۔ خو بیا پته اولږیده چه هلته کښ نشته نو پیښورکښ د دے ارباب صاحب حلقه 6 باره کښ دا خبره وه۔ نو ما سره چه کوم دا Detail راغلے دے، هغه دا دے چه "*اسمبلی کی کارروائی روک کراس اہم مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے کہ علاقہ داؤدزئی کے عوام کو آبنوشی کے لئے پانی دینا مشکل ہے۔ تو اب آبنوشی کے لئے* ' هغه Detail ما سره شته دے چه د آبنوشی محه پوزیشن دے او هلته محومره ټیوب ویلونه دی او محومره ټیوب ویلونه کار کوی او هلته محومره پیسے پرے لږیدلے دی او محومره هغه Already هغه In working condition کښ دی۔ دوئ د ایریګیشن خبره کوی نو ایریګیشن اوس انشاء الله مونږ دے مخکښ میاشت کښ ټینډر کوؤ او بیا د هغے نه پس به دا نهرونه بندوو او جنوری کښ به مونږ صفائی کوو نو امید دے چه انشاء

اللہ تیل پورے بہ هم اوبہ اورسیږی۔ داسے هیڅ خبرہ نہ دہ او خلقو تہ چہ کوم تکالیف وی نو د هغے مونږ تہ پتہ دہ او د حکومت کوشش دا دے چہ ایریگیشن سسټم دِ صحیح وی۔ چہ ایگریکلچر مونږ تہ هم، دا صوبہ چہ دہ بغیر د ایگریکلچر نہ ولے چہ دلتہ کښں انډسټری نشتہ ، بنہ نشتہ بد نشتہ نو د حکومت خپل طرف نہ بہ دا کوشش وی چہ تیل پوریےاوبہ اورسیږی۔ زہ دوئ تہ دا تسلی ورکوم چہ انشاء اللہ دے سیزن نہ پس، ولے چہ کلہ مخکښں شوے دی، د هغے بارہ کښں زہ بیا Detail تہ نہ خم چہ بیا خبرہ هسے د اپوزیشن او بیا د دے ټریژری بینچز د اختلافاتو خبرہ راځی نو زہ دا وایم چہ دا مخکښں چہ کوم دے تیل تہ اوبہ نہ دی رسیدلے نو هغہ پہ دے وجہ نہ دی رسیدلے چہ هغہ وخت کښں صفایانے صحیح نہ دیشوے نو انشاء اللہ دے خل بہ صفائی صحیح شی نو امید دے چہ دا بہ تیل پورے اورسیږی۔

<u>ارباب محمد ایوب جان:</u> جناب سپیکر صاحب !

<u>جناب همایون سیف اللہ خان :</u> جناب سپیکر صاحب ، یو منټ جی ۔ منسټرصاحب سرہ جی میټنگ شوے وو۔ یو میاشت اوشولہ د دے۔ دے بنوں ډویژن کښں 61 ټیوب ویلز چہ کوم دی هغہ جی خراب وو۔ دوئ محکمے تہ اووئیلے دے میټنگ کښں چہ .I give you one month او یو Month کښں بہ ټهیک کوئی دا، مونږ بیا دے منسټر صاحب تہ اووئیلے چہ یرہ کیدے شی چہ فنډ نہ وی۔ داسے آرډر مہ ورکوہ۔ دوئ دومرہ آرډر اولیکلو چہ .I will suspend you میاشت تیرہ شولہ یو ټیوب ویل ئے هم ټهیک کړے نہ دے جی ، 60 خو پریږدہ .For action

<u>جناب جان محمد خټک:</u> پوائنټ آف آرډر سر۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: د دے جواب به دا اوکرم چه جی د دوئ دا ------

جناب جان محمد خٹک: زه د دے جواب ورکوم۔ خما خیال دے چه خمونږ منسټر صاحب کوم------

جناب سپیکر: دوئ ستاسو نه مخکښې پاسیدلی دی۔ نو یو منټ تاسو مهربانی اوکړئی۔

جناب جان محمد خٹک: بنه جی، دا خو د دے خبرے سره related ده۔ نو خما خیال دے چه، بنه جی۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکرصاحب! دا واقعی د داؤدزو د اوبو مسئله چه ده، دا شته جی۔ خو خانے په خا ئے، دا جناب سپیکرصاحب قومی وَلے دی او د اوبه خوړ طریقه چه ده هغه ډیره زړه ده ۔ هغه د انګریزانو د وخت دسیندونو نه خلقوقومی ولے ویستلی دی او په هغے باندے اوبه خوړ کیږئ اوس اوړی کښې خو د خدائے تعالٰی فضل دے ما په خپله حلقه کښې Priority چه ده هغه د ایریګیشن د پاره ورکړے ده او خما په حلقه کښې تقریباً پنځه شپږ بندونه ما جوړ کړی دی۔ او ډیرو کلوته که زه دلته تاسوته نومونه واخلم نوتقریباً نیم داؤدزو ته د هغه بندونو په وجه اوبه رسی۔ خو جناب سپیکرصاحب ژمی کښې چه کله سیندونو کښې اوبه کمے شی نو دلته بیا د ایریګیشن د اوبه خوړ مسئله پیخیږی۔ هغے د پاره هم ادیزو سیند چه دے، ډیرے اوبه، لکه ورسک لاندے چه کوم د ادیزو سیند بهیږی نو اوبه ډیرے اخوا خی جی۔ خما دا تجویز مخکښې هم وو او اوس بیا ما ایریګیشن منسټرصاحب سره خبره کړیده چه دا اوبه مونږه اخوا اَرَوَل غوارو چه دا په صحیح طریقه باندے Divide شی۔ اوس جناب سپیکرصاحب، موجوده

صورت حال کښې هم ما بلډوزرے استولی دی، ولے چه اوبه کمے شی جناب سپیکرصاحب نو مونږه بلډوزر باندے کچه بندونه ترو، اوبه کمے وی نو هغه بندونو ته په ژمی کښې نقصان نه رسی، خو اوړی کښې چه سیلابونهزیات راشی نو هغه بندونه بیا یوسی۔ په هغه وخت کښې دومره شدید دباؤ وی د اوبو چه کله سیلاب وی چه هغه بندونه ورته پاښه هم نه تینګیږی - ډیر ډیرخایونو کښې خما د أوبه خور بندونه نے اوړی دی، خوتجویز دا دے هغه به زه بیا ایریګیشن منسټرسره کینم او انشاء الله تعالی مونږ به د دے څه حل اوباسو۔ خو جناب سپیکرصاحب! دا قومی ولے چه دی ما خلقو ته اووے چه که تاسو دے ته تیار یئی چه دا ولے چه دی دا دَ حکومت تحویل ته لاړے شی اویو Permanent basis باندے د دے بندوبست اوشی۔ نوکه حکومت نے کوی نو بیا نهرونه به وی او نهرونو باندے آبیانه لګی - نو زمیندار خلق چه دی هغه آبیانے ته تیارنه دی۔ جناب سپیکر! دا معمولی مسئله ده۔ صورت حال بالکل ټهیک دے اوس هیڅ تکلیف نشته۔ ډیره مهربانی جی -

<u>جناب احمد حسن خان</u> : جناب سپیکر! څنګه چه به خمونږه په حکومت کښې اپوزیشن د ارباب صاحب د جواب نه مطمئن وو نو دغه شان د دوئ په حکومت کښې نن مونږ د ده جواب نه مطمئن یو۔

<u>جناب جان محمد خټک</u>، جناب سپیکرصاحب ! دا خبره چه کومه همایون خان اوکړه۔ واقعی چه خمونږه منسټرونیلی وو د ټیوب ویلو متعلق او هغه خماعلاقه چه ده هغه هم Mostly tube-well irrigated ده۔ نو په هغے خما خیال دےچه 60% کوم ټیوب ویلز دی نوهغه دوی دغه کړی دی او د هغے نهعلاوه بیا مونږ هغه ورخ په څه بله سلسله کښې چیف منسټرصاحب سره

ملا قات اوکړو، خمونږه د فنانس کمیټۍ دا ممبران نے راغوښتلی وو، دا سټینډنګ کمیټی، نو په هغے کښ ما چیف منسټر ته، په هغه وخت کښ د غنمو د فصل د تخمونو او فرټیلائزرخبره راغله نو ما دوی ته دا اووے چه تاسو یوه مهربانی اوکړنی- ټهیک ده خمونږه Financial position ټهیک نه دے، خو دومره خو ټهیک نه دے چه مونږ Repairs نه شوکولے - نو تاسو مهربانی اوکړنی او دے ته Priority ورکړنی چه دا ټیوب ویلز چالو شی- فنانس سیکرټری ورسره ناست وو، چیف منسټر ورته اووے، افتخارمهمند هم ناست وو، specially نے ورته اووے چه" بھائی اورکام چھوڑ دیں اور آپ Priority basis پر یہ ٹیوب ویلز بنائیں" نو زه دغه کوم چه دا به انشاء ا للّٰه اوشی- او دویمه خبره دا ده جی، زه خو وختی پاځیدم خو یو تاثر د اپوزیشن د طرفنه را روان دے او خاص کر دا خبره کیږی چه د پارټیانو د ممبرانو د پوزو نه پیزوان لرے کړے شو- زه حیران یم چه نه خو مونږ خپلو پارټیانو باندے پوهه وو چه مونږ ته څه داسے Instructions وو چه تاسو څه واینی یا مه واینی، هاں جی، دا خو بالکل یو غلط تاثر دے خو زه دا یو خبره کوم چه آخر د14th Amendments ولے ضرورت پیدا شو ؟ چه دا14th Amendment په نیشنل اسمبلۍ کښ پیش کړے شو؟ دا د هغه غلطو ممبرانو د پاره چه کوم به خرڅیدل، د چا چه هډو ایمان نه وو-هغه خلقو د پاره14th Amendment جوړ دے- نو که هغوی وی نو څما خیال دے چه دا خو دیره ټهیک ټهاک خبره وه- او مونږه د خپلو پارټیانو متعلق تاسو ته دا خبره کلئیر کوو چه خمونږه داسے پارټیانےنه دی چه نن هلته او سبا دلته، او سبا هلته او نن دلته- انشاء اللّٰه تاسو اونه کتلۍ د میاں نوازشریف متعلق دا دغه وو چه ممبران نشته دے- چه کله

دJudiciary مسئله راغله نو ټول ممبران ورسره وو۔ دا ستاسو غلط تاثر دے او دا غلط تاثر مه ورکوئی۔ (شور)

جناب احمد حسن خان : مخکښې نے په قومی اسمبلئ کښې هم اوونیلے او صبا نے هم اوونیل۔ دا ټولے دنیا ته معلوم دی۔

میاں افتخار حسین : پوائنټ آف آرډر۔ سپیکرصاحب خه مخکښې پاڅیدلے ووم۔ زه د دے خبرے سره تړلے خبره کوم۔ دوئ خو بل خوا خبره بوتله جی۔ دا دوئ د ایریگیشن په مسئله کښې خبره کوله۔ زه هم په دغه طرف باندے پروت یم او ریښتیا خبره جی داسے ده چه د منسټرصاحب نه په دے خبره مطمئن یوچه هغوی ته مونږه د ټیوب ویلو هم خبره کړے وه نو هغه نے سر ته رسولے ده۔ خو هغه مسئله خما په علاقه کښې تراوسه پورے حل نه ده۔ اته ټیوب ویلے دی او مونږه چه راغلی یو، د هغه وخت نه بندے دی او وجه ئے هم بنانی جی ؟ وجه نے دا بنانی چه د بجلئی تارونه ترے چا پټ کړی دی او د دے تارونو په اتو میاشتو کښې ایف آئی آرنه درج کوی او چه واپډے والاته اووائے نو هغوی وائی چه ایف آئی آر چه درج نه وی نو زه مخکښې تلے نه شم۔ نو په دے چکرو باندے، ډیپارټمنټ د تلو، واپډے ته د تلواو پولیس ته د تلو، په دے تلو راتلوکښې اته میاشتے تیرے شوے۔ د ټیوب ویلو چه یو Span تارونه پټ شوے وو، نن په هغے کښې محلور SPAN تارونه پټ شو۔ نو کرنټ ورله هم واپډا نه ورکوی چه نوره غلا ترے نه کو ی۔ هم هغه نے کهلاؤ پرینښی دی۔ نو زه د منسټرصاحب په علم کښې هم دا خبره راوستل غوارم چه هم د دوی ټیوب ویلو ته هغه بجلی راځی نو پکار دا ده چه د ډیپارټمنټ په Through باندے د دے مسئلے حل راو باسی او زه سپیکرصاحب ته خواست

کوم چه په دے کښې واپډا همInvolve دہ، او پولیس ہم پکښې Involve دے چه هغوی ته Instructions ورکړی- هغوی وائی چه مونږه ایف آئی آرخکه نه درج کوو چه چرته خلق دا اونه وائی چه د دے تهانے په حدود کښې غلا کیږی - خلق دِ تباه شی خو چه ایف آئی آر درج شی نو خلقو ته به پته لګی، نو په دے بنُیاد باندے زه بخنه غواړم چه ډیرے ټیوب ویلے ولاړے دی، خما په علاقه باندے کم از کم أته ټیوب ویلے په یوخانے کښې دی او اووه په بل خانے کښې دی- پنځلس ټیوب ویلے داسے دی چه د بجلئی د تارونو د غلا په وجه باندے ولاړ دی نو هغه دِ زرتر زره سټارټ کړے شی-

<u>جناب نجم الدین</u> : جناب سپیکر صاحب! جان محمد خټک صاحب یوه خبره اوکړه چه دا فلور کراسنګ امنډمنټ مونږ د دے د پاره کړے دے چه ممبران دغه کیږی- مونږ صرف دا عرض کوؤ چه په قومی اسمبلئ کښې د دوئ بهاریاکثریت دے- په دے صوبائی اسمبلئ کښې هم دے، په پنجاب کښې هم دے او د هغے باوجو د دوئ فلورکراسنګ راولی او داوائی چه ممبران دے د یو سانیډ نه بل سانیډ ته نه خی یا داخرځیږی نو مونږ خو جی کم اپوزیشن یو- خما چه څومره اندازه ده، د دے خبرے زه دغه کوم د دوئ په خپلو ممبرانو باندے اعتماد نشته، خکه چه د دوئ ګورنمنټ دے او د هغے وجے نه دوئ دا فلورکراسنګ په دے خپلو ممبرانو باندے حاوی کړیدے خکه چه که دا د دوئ نه اوچت شی نو دوئ سبا دیخوا را روان دی- نو مونږه خو جی، چودهویں ترمیم شوے د دے د پاره دے چه د دوئ په خپلو ممبرانو باندے اعتماد نشته دے او خما عرض دا هم دے چه خبره یوه شروع وی نو دوئ پکښې بله شروع کړی- اول خو یوه ختمه کړنی نو بیا په دے باندے---- (مداخلت)

جناب جان محمد خٹک، جناب سپیکر صاحب! خبره دا نه ده جی۔

جناب سپیکر، جان محمد خان! صرف دومره اوکړنی کنه۔

جناب جان محمد خٹک، دیر غلط روایات راروان وو۔ دا په دے نه دی شوی چه په خپلو ممبرانو باندے اعتماد نه وو۔ خاص کرخمونږه په صوبه کښې په دے 93ء کښې څه تیر شوے دی؟ دا په کومه طریقه باندے هارس ټریډنګ شوے دے؟ نو که دا موجوده حکومت دا څیزونه ختم نه کړی نو خما خیال دے چه بیا خو مونږه هم بیکاره خلق یو۔

جناب احمد حسن خان، سر! چھانگا مانگا میں ہوا تھا اور اس کے بعد بھی ہوتا رہا ہے۔ لیکن یہ ہونا نہیں چاہیے تھا۔ اگر ایک بے ایمان ممبر پر پابندی لگائی ہے تو ایماندار بھی بات نہ کرے، وہ کیوں نہ بات کرے کیونکہ وہ صداقت کی بات کرے گا لہذا ہم اس حد تک اس کے مخالف ہیں۔

جناب سلیم سیف اللہ خان، جناب سپیکر! میں دوبارہ اس نقطہ پر، جس پر بات کر رہے تھے۔ (قطع کلامی)

جناب سپیکر، دا یو عرض زه کوم، لږه مهربانی اوکړنی چه بعضِ وخت چه کوم Question یا کوم Matter وی یا کوم بزنس، چه په هغے باندے خبره کیږی نو لږ دے سانیډ دغه ته مه ځنی۔ هغه ټول ستاسو Time waste شی۔ دا خبرے ټولو ته معلومے دی چه څه شویدی یا څه کیږی یا څه۔ په دے باندے هسے یو بل سره د نوک جهونک په وجه باندے ستاسونه هغه اصلی مقصد پاتے کیږی۔ نو ښه دا ده چه تاسو صرف خپلے خبرے اوکړنی جی۔

جناب سلیم سیف اللہ خان، جناب سپیکر! آپ کی رولنگ کا دوبارہ احترام کرتے ہوئے

میں یہی گزارش کر رہا تھا کہ اس صوبے میں آبپاشی و آبنوشی دونوں کے بے شمار ٹیوب ویلز ہیں جو بند پڑے ہوئے ہیں اور کم از کم حکومت وقت کو چاہیے کہ اس کا ایک سروے کرے، آپ کم از کم یہ تو کر سکتے ہیں اگر Census نہیں کر سکتے۔ آپ اس کا سروے کر سکتے ہیں۔ آپ جا کر دیکھیں کہ یہ کس لئے بند پڑے ہیں۔ اگر چار ہزار روپے کی ضرورت ہے تو وہ کس لئے بند ہیں۔ بارہ ہزار روپے کی ضرورت ہے تو وہ کس لئے بند ہیں۔ چالیس ہزار روپے کی ضرورت ہے تو وہ کس لئے بند پڑے ہیں۔ آپ نئے ٹیوب ویلز پچیس لاکھ روپے کے بنا رہے ہیں، تیس تیس لاکھ روپے کے بنا رہے ہیں اور کم از کم میرے حلقے میں جو بے شمار بند پڑے ہیں، میرے بڑے بھائی محترم ہمایون سیف اللہ خان صاحب نے فرمایا ہے کہ 61 ہیں، ہمارے ہاں پانی کی بے انتہا قلت ہے، پینے کا پانی ہے نہ آبپاشی و آبنوشی کا تو میری گزارش ہے جناب وزیر صاحب سے جو کہ ایک بہت اچھے وزیر ہیں اور مجھے یقین ہے کہ وہ جو بات بھی کرتے ہیں اسے عملی جامہ ضرور پہناتے ہیں تو میں امید کرتا ہوں کیونکہ ان کے پاس دونوں بہت اہم محکمے ہیں، یعنی پبلک ہیلتھ اور ایریگیشن، تو ان سے گزارش ہے کہ لکی مروت، بنوں، کوہاٹ، کرک بلکہ پورے صوبے میں جہاں جہاں بھی ٹیوب ویلز بند پڑے ہیں انہیں دوبارہ چالو کرائیں۔

<u>جناب سپیکر</u>: حلقہ نمبر 7 کی بھی بات کیا کریں جی۔

<u>نوابزادہ محسن علی خان</u>: جناب سپیکر صاحب! میں بھی جناب بشیر خان، منسٹر فار پبلک ہیلتھ اینڈ ایریگیشن کو، جیسے سلیم سیف اللہ خان نے کہا ہے کہ ہر جگہ یہ ٹیوب ویلز بند پڑے ہیں اور مجھے پتہ ہے کہ اگر ان کے پاس وسائل ہوں تو مجھے یقین ہے کہ بشیر خان ایک ایسے وزیر ہیں کہ وہ خواہ مخواہ ان پر فوراً عمل درآمد کرائیں گے اور انہیں ٹھیک کرانے کی کوشش کریں گے۔ ایک بات کا مجھے نہایت افسوس ہے جناب سپیکر صاحب کہا بھی جان محمد خٹک صاحب نے اس ایوان کو بتایا ہے کہ فنانس کمیٹی کی میٹنگ ہوئی اور فنانس

کمیٹی کی میٹنگ جس وقت ہو رہی تھی تو وہ وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس گئے اور وہاں فنانس سیکرٹری بھی بیٹھے ہوئے تھے اور انہوں نے ان کو Direction دی کہ جناب آپ مہربانی کر کے ان ٹیوب ویلز کے لئے فنڈز مہیا کریں۔ جناب سپیکر صاحب! فنانس کمیٹی جو ہے اس کے چیئرمین فاضل ممبر جناب افتخار خان مہمند صاحب ہیں۔ جب فنانس کمیٹی کی میٹنگ ہوتی ہے تو وہ اسمبلی کے Premises میں ہوتی ہے چیف منسٹر ہاؤس یا چیف منسٹر کے دفتر میں نہیں ہوتی۔ That is not a Finance Committee meeting No.1. or 2. جناب سپیکر صاحب! میں نہایت افسوس سے یہ کہنا چاہتا ہوں اس معزز ایوان میں کہ Till today جتنی میٹنگز بھی آنریبل چیئرمین نے فنانس کمیٹی کی بلائی ہیں ان میں سے ایک میں بھی آنریبل فنانس سیکرٹری صاحب نہ تشریف لائے ہیں اور نہ وہ انہیں لانے کی زحمت کرتے ہیں۔

<u>آوازیں</u>، (شیم، شیم)۔

<u>حاجی محمد عدیل</u>، جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر، جناب سپیکر! کمیٹی کا چیئرمین کہیں بھی اپنی کمیٹی کا اجلاس بلا سکتے ہیں۔ سٹینڈنگ کمیٹی کے چیئرمین نے وہ اجلاس ایک مخصوص جگہ پر بلایا ہے، جیسے پبلک اکاؤنٹس کمیٹی کا اجلاس ایبٹ آباد میں ہوتا ہے---

<u>Nawabzada Mohsin Ali Khan:</u> Mr. Speaker sir, I am on a point of order. The honourable Chairman of the Finance Committee requisitioned the meeting of the Finance Committee in the Conference Room. The Chief Minister asked them to come to his residence for discussions and there were discussions, they were not the participants of the meeting.

<u>جناب جان محمد خٹک</u>، زه سپیکرصاحب! د دے لږ وضاحت کوم - خماخیال دے

چه دوئ په غلط طریقه باندے ، خمونږه په چار تاریخ باندے یومیټنګ شوے وو، بل په چوده شوے وو ، بل په بیس باندے او بل په یوکم دیرشم باندے شوے وو او فاضل ممبرصرف یومیټنګ ته راغلے دے او هغه هم هغه ټائم ته راغلے دے چه خما خیال دے یومنټ پاتے وو. ما دا نه دی وئیلی چه خمونږ میټنګ هلته اوشه.

جناب محمد افتخار خان مهمند: جناب سپیکرصاحب ! ستاسو ډیره شکریه ادا کوم جی، خمونږه فاضل ممبرصاحب دا خبره اوکړه.

جناب سپیکر: هم هغه خبره شوه، هغه اصلی د مقصد خبره پاتے شوه . قوم په خانے پاتے شی او تاسو خپل ذاتی خبرو کښې لګیا یئی --------

جناب محمد افتخار خان مهمند: دا وضاحت لږ خکه ضروری دے جناب سپیکرصاحب چه محترم ممبرصاحب کومه خبره اوکړه جی هغه معنی خیز ده. معنی خیز په دے ده چه مونږه په بیس تاریخ باندے چه کوم میټنګ راغوښتلے وو. هغه مونږه باقاعده په دے کانفرنس روم کښې کړے وو، هغه میټنګ چه کوم وخت کښې ختم شو نو د هغے نه پس As a courtesy مونږهچیف منسټر له ضرورتلی وو او هلته کښې هغوی چه کومه خبره اوکړه . مونږه هغوی ته هم په وضاحت سره دا خبره کړے وه چه جناب چیف منسټرصاحب ! دا Proceedings چه کوم دی That cannot be a part of the meeting, that was very clearly a meeting and subsequently on the 29th again. هغه چه کوم Material چیف منسټر صاحب په میټنګ کښې مخکښې کیښودل غوښتل ، هغه باقاعده میټنګ مخکښې تیبل شو. ټول ممبرانو صاحبانو په هغے باندے غور اوکړو او د

That was made part of the meeting, so it was پس هغےنه just to make the record straight.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, just to make the record straight Sir, whatever the Chairman of the Finance Committee issaying is correct and I don't deny what he is saying but what I amsaying is that the honourable Chief Minister is the Finance Minister of this Province and it is his duty to be present in the Finance Committee meeting It is responsibility of the Finance Secretary to be present in the Finance Committee meeting The Chairman should state for the record of this House that has the Secretary Finance attended one meeting of the Finance Committee?

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! خما ستاسو په خدمت کښې یو ډیر عاجزانه التماس دے۔ د دے سره سره چه هغه دِ فنانس منسټر واخلی، مونږ ورته حاجی عدیل Recommend کوو۔ دوئ دِ فنانس منسټر کړی۔ ډیرهتجربه نے ده جناب سپیکر۔ جناب سپیکر ! د دے سره خما دا عرض دے چه هغه که دلته راتلل نه غواړی، په کمیټئ کښې کول نه غواړی، هغوی په خپل اولنی تقریر کښې ونیل چه زه د دے ممبرانو او د دے ایوان Status اوچتول غواړم۔ مختلفے کمیټئ هغه هلته غواړی او هلته ورته بریفنګ کوی خو دلته نه راځی، ورسره ورسره جناب سپیکر، زه دا درخواست هم کوم چه زه په کومو کمیټو کښې ممبر یم د هغے مختلفو کمیټو په مختلفو

ټائيمونو بانده ميټنګز شوی دی۔ زه دلته په پينبورکښې يم، ما په ريډيو اوريدلے دی،په اخبارکښې مے ليدلی دی چه پرون ميټنګ اوشو او ماته پته نه ده لګيدلے ۔زه ستاسو په وساطت سره سيکرټری صاحب او تاسو ته دا درخواست کوم زمونږ د ټيليفون نمبرے ورسره شته، زمونږ پتے ورسره شته چه مونږ In time خبريږو، ځکه چه دا ډيره زياته ضروری ده۔

جناب سپيکر: د سيکرټريټ دا خبره به بيا هلته اوکړو جی۔

جناب محمد افتخار خان مهمند: يو عرض کول غوارم جی ۔جناب سپيکر صاحب ! زه ستاسو ډيره شکريه ادا کوم چه تاسو مخکښې زه د فنانس کميټئ چئيرمين منتخب کړے يم ۔ د هغے نه علاوه چه کومه مسئله راغلے وه As a custodian of the House you have kept the honour and prestige of the House and of the Members. د فنانس سيکرټری چه کوم ميټنګ کښې نه وو، He came and he apologized هغه ونيل چه زه معافی غوارمه، زه معذرت غوارمه او دا په ريکارډ بانده ده۔ That is on the record او زه خپلو رونړو ته مکمل طور بانده دا تسلی ورکول غوارم جی چه The Standing Committees of this House are fully empowered to take suo moto notice on any matter and with the grace of God چه کوم Proceedings تر دے وخت پورے شوے دی، هغه په ريکارډ بانده دی۔ او انشاء الله We will reach to the satisfaction of you and the honourable House too.

Thank you sir.

حاجی عبدالرحمان خان : جناب سپيکر صاحب !

جناب احمد حسن خان : جناب سپیکر صاحب ! ستاسو په علم کښې ده، د ایگریکلچر ټیکس په سلسله کښې فنانس کمیټۍ میټنگ راغوښتے وو چه بیا د هغې څه حشر اوشو۔ د افتخار خان مهمند غونډے سړی نه دا خبرے اوریدل قابل افسوس دی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب ! ډیر د افسوس خبره ده۔ یو بله خبره روانه ده، د اوبو باره کښې۔ د غنمو کرلو وخت دے، ایریگیشن منسټر ناست دے۔ پیر محمد خان دِ خدائے خوشحاله ساتی، مونږ له ئے موقع راکړه نو پکښې د فنانس کمیټو ذکر شروع شو۔ پکار دا ده چه د اوبو دا خبره حل شی۔ د هغې نه پس تاسو چه کومے خبرے کوئی هغه کوئی۔ جناب سپیکر صاحب، وزیر صاحب ناست دے۔ مونږ ټول ممبران، رښتیا خبره دا ده چه بعضِ خانے کښې اوبه نشته، بعضِ خانے کښې ټیوب ویل خراب دے۔ اوس اشد ضرورت دے نومبر او دسمبر د غنمو کرلو وخت دے۔ نو د ټولو نه اولیت دِ خمونږ منسټر صاحب دے له ورکړی چه څه فنډ وی چه دا د غنمو کر اوشی چه زمیندار به شی۔ دا خبره ډیره ضروری او زه منسټر صاحب ته وایم چه د هر خانے نه فنډونه راغونډ کړه او د ټیوب ویلونو او د ولو دا دوه مسئلے پورے صحیح کړه، نو خلق به ډیر خوشحاله شی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب ! ډیره زیاته مهربانی او زه خاص کر د اپوزیشن د رونړو ډیر زیات مشکور یمه چه دوی داسے Important مسئله راواغستله۔ سپیکرصاحب ! چه کوم وخت ما As an IrrigationMinster take over کړو نو زه لاړم، د ټولے هزارے دوره مے کړے ده ډیرو پورے لاړم او دا ټول خپل ډسټرکټس لکه ډسټرکټ پیښور،

مردان او صوابئ، د دے ټولو دوره ما کړے وه جی او دا تاسو ته یقین سره وایم چه خمونږ د ډیپارټمنټ تقریباً 25% ټیوب ویلونو کار کولو 75% ټیوب ویلونه بند وو- ځکه چه خما رورخبره اوکړه چه هغه په چار هزار، پانچ هزار تر دس هزار پورے پرے پیسے لګیدلے او د هغے د وجے نه بند وو- زه په دے هاؤس کښې په تسلئ سره دا خبره کوم چه د خدائے پاک په فضل سره د هغے 75% نه مونږ کوشش کړے وو نو اوس خما خیال دے چه Not more than30% چه دی، هغه پاتے دی- دا خمونږ د حکومت وخت کښې نه وو- دا زوړ داسے راروان وو چه خلقو ورته، ځکه چه میاں صاحب خبره اوکړه- چا تارونه پټ کړے دی، ټرانسفارمرے پټے شوے دی، ټرانسفارمرے، اوس هغوی ته مونږ ټرانسفارمرمونږ دوباره ځکه اولګوو، د هغے د پاره فنانسُ هم پکار دے- نو زه دے خپلو رونړو له دا تسلی ورکوم، ځکه چه ما مخکښې هم عرض اوکړو چه خمونږ دا صوبه چه ده- دا ایګریکلچر صوبه ده او د حکومت ټول کوشش دا دے چه مونږ کوشش اوکړو چه دا ایریګیشن سسټم داسے وی چه ټولو خلقو ته اوبه رسی- په دے لړ کښې د خدائے فضل سره تاسو ته به پته وی چه مونږ د پیہور هائی لیول کینال منصوبه پاس کړله او انشاء اللّٰه په دے کال کښې دننه دننه June to July, 1998 پورے به انشاء اللّٰه په هغے باندے کار شروع شی- دغه شان ګومل زام د پاره مونږ دا Feasibility، Practical Consultants ته ورکړل- ځکه چه خما رور همایون خان اوونیل چه دوی ونیلی وو چه Within one month هغه دِ ټهیک شی او کار دِ شروع کړی- نو زه افسوس دا کوم چه دوی خو بیا ماته نه دی راغلی، چه دا نه دی شوی- زه به پته اوکړم که نه وی شوی نو Concerned سړے چه دے، زه دوئ سره

دا لوظ کوم چه هغه به زه دفتر ته راغوارم او هلته نه، XEN وی او که هر څوک وی They will be in the office نو د دے سره دوئ ته دا عرض کوم که چرے د دوئ څه پرابلم وی نو زه هر وخت، د اپوزیشن زیات احترام کوو۔ ولے اپوزیشن چه دے، دا د جمهوریت یو پهیه ده۔ (تالیاں)

Mr. Speaker: The House is adjourned for tea break and we will meet after thirty minutes.

(اس مرحلے پر چائے کے لئے ایوان کی کارروائی ملتوی ہوگئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

جناب ھمایون سیف اللہ خان: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان: جناب والا! اس سے پہلے اجلاس میں مجھے کچھ غلط فہمی تھی جو منسٹر صاحب نے اب دورکر دی ہے۔ 61 ٹیوب ویلز تھے جن میں سے 44 تیار ہو گئے ہیں اور باقی17 رہ گئے ہیں اور ان پر بھی جلد ہی کام شروع ہو جائے گا۔جی So, I am sorry for that

جناب نجم الدین: ما دا درخواست کوو سر چه د دے اسمبلئ په فلور باندے خمونږ یو اهم قرارداد دے، د پښتونخواه متعلق وو جی۔ د دے ډیره موده اوشوه، دا چه کوم دومره ضروری قراردادونه نه دی هغه رامخامخ کیږی او د هغے تر اوسه پورے پته نه لګی۔ نو خما دا درخواست دے جی چه کم از کم د دے پښتونخوا د دے صوبے د نوم سره تعلق لری او بیګاه به هم دوی پارلیمانی اجلاس کښې پرے څه خبرے اترے کړی وی۔ که جوړشوی وی اوکه نه وی جوړ شوے------

جناب اکرم خان درانی: سر! د دے متعلق خما هم يو قرار دادوو --------

جناب نجم الدین: نو دا قرارداد دِ په ایجنډا باندے راولی۔ کم از کم مونږ ته نن نوټس ملاؤ شوے وے۔ اودریږه جی زه خبرے کوم، نو د هغے جی ما ته نوټس ملاؤ شوے دے چه په Next session کښں به ستاسو دا قرارداد د اسمبلئ په فلور باندے راخی۔ مونږ سره د صوبائی اسمبلئ هغه Written شته جی نو خما دا خیال دے چه دا یو ډیر اهم قرارداد دے جی۔ یو دا دے جی او یو د کالاباغ ډیم متعلق دے۔ د دے د پاره تاسو ته درخواست کوؤ سر۔

جناب اکرم خان دُرانی: جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: یو منټ جی، جواب واورئ کنه جی۔

جناب اکرم خان دُرانی: زه به خپله خبره اوکرم۔ خما هم یو قرارداد وو، د پښتونستان متعلق، نو د هغے باره کښں تاسو مونږ ته لیکلی وو چه دے راتلونکے اجلاس کښں به هغه راځی۔ نو د دے د پاره خما هم گزارش دے چه په دے سیشن کښں ئے راولئ، صبا یا بله ورځ پښتونخواه دے که پښتونستان دے، هغه راولئ۔

جناب سپیکر: خبره مو پوره شوه۔ اوس جواب واورئ۔ مهربانی اوکرئ ستاسو ځومره اسمبلی بزنس چه اسمبلئ ته راځی، هغه چه په کوم Shape کښں وی، که ایډجرنمنټ موشن وی، که کال اټینشن نوټس وی، که هغه ریزولوشنز دی، که هغه هر څه وی نو هغے ته سیریل نمبر الاټ کیږی۔ د ایډمشن د ډیټ په وخت باندے او هغه څنگه وی چه نجم الدین خان یو قرارداد نن داخل کړے دے او پیر محمد خان د هغه نه دوه ورځے مخکښں داخل کړے دے۔ نو ما دا سسټم شروع کړے دے چه کوم کوم قراردادونه

مخکښې راغلی وی نو هغه زه مخکښې راولم، ورپسې نور راخم. نو دومره مهربانی اوکړئ که اوس تاسو، زه تاسو سره د خپل طرف نه Co-operation کوم. زه وایم چه ستاسو په زړه کښې دا را نه شی چه دا فلانکے مخکښې شو اوزه روستو شوم. نو په دے طریقه باندے ما ستاسو قراردادونه ایښودے دی. تاسو ئے اوګورئی، د اسمبلئ ریکارډ چیک کړئی، که یو قرارداد هم د هغے وروستو وی او هغه ترینه مخکښې راغلے وی نو بیا د هغے سیکرټیریټ ذمه وارده. داسے څه نشته خانه. بالکل په روټین کښې، په خپل نمبر کښې به راځی. پرائیویټ ممبر دے باندے قراردادونه راځی، چه د هغے نمبر راشی نوهغه به پکښې هم راشی. البته دے کښې یو بل کارهم دے، یو اهمه خبره ده. چې یو ورځ باندے ستاسو کال اټینشن نوټسز هم وی، ایډجرنمنټ موشنز هم وی او قرارداد هم، فرض کړه، د Thursday خبره کوؤ، د نن خبره کوؤ، د پرائیویټ ممبر دے خبره کوؤ. نو زه بیا داسے کار کومه چه د یو ممبر قرارداد واخلم نو د بل ممبر ایډجرنمنټ موشن واخلم، د بل کال اټینشن نوټس واخلم، د بل څه پریویلج موشن واخلم، دغه مختلف څیزونه زه په دے واخلم، زه وایم چه هر ممبر چه څومره پورے د هغه آواز اورسی . خو که زه دا کار اوکړم چه80 نمبر د همایون خان او81 هم د همایون خان دے82 هم د همایون خان او 84 هم د همایون خان دے، لکه د نجم الدین شپږماسره داسے پراته دی چه یو بل پسے دی. نو که دا ټوله ورځ زه نجم الدین خان له ورکړم نو دا تاسو نور به څه واینی. نو مهربانی اوکړئی خامخا د وخت ضائع کولو کوشش کوئی. نن ستاسو دوه ایډجرنمنټ موشن چه دی ماپاتے کړل. صبا ته مو شفټ کړل. وجه څه ده چه تاسو د اصلی مقصد نه لاړشئ او چه کومه

خبره وی، څومره Important خبره د ایریګیشن روانه وه او په مینځ کښی تاسو پکښی هغه خپل دغه شروع کړنی نو پولیټیکل خبرے چه کوم وی، دا په ستیج کونی ، نو For God sake when you come to the Assembly, strict to the rules of the Assembly او که بیا خامخا تاسو هر یو دا واینی چه رولز، رولز، نو که ما د رولز پابندی شروع کړه نو بیا ګورے د پوائنټ آف آرډر هم جواب شته، چه پوائنټ آف آرډرڅه ته وائی، تلاوت نه وی شوے او په پوائنټ آف آرډر پاسئے، حالانکه You shall have to show that there is some irregularity in the Tilawat and I accept you زه وایم چه خیر دے، خیر دے۔ نو لږ مهربانی اوکړئے د خلقو دے بزنس د پاره، د عوامو د پاره تاسو لږ تعاون کوئےاو په خپلو کښی دغه چه کونی دا په ستیجونو کوئے۔ دلته صرف او صرف دے ته خان Strict کړنی، چه مونږ د قوم د نمائندګانو په حیثیت دلته کښی ناست یو۔ نو I hope you are satisfied with this راضی به، په خپل نمبر کښی به بالکل راضی، Definitely به راضی۔ (تالیاں)

جناب نجم الدین : ډیره شکریه جی مهربانی -

جناب محمد صابر شاه : جناب سپیکر! میں اس صوبائی اسمبلی میں ایک اہم قرارداد پیش کرنا چاہتا ہوں جس کے لئے ---------

جناب سپیکر: یو منټ پیر صاحب چه قراردادونو ته راشو نو بیا انشاء اللّٰه چه څه قرارداد وی یا ستا څه خبره وی، هغه بیا اووائینی۔ قراردادونو ته راځواوس راځو Just now'

جناب سلیم سیف اللّٰہ خان : جناب سپیکر صاحب! آپ نے جو ابھی رولنگ دی ہے تو

جی بالکل میں بھی یہی گزارش کرنا چاہتا تھا کہ بعض ممبروں کی طرف سے " د هغوی دیر زیات راغلی دی نو لږ دا مهربانی اوکړئ، د هر چا به دا نه وی چه ټول د د نجم الدین خان واله راروان وی او پکښ مونږ نور پاتے یو۔

جناب سپیکر: هم دغه خو تاسو ته زه عرض کوم۔ مونږ خو Dates ته ګورو۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: نمبر 2 دا ګزارش دے------

جناب سپیکر: چه د چا مخکښ راغلے دے، وروستو ېسے څوک راغلے دے۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: نمبر 2 دا ګزارش دے چه د هغے قرارداد یا د ایډجرنمنټ موشن اهمیت هم، دے ته مه ګورنی چه هغه جولائی کښ راغلے دے او بل په اکتوبر کښ راغلے دے۔ دا خما یو تجویز دے ستاسو د غور د پاره چه لږ د هغے اهمیت ته هم کتل پکار دی۔

جناب سپیکر: خما خیال دا دے چه د ممبرانو هره یوه خبره چه وی هغه اهمه وی جی، خو دیر ښه تجویز دے، سوچ به پرے کوؤ خو ذمه واری به نے صبا سلیم خان تاسو اخلئ چه هغه بل راپاسی او اووائی چه ما خو د دے نه شپږ میاشتے مخکښ کړے وو، هغه دِ پریښودو او د سلیم خان خبره دِ مخکښ کړه۔ د هغے ذمه واری به تاسو خپلو کښ کونی جی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ نے بڑی اچھی باتیں کی ہیں اور آپ یقیناً ہمیشہ بڑی اچھی باتیں کرتے ہیں۔ میری ایک استدعا ہے کہ پختونخوا پر میں نے بھی ایک قرارداد دی ہوئی ہے، میری پارٹی کی قائد نے بھی دی ہوئی ہے اور میاں افتخار نے بھی دی ہوئی ہے تو جب آپ تبدیلی نام کی قرارداد لائیں تو وہ تمام قراردادیں جو اسی حوالے سے ہیں، انہیں اکٹھا لائیں، بجائے اس کے کہ ایک کا نمبر پہلے آئے اور دوسرے کا نمبر دو ماہ بعد آئے۔

جناب سپیکر: میں نے Already اسی طرح کیا ہوا ہے جناب۔ پرسوں بھی ایک قرارداد داخل ہوئی ہے تو اسے بھی میں نے ان کے ساتھ ہی منسلک کر دیا ہے۔

حاجی محمد عدیل: جناب! مجھے پورا یقین ہے کہ آپ بڑے اچھے آدمی ہیں۔

Mr. Speaker: Before you speak, please go and check the record of the Assembly Secretariat first.

تو پھر آپ کی Satisfaction ہوگی کیونکہ جو بھی Similar قراردادیں اس بارے میں ہیں وہ تمام میں نے اکٹھی کر دی ہیں اور آپ صاحبان کو انشاء اللہ بیک وقت موقع مل جائے گا۔ فرید طوفان کی بھی ایک عدد قرارداد ہے تو وہ بھی انشاء اللہ اسی میں آ جائے گی لیکن وہ دوسرے مسئلے پر ہے مگر وہ بھی ضرور آنے گی۔

جناب احمد حسن خان: نہیں، سر! اگر یہ اس کو ضروری سمجھتے ہیں تو Rulessuspension کے لئے ----------

جناب سپیکر: احمد حسن خان کی بھی ہے۔ تو وہ بھی انشاء اللہ آ جائے گی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ نے کہا ہے کہ فرید خان طوفان کی بھی ایک قرارداد ہے تو آیا یہ ان کے متعلق ہے یا انہوں نے داخل کی ہے؟

جناب سپیکر: یہ میں ابھی نہیں بتا سکتا جناب۔ (قہقہے)

جناب عبدالسبحان خان: جناب سپیکر صاحب'

جناب سپیکر: جناب۔

جناب عبدالسبحان خان: خما جی یو قرارداد دے، د هغے 55 نمبر دے خو نن هغه نه دے راغلے - ماته چه کومه کاپی ملاؤ شوے ده په هغے کښې 55 نمبر دے۔

جناب سپیکر : 55 نمبر دے، ستا به بل څه شے راغلے وی. زه به نے تپوس اوکړم۔

جناب عبدالسبحان خان : نشته دے جی۔

جناب سپیکر : زه به بیا د هغے تپوس اوکړم۔ هسے نه چه تاسو ته نے واپس کړے وی۔ بعضِ قراردادونه داسے دی چه هغه د رولز د لاندے بالکل نه راځی نو هغه مونږ واپس کړے دی۔ لکه فرض کړه Financial matters وی یا فرض کړه نور داسے په هغے کښ Irregularity وی نو هغه مونږ ونیلی وی چه The honourable Member may please be informed accordingly. نو شاید چه هغه نه وی Otherwise I will see to it چه Why this has happened to you. You please see me in my Chamber.

جناب عبدالسبحان خان : ټهیک شوه جی۔ Thank you sir.

توجه دلاؤ نوٹس ہائے

Mr. Speaker: Mr. Hamidullah Khan, MPA to please move his Call Attention Notice No.132.

جناب حمید اللہ خان : جناب سپیکر صاحب ! یہ اسمبلی صوبائی حکومت کی توجہ اس طرف مبذول کرانا چاہتی ہے کہ بحکم وزیر اعلیٰ صوبہ سرحد کی تمام پھاٹک / چیک پوسٹس ختم کی گئی ہیں لیکن بدقسمتی سے تحصیل دیر اور تحصیل براول کے درمیاں چوکی اتنڑ کے مقام پر موجود پھاٹک / چیک پوسٹ تاحال ختم نہیں کی گئی ہے۔ جس کی وجہ سے دیر کے عوام کو سخت مشکلات کا سامنا ہے۔ جناب سپیکر ! د تحصیل دیر او د تحصیل براول په مینځ کښ یو پهاټک دے چه د هغے نه خلقو ته ډیر سخت تکلیف دے۔

مہربانی د اوکړے شی دا د ختم شی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی، جناب سپیکر ! ستاسو په اجازت ۔ دوی یوه خبره اوکړله او خمونږ حکومت ته دا فخر حاصل دے چه وزیراعلیٰ صاحب دا ټول چه کوم چیک پوسټونه دی هغه ختم کړی دی۔ خو دا چیک پوسټ چه کوم دے، دا د پولیس پوسټ نه دے او نه خمونږ د حکومت دے، دا د IGFC پوسټ دے۔ په دے باره کښې مونږ نن IGFC ته خط واستولو چه د دی۔ سی سره خبره اوکړی او انشاء اللہ زه دوئ ته دا تسلی ورکوم چه انشاء اللہ دا پوسټ به مونږ زر تر زره ختم کړو۔

جناب حمید اللہ خان، مہربانی۔

Mr. Speaker: Mr. Said Rahim Khan, MPA to please move his Call Attention Notice.

جناب سید رحیم خان، جناب سپیکر صاحب! زه ډیر مشکور یمه چه تاسو ما ته دتوجه دلاؤ نوټس په ذریعه باندے دا کومه خمونږه مسئله ده، د پیش کولو اجازت راکړو۔ زه په دے سلسله کښې ګذارش کومه" آج سے تقریباً تین ماہ قبل میں نے ضلع بونیر .E.R.P محکمہ جنگلات میں کام کرنے والے D.F.O بخت زمین خان کی ٹرانسفر کے سلسلے میں جو سابقہ دور سے سال 1994ء سے بونیر میں اسی پوسٹ پر تعینات ہے اور آج تک اس نے میرے حلقے میں جتنا کام کیا ہے' پودے لگانے ' بند باندھنے اور آبنوشی وغیرہ کی سکیموں کو نصب کرنے یا کلاس فور ملازمین کی بھرتی کرنے کے سلسلے میں تو انہوں نے کسی قسم کا رابطہ میرے ساتھ نہیں رکھا ہے۔ اس نے ایسے زمینداروں کی تنظیمیں بنائی ہیں جو غیرتعلیم یافتہ ہیں اور ہماری پارٹی اور مجھے آجتک نظر انداز کیا گیا ہے۔ میں نے وزیر جنگلات جناب فتح محمد خان کو اسے ٹرانسفرکرنے کی استدعا کی تو انہوں

نے اس معاملہ کو جناب یار محمد خان، سابق سیکرٹری جنگلات کے حوالے کیا جس نے ٹرانسفر کو روکے رکھا۔ پرسوں میں وزیر موصوف کے دفتر گیا اور پھر یہ مسئلہ اٹھایا تو وزیر موصوف اپنی کرسی سے اٹھ کر سائیڈ روم چلے گئے اور مجھے کہا کہ میری غیر ملکیوں کے ساتھ میٹنگ ہے اس لئے میں جا رہا ہوں اور میں نہیں کرسکتا کیونکہ یہ میرا کام نہیں ہے۔ تو اس طریقے سے انہوں نے میری بےعزتی کی ہے لہذا اس مسئلہ پر بحث کرنے کا موقع دیا جائے۔ جناب سپیکر صاحب! دا توجه دلاؤ نوټس باندے یوه مسئله ده۔ زه د بخت زمین خان دا D.F.O چه دے، هغه د تیر شوی حکومت په دورکښې په سن 1994ء کښې د شیرپاؤ خان د حکومت په وخت کښې چه په هغه وخت کښې عنایت اللہ خان سابقه وزیر جنګلات بونیر ته راوستے وو او په بونیر کښې هغه په غیر قانونی طریقه باندے د میرټ هغه اصول نے بالا نے طاق ایښودی وو او هغوی هلته کښې تقررنی کړے وے۔ هغه وخت نه راواخله، خما په حلقه کښې چه د E.R.P دے کار، چه دوه برخے کارخما په حلقه کښې روان دے او یوه برخه کار په پی ایف 63 کښې روان دے۔ د هغه وخت نه راواخله د نن تاریخه پورے دغه D.F.O هغه هلته ناست دے او چه کله تیره شوے اسمبلی ماته شوه او اوس بیا دا نوے اسمبلی جوړه شوه په دے دوران کښې چه خمونږه په ضلع کښې میټنګ اوشود ډی۔سی په دفتر کښې، په هغه وخت کښې خمونږ کریم بابک صاحب وو، انجینیر ګیان وو، متین خان وو، مونږه ټولو ورته دا خبره اوکړه چه تاپه دے خپل وخت کښې څومره کار کړے دے، څومره تقررنی دِ کړی دی، څومره بوټی دِ کرلے دی، څومره وتنی دِ جوړے کړی دی، څومره د اوبو یا د ایریګیشن سکیمونه دِ کړی دی، د هغے مونږ ته باقاعده یو تفصیلی رپورټ په آئنده میټنګ کښې راوړه چه مونږ په دے باندے کار

اوکړو، په غه سلسله کښې هغوی هلته کښې په کلو کښې تنظیمونه جوړ کړی دی او په هغه تنظیمونو کښې داسے قسمه خلق اغستی دی چه په هغه سلسله کښې د یو ممبر په حیثیت خما سره تر اوسه پورے مشوره نه ده شوے۔ په دغه سلسله کښې په تیر شوے دور کښې خمونږ سره هم دا سلوک وو، خمونږ سره هم دا رویه وه، چه مونږ به کله دفتر ته لاړو نو خمونږ خبره به نے خه ډیره واوریده مزیداره، په هغه مخکنی حکومت کښې، چائے به نے راباندے یوه پیالئی اوځنبولے، لیکل به نے راکړه خو روستو به نے تیلی فون اوکړو چه کار ورله ټک اونه کړنی، او زه ډیر په افسوس خبره کوم چه نن خمونږه حکومت دے، نن خما سره د دے وزیر صاحب رویه د هغه تیر شوے وزیر خنګلات نه ډیره افسوس ناکه وه او زه په دے خبره ډیر افسوس کوم چه ده ماله یقین دهانی راکړے وه چه دا زه بدلوم ------

جناب سپیکر، یوه خبره کوم، تاسو خو په هغه بله اسمبلئی کښې د یو سره پیغمبری سلام هم بند وو۔ هغه قصه خو نشته۔

جناب سید رحیم خان، اودریږه جی، هغے له به روستو راځو، د پیغمبری سلام، دا خما قسمت دے چه کله دلته حکومت جوړ شی نو یا به خما وزیر جنګلات خلاف وی یا به مے وزیر صحت خلاف وی، نو خبره دا ده چه هغه هم اووه پیرے آرډر کړے دے او تراوسه پورے زه به پسے Restore کولو له خمه، دغه چل هغه هم تقریباً کړے وو۔ دا به بیا روستو د اسمبلئی په فلور راوړو، هغه روستنی خبره ده۔ تا سو ته ما په هغے کښې دغه درکړے دے جی۔ نو زه دا درخواست کومه ستاسو په ذریعه دِے منسټر صاحب ته چه که دا ډی۔ایف۔او صاحب ډیر ښه سړے وی نو ته نے سوات ته بدل کړه ، ملاکنډ

کښې نے په بل خاے کښې ایډجسټ کړه خو آخر هغه سړے چه هغه د بونیر د پاره خیرخواه نه دے، او دوی یو خبره اوکړه. هغه خبره ماته یاده دﷲ د ماته اوونیل سید رحیم، دا زه خکه نه شم بدلولے چه دا یو پراجیکټ دے او دا مونږ له Foreign aid راکړے شوے دے۔ دا د انګریزانو کار دے، خما کارنه دے۔ نو زه ده ته ډیر په افسوس دا خبره کوم چه دا د خنګلاتو محکمه، دا د ده محکمه ده۔ بیس پرسنټ تنخواه ګانے ورته دا موجوده حکومت ورکوی، د دے نه ورته مخکښې سابقه حکومت تنخواه ګانے ورکولے چه کله زه یو خپل نوکر ته تنخواه ورکوم نو دا خما ښوښه ده چه زه هغه هرخائے ته بدلوم رابدلوم، نو ماته ډیر افسوس دے چه خما محترم وزیر صاحب چه خما نه ډیر مشر دے او زه ورته ډیر لوئے د احترام په نظر ګورم، خکه دا خمونږه د علاقے سابقه روایات راغلی دی، نو زه دا خبره کوم چه د نن تاریخ پورے هغه باقانده هغه دی۔ایف۔او صاحب هلته کښې ناست دے، خپل کار چلوی۔ تاسو په خدائے یقین اوکړنی چه څوک کارکوی د هغوی حاضری لګوی نو چه لس ورځے حاضری اولګوی نو شل ورپسے حساب وی یعنی دومره کرپشن هغه هلته کړے دے چه د هغه سره یو معمولی کلرک دے ، ګوکند ورته وائی، په هغے کښې یو معمولی کلرک دے، هغه نن هلته بنګله جوړه کړے ده، بنګله نے شروع کړے ده۔ نو باقاعده یو خُرد برد شروع دے او زه ډیر افسوس سره خبره کوم چه آخر دغه سړی ته تراوسه پورے ولے Protection ورکړےکیږی دا سړے چه کوم دے، دوی ته زه ریکویسټ کوم ستاسو په ذریعه باندے، دغه سړی چه څومره کار کړے دے په بونیرکښې د هغے یو تفصیلی رپورټ دِ باقاعده په دے اسمبلئی کښې پیش کړے شی، نمبر ایک ، او ده

توجه دلاؤ نوټس باندے چه ما کومه خبره کړے ده، د دے د هم د اسمبلئی د ممبرانو باقاعده یو کمیټی جوړه شی چه ده څومره کار کړے دے هغه به هم تاسو ته واضح شی، د اسمبلئی ممبرانو ته به هم وضاحت اوشی۔ هغه چه څومره خُرد بُرد کړے دے۔ صحیح به درته انشاء اللّٰه راوړم چه ده څه کړی دی، او باقی په دے وخت کښی چه ده کومے بهرتئی کړے دی د هغےبهرتو یو تفصیل باقاعده منسټر صاحب دِ راوغواړی چه هغه بهرتئی چه که کلاس فور دی او هغه هر قسم نوکران چه بهرتی کړی دی چه آیا هغه؟ لیګل طریقه دی او که په Illegal طریقه دی نو خما دغه یو ریکویسټ دے چه تر اوسه پورے منسټر صاحب ته ما بار بار او زه د ده نه په دے خبره ډیر زیاتګله مند یمه چه خما فریاد او خما ګِله، ځکه په خانے ده چه خما او د ده نن ملګرتیا ده، نن خما او د ده شریک حکومت دے نو چه نن دے ما له کار اونه کړی، نو آخر، دے به خپل قبر کښی به څملی او زه به په خپل قبر کښی څملم۔ دَ قیامت په ورځ خو به مونږ د یو بل نه پکاریږو، خو دا لږے ورځی دی او که ډیرے ورځی دی، په دے کښی چه کم از کم مونږه ته کوم مشکلات دی، د دے مشکلاتو حل کول، دا د ده ذمه واری ده، ځکه په سابقه دورکښی، شیرپاؤ خان ناست دے۔ زه ورله یوه ورځ لاړم، ما وے شیرپاؤ خان خما دا فلانے کارکول غواړی، فلانی فلانی نوکران دِ خما په حلقه کښی بهرتی کړی دی۔ ماته نے اوونیل سید رحیم خان خفه کیږه مه، نن خمونږ حکومت دے ۔نن چه مونږ څه کوؤ، هغه به کوؤ، چه ستاسو حکومت راشی بیا ستاسوښوښه ده چه څه کونی۔ بالکل د پښتون ولی یوه خبره نے کړی وه، ولے افسوس دے، نن خمونږه حکومت دے او خما په حکومت کښی زه در په درخاورے په سر ګرځم او کار مے نه کیږی۔ نو

چه آخر خما دا کار به په قیامت کښې کیږی، که کله به کیږی، نو زه منسټر صاحب ته وایم چه آخر دا رویهٔ چه ده خما سره، ما ته خو ډیر افسوس دے جی۔

<u>جناب فتح محمد خان(وزیر جنگلات)</u>، شکریه جناب سپیکر صاحب! سید رحیم خان خما د علاقے سړے دے جی، او خمونږه او د ده د مخکښې نه ورورولی ده جی، دوی مخکښې الیکش کښې هم خمونږ سره ملګرتیا ګانے کړے دی، ده لا هغه وخت کښې کالج کښې سبق ونیلو، په هغه وخت کښې هم خمونږ سره ملګرتیا کړی وه۔ ده چه څه خبره اوکړه، څه حده پورے زه د ده سره متفق یم، او د څه حده پورے خما د ده سره اختلاف دے۔ خبره داسے وه چه دوی ماته راغلل، ماته ئے خبره اوکړه او ما بالکل لکه دے چه څنګه وانی ما اوئیل چه زه د سیکرټری سره خبره کوم۔ سیکرټری سره ما خبره اوکړه۔ سیکرټری هلته کښې، دا چه څنګه ده دا دویمه خبره اوکړه، دا هم ټهیک ده چه دا پراجیکټ چلیدو، د بهر ملکونو په امداد باندے او خمونږ پاکستان کښې خاص کر په خنګلاتو کښې خو چه څومره پراجیکټس دی، دا ټول Foreign Aided Projects دی۔ دا د هغوی په پیسو باندے چلیږی۔ یار محمد خان، چه کوم هلته کښې .E.R.P واله انګریزان دی، هغه په خپله وو، هغه د هغوی سره خبره اوکړه، هغوی اوونیل چه بخت زمین خان هغه په هیڅ حالت باندے بدلولو ته تیار نه دی، او دا خبره دومره مخکښې د شیر پاؤ خان د حکومت په وخت کښې هم دومره شوے وه چه هغه ټرانسفر به دومره ناجائز کیدل، او نور به پکښې داسے کارونه نه کیدل چه د دوی په وخت کښې هغوی یوه Steering Committee جوړه کړے وه او بیا د هغے د پاره ئے دا خبره

روغه کړی وه، چه دا کمیشن مقررشی چه دا ټرا نسفر او دا په ناجائز طریقه سره نه کیږی-------

جناب سید رحیم خان، پوائنټ آف آرډر سر۔ (شور)

وزیر جنگلات، نو سیکرټری ته ما اوونیل، هغه ماته په جواب اوونیلے چه هغه بالکل دے ته نه تیاریږی، بیا چیف کنزرویټر مقبول صاحب ته ما هم د دے متعلق خبره اوکړه، هغه هم ماته اوونیل چه د هر سړی متعلق سړے دوه خبرے کولے شی چه دا یا ښه یا بد ښو، دا بخت زمین خان داسے سړے دے چه د ده متعلق د بدنی خبره مونږ ته نه ده راغلی، چه مونږه دا اوواېو چه دا بددے او دریمه خبره دا ده چه د دوی سره بل دویم چه کوم ایم -پی اے وو بابک صاحب، ما د هغه نه هم تپوس اوکړو، بابک صاحب ماته اوونیل چه دا ډیر ایماندارسړے دے او دے به بالکل نه چیږنی۔ نو خما د پاره څه لار داسے کُهلاؤ نه وه چه یو طرف نه، د چا چه پیسے دی، څوک چه دغه کارکوی هغوی ونیل چه دغه کار مه کونی، سیکرټری اوونیل چه دا مه کونی۔ مقبوؔل صاحب اوونیل چه دا مه کونی، بابک صاحب اوونیل دا مه کونی، خما سره داسے اختیارنه وو چه ما د ده د پاره، په هره جائزه ناجائزه طریقه چه نے ونیل چه هغه ما کړے وے۔ خبره صرف په دغه کښ پاتے شوے وه جی اوخما د طرف نه څه نشته، کمیټئ خبره چه کومه ده اوکړه، خما بالکل اعتراز نشته، بلکه زه خو دا تجویز، پرون خمونږ یو ملگری هم کړے وو، زه هم دا تجویزکوم چه د دے ټرانسفر د پاره که یوه کمیټی جوړه شی، چه هغه یوکا طریقه، دا حکومت نے وضع کړی چه ټرانسفر به په څه بُنیاد کوؤ، څه دوه کاله پس به کوؤ، درے کاله پس به کوؤ، په مرضئی به کوؤ، د سړے په اهلیت یا نا اهلئ

باندے به کوؤ۔ د هغه په کارکردګئی او بے کارکردګئی باندے به نے کوؤ۔ هغه کمیټئی نے دِ کوی۔ مونږه خو په دے کښِ خالص په مصیبت اخته یو، که یو طرف ته داسے سرے لګوؤ چه هغه چرته د یو سمګلر سره ملاؤ وی یا د یو غلط سړی سره ملاؤ وی او هغه په فارسټ کښِ اولګوؤ۔ بیا هم مونږه ګنهګار یو، وانی تاسو ځنګل ساتلے نه شئی۔ او که فرض کړه داسے سړے وی چه هغه فارسټ واله وانی چه دا په ضمانت سره دا پریږدئی او هغه مونږه بدلوؤ۔ په هغے باندے هم ګنهګار یو۔ مونږ خو په دواړه حالاتو کښِ ګنهګار یو، زه په خپله باندے خو، خپله بنه دیوټی کوؤ او په صحیح معنو سره نے کوؤ۔ اوس نور چه کوم دے، نور خو د دے هاؤس کار دے چه دوی څه طریقه، دا خو د کمیټئی ته حواله کړی، خو د مستقبل د پاره دِ د ټرانسفر یوه طریقه داسے جوړه کړی جی چه واضح خبره وی۔ چه مونږه د دے مصیبت نه کم از کم خلاص یو۔ که مونږه نه کارکول غوارئی جی ۔ کهمونږه ته دا حواله کړی نو زه خو به دا وایمه چه په ځانے د دے چه منسټر ته دتلو څه ضرورت دے، یوایم ۔ پی۔ اے دِ ځی، محکمے ته دِ وانی، ځکه تاسو هغه رولز کتلی دی۔ په دے رولز کښِ د منسټر او د ممبر یو حیثیت دے۔ زه هم یو محکمے واله ته درخواست کولے شم۔ ځما دا اختیارنه وی چه زه هغه ته حکم اوکړم چه ته دا بدل کړه، او یو ممبر هم هغوئ ته ونیلے شی،رولز ما راوړی دی جی، هاں جی Rules of Business کښِ نشته نو په ځانے د دے چه زه یو ریکویسټ کومه، هغه که ستاسو دا طریقه بنوبنه وی (قطع کلامی)

<u>جناب غنی الرحمان خان،</u> جناب سپیکر! منسټر صاحب دِ فرید طوفان صاحب سره صلاح اوکړی نو هغه به ورته د ټرانسفر طریقه کار اوښائی۔

وزیر جنگلات: نو خبره مے دا کوله جی چه دا بالکل کمیټنی ته حواله کړنی۔ خما په دے باندے هیڅ اعتراز نشته۔ او خبره ما تاسو ته اوکړه چه په دے حالاتو کښې ما د دے محه ---

جناب سپیکر: کومے کمیټنی ته نے حواله کړو۔ رومبے خو مے دا پوهه کړی هغوی خو د انتی کرپشن--- هاں جی۔ (شور)

وزیر جنگلات: کومه کمیټی چه د سید رحیم خان منوبنه وی۔

جناب سید رحیم خان: جناب سپیکر صاحب! زه پکښې یو ریکویسټ کومه ستاسو په ذریعه باندے، د ده Tenure پوره دے۔ دے په 1994ء کښې راغلے دے او دوی ته ما دا ریکویسټ هم کړے وو چه Tenure نے هم پوره دے، لکه درے کاله هغه پوره کړی دی او دے د بابک صاحب خبره کوی نو بابک صاحب خما د حلقے ممبر هم دے او خمونږه ملګرتیا هم ده تر اوسه پورے داسے محه خبره نه ده شوے، خما د ده، تر اوسه پورے په هره خبره کښې باقاعده جرګه وی او صلاح وی که چرته دا خبره نے کړی وی ده ته خان له او زه ورسره نه یمه نو خما محومره خیال دے، دا خبره به هغه په خپل لیول کړی وی خو بحیثیت د ممبر یا د یو ملګری به نے نه وی کړے او خما دا یقین نه کیږی چه بابک صاحب به داسے یو غیر ذمه داره خبره کوی۔ خما یقین دے خو زه دا ریکویسټ کوم چه Tenure نے هم پوره دے او دے وانی چه د حلقے یو ممبر به بار بار خی، او د E.R.P چیف کنزرویټر له تلے یم، هلته مے پرے رپورټ کړے دے چه دا سرے ټهیک نه دے او خمونږ سره رابطه هم نه کوی او خُرد بُرد کوی۔ منسټر صاحب ته مے خواست کړے ووده خو د خپل دفتر مخے ته یو نوټس لګولے دے چه" کہ متعلقہ محکموں سے تبادلوں کے سلسلے میں رجوع

کړیں" نو تهیک ده منسټر آرډر هم کوی خو سفارش هم کوی، نو د ده سفارش چلیږی۔

جناب سپیکر: خبره اوشوه۔

بیګم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! چه کله وزیر صاحب دا خبره اوکړه چه کمیټئ ته نے حواله کړئ، تپوس ترے اوکړئ چه کومے کمیټئ ته نے حواله کړی، متعلقه کمیټئ ته نے حواله کوی که سپیشل کمیټی ورله جوړوی، د دے دومره ، یو خو د معمولی خبرے نه دومره اوږده سلسله اوږده خبره جوړه ول، چه خامخا ترے بد مزګی پیدا کیږی، هغه دومره په وضاحت خبره اوکړه، ور نے کړئ کمیټئ له، کمیټی به د دے چهان بین اوکړی، او به نے ځندی چه هغه خبره تهیک ده که دا خبره تهیک ده، بیا به نے راوړی، دے هاؤس کښ به نے کیږدی چه څه پوزیشن دے--------

جناب سپیکر: دا درے ځلور قسمه چارجز دی۔ نو ما ترے تپوس اوکړو چه کومے کمیټئ ته نے ورکړو، فارسټ کمیټئ له نے ورکړو که چرته انټی کرپشن واله ته نے حواله کړو که څه ته نے ورکړو۔ آخر شلو کمیټو ته خو نے نه شو ورکولے۔ شے دا دے جی (شور) حل کومه بی بی، دا خبره حل کیږی، بغیر د کمیټیانو نه، اوس کال اټنشن نوټسز هم تا سو کمیټیا نو ته په حواله کوئ--------

بیګم نسیم ولی خان: ښه به وی چه ورکړی ورله تسلی، ښه به اوشی۔

جناب سپیکر: په یو منټ کښ نے حل کومه ورله که تاسو ماله اجازت راکوئ۔ نو زه اوس د دوی دا خبره هم دلته حل کومه۔په خپلو کښ د دوارو ----

بیګم نسیم ولی خان: چه ته نے ورله نن حل کړے نو هفته پس به بیا نے

راوچتوی۔ نو پریږده چه کمیټی ته اوکړی۔ چه د هغه پرے تسلی اوشی۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that this Call Attentoin Notice. ....(Interruption)......

جناب احمد حسن خان: دا بونیری او ملیزی د تره خامن دی٬ که زه د ده لږ امداد اوکړم جناب سپیکر ستاسو------

Mr. Speaker: NO discussion on Call Attention Notice.

بیگم نسیم ولی خان: سپیکر صاحب! حواله ئے کړه کمیټئ ته۔

جناب احمد حسن خان: په دے کښې لږ Rules relaxation اوکړئی۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that this Call Attention Notice may be referred to the Standing Committee on Forest?.

(The motion was carried).

Mr. Speaker: "Ayes" have it. The matter is referred to the Standing Committee on Forest

جناب احمد حسن خان: سر چا تحریک نه دے وړاندے کړے او تاسو د Desire تپوس اوکړو ۔نو **Sir, irreguler** اوشو۔

جناب سپیکر: بی بی اوونیل۔

جناب احمد حسن خان: بی بی خو سر تاسو له تجویز درکړو۔ بی بی ډیره مهربانی اوکړه۔ د مسئلے د حل کوشش ئے اوکړو۔ هغه دا وو چه هغه ممبر متعلقه یا بل ممبر به تحریک وړاندے کوی٬ بیا به هله تاسو تپوس کوئ۔

جناب سپیکر: سابقه لاء منسټر صاحب! Motion means a proposal. A proposal was put forth and that is a motion. بس۔

جناب احمد حسن خان: مگر It was a suggestion Sir تاسو نے اوگوری جی، دا Proposal نه وو جناب سپیکر صاحب۔

Mr. Speaker: It is a proposal, it is a proposal. The matter is referred to the Standing Committee on Forest.

جناب سید رحیم خان: ډیره شکریه سپیکر صاحب۔ (قہقہے)

جناب احمد حسن خان: د محه شکریه، دا خو غرق پرق شولو جناب سپیکر۔ قبر ته پریوتو۔

Mr. Speaker: Malik Jehanzab Khan, MPA and Engineer Giyan Singh, MPA to please move their joint Call Attention Notice No. 151

ملک جہانزیب خان: اعوذ باالله من الشیطان الرجیم ۔بسم الله الرحمان الرحیم۔ جناب سپیکر! میں آپ کی توجہ ایک اہم مسئلہ کی طرف دلانا چاہتا ہوں اور وہ بعض صوبائی وزراء کا اراکین اسمبلی کےساتھ رویہ کےمتعلق ہے جو سوائے اپنے حلقہ نیابت کے لوگوں کےصوبے کے دوسرےحلقو ں کے لوگوں کی بالکل پرواہ نہیں کرتے کیونکہ ان کے پاس اراکین اسمبلی کے ساتھ ملاقات کا وقت نہیں ہوتا جس کی وجہ سے متعدد اراکین اسمبلی اپنے اپنے حلقوں میں مشکلات کا شکار ہو رہے ہیں۔ جناب والا! مجھے اگر وضاحت کرنے کا موقع دیں تومیں مشکور ہو نگا۔ اجازت دے سر۔

جناب سپیکر: چه گیان سنگھ هم خپل اووانی۔ مسټر گیان سنگھ۔

ملک جہانزیب خان: بیا اووایم۔

انجینئیر گیان: یو خل به زه اووایم۔ اجازت دے جی۔ جناب سپیکر صاحب! میں آپکی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف دلانا چاہتا ہوں اور وہ بعض صوبائی وزراء کا اراکین اسمبلی کے

ساتھ رویہ کے متعلق ہے جو سوائے اپنے حلقہ نیابت کے لوگوں کے صوبے کے دوسرے حلقوں کے لوگوں کی کوئی پرواہ نہیں کرتے بلکہ ان کے پاس اراکین اسمبلی کے ساتھ ملاقات کا وقت ہی نہیں ہوتا جس کی وجہ سے متعدد اراکین اسمبلی اپنے اپنے حلقوں میں مشکلات کا شکار ہو رہے ہیں۔ جناب والا! مجھے اگر وضاحت کرنے کا موقع دیں تو میں مشکور ہونگا۔

جناب سپیکر : ملک جہانزیب خان۔

ملک جہانزیب خان : جناب سپیکر صاحب! زه ډیر په افسوس سره د دےخبرے وضاحت کومه، د دے معزز ایوان په مخکښې چه خما د وزیر صحت صاحب سره یو مسئله راغلے وه، د یو ډاکټر په سلسله کښې وه جناب عا لی چه د هغے علاقے خلق د هغه متعلقه ډاکټر نه ډیر زیات تنګ راغلی وو۔او هغه ډاکټر به خلقو ته دا وئیل چه زه په اید هاک باندے یمه، خما ټرانسفر څوک نه شی کولے۔ ډیوټی به نےهم نه کوله، چه کله راغلم ما وزیر صاحب ته عرض اوکړو چه دغسے ډیر خلق راغلی دی۔ ما سره په ایم پی اے هاسټل کښې ډیره دی او ډیر اکثریت کښې ډیر ښه مشران راغلی دی۔ ماته د وزیر صاحب دا الفاظ وو چه دلته د جرګو راوستلو ضرورت نشته۔ بیا جناب ما یو تحریری درخواست هغه ته پیش کړو او هغه ماته دا الفاظ بیان کړل چه تاسو ممبرانو ډیر تنګول راغستی دی۔ تاسو سرے کیناستلو ته هم نه پریږدئ۔ زه ډیر په افسوس سره دا خبره کوم چه خما او د ده دا تکرار لا شروع وو چه د ده خپل د محکمه صحت ډائریکټر راغے او هغه ډائریکټر تهدے وانی، د هغه سره نے څه Tussle وو، چه زه څه ایم پی اے خو نه یم چه ته زما خبره نه اَوری، زه وزیر یم۔ زه په افسوس سره دا خبره کوم او د دے معزز ایوان نه دا اوریدل

غوارم چه زما په مخکښې دے وزیر صاحب دا اوفرمائیل چه دا په رولز کښې دی چه د ایم پی اے او د وزیر حیثیت برابر وی۔ نو اول خو دِ دا وضاحت ورکړے شی چه یره دا رولز صحیح دا سے شته چه د وزیر او د ممبر حیثیت برابر دی، او که دا رولز نشته، او که دا رولز شته نو بیا دِے وزیر صاحب زما په مخکښې ولے خپل ډائریکټر تهاووے چه زه څه ایم پی اے خو نه یم۔ زه منسټر یم۔ چه ته زما خبره نه اَورے۔ نو زه ډیر په افسوس سره د دے خبرے وضاحت مجبور کړم په دے خبره باندے--- (قطع کلامی)

<u>نوابزاده محسن علی خان:</u> پوائنټ آف آرډر سر! هغه منسټر نشته۔

<u>ملک جهانزیب خان</u> : زه په افسوس سره د دے خبرے عرض کومه جناب عالی یاخو دِ داسے اوکړے شی چه دا ټول ممبران وزیران کړی چه د خپلو خپلو حلقو کارونه کوی۔ دا ټول د حزب اختلاف والا دِ هم وزیران کړی، حزب اقتدار والا دِ هم وزیران کړی۔ او یا زه چه کله د منسټر خانے ته ورغلے یم نو یو منسټر د بل منسټر په دفتر کښې نیغ ولاړ وی او درخواست نے په لاس وی او د خپلے حلقے کارونه یو منسټر په بل منسټر باندے کوی۔ چه په هغے کښې خمونږه میاںخیل صاحب چه دے پیش پیش دے۔ زه چه کله تلے یم نو دے د فرید طوفان صاحب په دفتر کښې ما موندلے دے ۔نومهربانی اوکړئ۔ بس دغه خما وضاحت وو، په دے باندے لږ غور اوکړئ۔

<u>جناب پیر محمد خان:</u> جناب سپیکر صاحب! خما دا خیال دے که دا تاسو په استحقاق کښې بدل کړنی۔ ځکه چه دا استحقاق دے، ده چه کوم دغه اوکړو دا کال اټینشن نه جوړیږی۔ دا استحقاق جوړیږی نو که تاسو دا استحقاق ته Convert کړنی نو ښه به وی ۔

جناب سپیکر: گیان سنگھ۔

انجینئر گیان : زه خو جی ستاسو په اجازت غوښتلو نه مخکښې خپل معزز رکن او یو اهم شخصیت جناب محسن خان ته مبارکي ورکوم چه هغه په تحریک انصاف کښې شمولیت اوکړو۔ (قهقهے)

جناب عبدالسبحان خان: دا نے سویمه پارټی ده۔

انجینئر گیان : دویم جی احمد حسن خان خمونږ ډیر محترم رکن دے او پیر محمد صاحب او نجم الدین خان هم۔ دوی یو خبره نن په دے فلور باندے اوکړه چه خمونږ د ممبرانو په خله باندے تالے لګیدلے دی۔ نن مونږ دا ثابته کړه چه دا کوم مونږ توجه دلاؤ نوټسز ورکړی وو، دا د هغے فیصلے نه مخکښې مونږ ورکړی وو۔ او دے نه مخکښې هم مونږ د حق او د جائز خبرے د پاره آواز پورته کړے دے۔ زه به د احمد حسن خان په خدمت کښې دا عرض اوکړمه چه مونږ ممبران اسمبلی، ممبر آف پارلیمنټ دا حق لرو چه مونږ د آئین او دقانون په دائره کښې دننه خپله خبره په دے هاؤس کښې او د هاؤس نه بهر هم کولے شو۔ دا خمونږ حق دے او خما خیال دے چه دا د دوی غلط فهمی ده چه مونږ داسے نه شو کولے۔ زه به جی د دے توجه دلاؤ نوټس باره کښې دا عرض اوکړم چه زه تقریباً د هر منسټر آفس ته تللے یم او ما یو جائزه مطالبه اوړے ده او په هغه سلسله کښې د دوی رویه ماسره ښه نه وه۔ زه خپل محترم وزیرانو صاحبانو ته، دا خمونږ مشران دی او مونږ د دوی په قیادت کښې نن د دے صوبے او د دے ملک د ترقی د پاره سرګردان یو۔ زه دوی ته صرف دا یو درخواست کوم ستاسو په وساطت جی۔ چه دوی دِ مهربانی اوکړی او خپل Dealing دِ، که مونږ سره دے اوکه هغه پبلک سره دے، هغه جی مونږ ته پته

ده۔ مونږ ته اندازه ده چه دوی د سابقه حکومت د غلطو پالیسیانو د وجے نه د ډیرو مشکلاتو په زد کښې دی او دوچار دی۔ دا مونږ ته احساس دے۔ لیکن زه به دوی ته دا یو درخواست کومه چه دوی دِ خپل دا۔ (قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر:</u> دا یو عرض تا سوته اوکړم، کورنی ستاسو کال اټینشن نوټس چه ما ایډمټ کولو نو صرف دا ټکے وو پکښې چه وضاحت ۰ د کال اټینشن نوټس پکښې هم وضاحت ونیلے وو۔ خو هغوی د Specific Minister Definition نوم واغستو۔ اوس تا ټول منسټران پکښې را وستل نو دا ستا د کال اټینشن به دے ټولو منسټرانو ته اووایم چه دوی جواب درکړی، که څه چلبه کومه۔

<u>انجینئر گیان:</u> ماجی دا خبره اوکړه چه Maximum -------

<u>جناب پیر محمد خان:</u> سپیکر صاحب! د ده مطلب دا دے چه چیف منسټر جواب ورکړی نو د ټولو جواب اوشو۔

<u>جناب احمد حسن خان:</u> د چا متعلق چه ده ونیل غوښتل د هغه سره نے سر راضی نامه کړی ده۔ نو د ویرے د هغه نوم نشی ---

<u>انجینئر گیان:</u> راضی نامے داسے دی جی۔ چه ما تاسو ته دا عرض اوکړو۔ زه د هر منسټر آفس ته تلے یم۔ زه د فتح محمد خان آفس ته هم تلے یم۔ زه د حاجی هاشم خان صاحب آفس ته هم تلے یم۔ زه د فرید طوفان صاحب آفس ته هم تلے یم ----- ---

<u>جناب سپیکر:</u> شپږو وارو ته ورغلے نے۔

<u>انجینئر گیان:</u> آؤ جی آؤ۔ جی بالکل۔

<u>جناب سپیکر:</u> چیف منسټر صاحب پکښې شته که نشته۔

<u>انجینئر گیان:</u> نه جی چیف منسټر صاحب پکښې نشته۔

جناب سپیکر: هغه پکښ نشته۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: شکر دے چه هغه خو پکښ نشته۔

انجینئر گیان: نو زما جی دا عرض دا دے چه کوم جی (قطع کلامی)

Nawabzada Mhsin Ali Khan: Sir, in that case let the Chief Minister reply, because the other sir are Mujrims.

(قہقہے)

میاں مظفر شاہ: پوائنٹ آف آرڈر سر۔ دا لفظ مجرم جی Expunge کړئ۔

جناب سپیکر: خما خیال دے د هغه مطلب Accuse وو، چه الزام پرے لگیدلے وی۔ تش الزام۔ محسن خان انگریزی ډیره وانی خو په اُردو کښې لږ کمزورے دے۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جواب ورکړم۔ جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی، مخکښې ملک صاحب خبره اوکړله، خونږ منسټر هیلتھ موجود نه دے۔ او دا چه کومه خبره دوی اوکړله، دا پکار نه وه چه داسے شوے وے۔ حق دا دےچه دا خونږ ورونړه دی۔ او ممبر او منسټر کښې هیڅ فرق نشته۔ او هریو منسټر چه داسے کوی نو مونږ به هغه منسټر صاحب سره خبره اوکړودوی سره به هم خبره اوکړو۔ کیبنو چه دا ولے داسے شوی دی۔ نو که داسے شوی وی نو مونږ به خامخا چه چا زیاتے کړے وی نو هغه ته به خامخا وایو چه تا زیاتے کړے دے۔ کومه پورے چه خونږ ورور خبره اوکړه چه دے ټولو منسټرانو ته تلے یم۔ زه په دے فلور آف دی هاؤس حلفیه وایم چه دے کله راغلے دے، دوی ته پاسیدلے یم، غاړه مے ورکړے ده، کینولے مے دے او هره یو خبره چه دوی کړے ده، هغه مونږ ورله کړی ده۔

I don't know چه دا ولے داسے شوی دی۔ پکاردا ده چه د ده د چاسره اختلاف دے نو هغه د Nominateکړي ۔ خو دوی وائی چه ټول۔ نو دا ټول بالکل، زه په فلور آف دی هاؤس دا خبره کوم چه دے په دے باندے کوم یو قسم کوی، دےدِ اوکړی چه یره خما دفتر ته راغلے دے۔ زه ورته نه یم پاسیدلے، ما ورته Due respect نه دے ورکړے نو زه به اوس د دے وزارت نه استعفٰی په دے فلور آف دی هاؤس ورکړم۔

جناب احمد حسن خان: مونږه سر د دے تائید کوو چه مونږه هم کله ورغلی یو چه دوی مخومره په عزت باندے مونږ ته Wel come ونیلے دے او دا د پښتو روایت دے چه کله مونږ د دفتر نه راوخو، وائی سپیکر صاحب درله کار اوکړو او که اونه کړو۔ مونږ وایو کار دِ په تندر شی خو عزت نے راله اوکړو۔ دا د پښتو یو قانون دے او مونږ دا منو نو لهذا ده له Specific پکار ده چه د کوم منستر متعلق د ده شکایت دے چه پاسی او د هغه خلاف واضح خبره اوکړی ۔ ....Then you will be in a position to

انجنیئر گیان: زه پاسیدلے یم۔

جناب سپیکر: یره احمد حسن خان ډیره مزیداره خبره راشروع کړی، خو په آخره کښ چه دے کنه، دا لګنی چه ورله تاوے نو دا کار درکښ ډیر عجیبه دے۔

جناب احمد حسن خان: مزیداره خکه وی چه ستا د طبیعت وی، خو چه؟ آخر کښ جناب سپیکر صحیح خبره اوکړم نو طبیعت دِ دروند شی۔ خو بس خدائے دِ خیر کړی۔ (قہقہ)

جناب سپیکر: خما خیال دا دے جی Personally I feel چه چونکه هغه

Categorically نتول منسټران یاد کړی وو Excluding the Chief Minister نو مونږ به دا ریکوسټ اوکړو۔ چه چیف منسټر صاحب دِ په دےدوه درے خبرے اوکړی۔ چه خپلو منسټرانو صاحبانو ته اووانی چه آئنده دپاره دے ممبرانو صاحبانو سره داسے رویه نه ساتی۔ په دے دِ هغه Assuranceهغه ورکړی۔

سردار مہتاب احمد خان (وزیر اعلیٰ)، جناب سپیکر! Thank you very much میں شکریہ ادا کرتا ہوں۔ آج جو میرے بھائی بہت *+ رہے ہیں' On the other side of the fence چاہتے ہیں کہ ہمارے اراکین اسمبلی کا الحمدُولِلّٰہ حکومت میں رہ کربھی جو Spirit ہے' جو Democratic spirit ہے وہ They have criticism aganist the Government also تو یہ Appreciate کرنے والی بات ہے' چھکنے والی بات نہیں ہے۔ دوسری بات یہ ہے کہ We assure our Members کہ اِنشاءَ اللّٰہ کیبینٹ کے اراکین ان کی نہ صرف عزت اور آبرو کا احترام کرتے ہیں بلکہ ہم ایک سوچ اور فکر کے ساتھ کام کر رہے ہیں۔ میں اس بات کا احساس کرتا ہوں کہ کسی ایک آدھ کیس میں شاید ذاتی طور پر اس طرح کی کوئی پزیرائی ممکن نہ ہوئی ہو' چونکہ انسانی رویئے ہیں لیکن میں اس بات کو یقینی بناؤنگا کہ ایسی شکایت کا موقع پھرکسی معزز رکن کو نہ مل سکے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر ' اس پر تو یہ اس لئے عمل نہیں کر رہے کہ ایک Un-parliamentary لفظ *+ انہوں نے ہمارےمتعلق کہا ہے۔ اگر ان کے دل میںاحترام ہے' معزز اراکین کا' تو جناب شروع میں ہی جواب دیتے ہوئے انہوں نے یہ لفظ ہمارےمتعلق غلط استعمال کیا ہے۔ یہ Expungeکریں' withdraw کریں اور اس پرمعافی مانگیں۔

---

*+ بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کئے گئے

ملک جہانزیب خان: جناب سپیکر صاحب! د چیف منسٹر صاحب په خبرو باندے خمونږه بالکل اطمینان دے او زه به انشاء الله توقع د دے وزیرانو نه کومه

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! جس طریقے سے انہوں نے بولا ہے' جس طریقے سے انہوں نے کہا ہے وہ طریقہ غلط ہے۔

Mr. Speaker: If it is felt as disgrace by the other side so we expunged those words .. .... (Applause). ...

وزیر اعلیٰ: مجھے افسوس ہے کہ وہ خوش ہوتے ہوتے یک دم میری بات پر ناراض ہو گئے

Although I did not say anything

جناب سپیکر:- آپ نے تو بلبل بنا دیا جی اور چہکنا بلبل کا کام ہے۔

(قہقہے)

جناب احمد حسن خان: اچھی بات سے خوش ہونا چاہیے اور بری بات پر غصہ آنا چاہئیے' پشتون کی غیرت ہی یہی ہے۔

وزیر اعلیٰ: جناب سپیکر! بلبل تو بہت خوب صور ت پرندہ ہے اور اگر یہ اپنے آپ کو اسمیں شامل نہیں کرنا چاہتے تو میں اس بات کو Withdraw کرتا ہوں۔

جناب احمد حسن خان: میں آپ کو کوؤں میں بھی شامل کرنا نہیں چاہتا۔ نہیں جی' جو صورتحال بن گئی ہے تو ہم نے Feel کیا ہے۔ آپ نے بہت صحیح فیصلہ دیا ہے اور ہم آپ کے منصفانہ مزاج کی تعریف کرتے ہیں۔

جناب سپیکر: لیکن مرتے دم تک بلبل سے لالی نہیں جاتی ہے یہ بھی ایک بات ہے۔

(قہقہے)

انجنیئر گیان: سپیکر! ہم جناب وزیر اعلیٰ صاحب کے بہت مشکور ہیں۔

جناب سپیکر: تسلی مو اوشوہ جی۔

انجنیئر گیان: بالکل جی۔

Mr . Speaker: Haji Muhammad Adeel , honourable Deputy Speaker/MPA to please move his Call Attention Notice No.152

حاجی محمد عدیل (ڈپٹی سپیکر): جناب سپیکر! میں مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے اپنی Call Attention Notice پیش کرنے کی اجازت دی ہے۔ جناب سپیکر! میں نے یہ 30/9/97 کو اسمبلی سیکرٹریٹ میں داخل کی تھی اور اس دوران اسمبلی کے اجلاس سے پہلے اگر وزیر موصوف مجھ سے رابطہ کر لیتے تو شاید یہ مسئلہ حل ہو جاتا لیکن بہر حال انہوں نے رابطہ نہیں کیا تو میں مجبوراً یہ پیش کر رہا ہوں۔ جناب سپیکر! پی ٹی سی میں داخلے کے لئے جو طریقہ کار اپنایا گیا ہے وہ نامنصفانہ ہے کیونکہ زیادہ نمبر حاصل کرنے والے رہجاتے ہیں اور کم نمبر والوں کو داخلہ مل جاتا ہے۔ میں اس اہم مسئلے کی طرف محترم وزیر تعلیم کی توجہ دلانا چاہتا ہوں۔ جناب سپیکر! پشاور اور صوبہ سرحد' پختونخواہ میں پی ٹی سی میں داخلے کے لئے جو طریقہ کار Adopt کیا گیا ہے' ہو سکتا ہے کہ گزشتہ طریقہ کار جو چلا آرہا ہے' اس میں کچھ سُقم ہوں' اس لئے نیا Notification 18/8/1997 کو ہوا۔ اس سلسلے میں' مَیں نے ڈیپارٹمنٹ سے بھی بات کی تھی کہ یہ طریقہ کار غلط ہے کہ جن بچو ں اور بچیو ں کے نمبر زیادہ ہیں وہ تو داخلے سے رہ جاتے ہیں اور جن کے نمبرز کم ہیں ان کو داخلہ مل جاتا ہے اس لئے یہ نہایت غیر منصفانہ ہے۔ اگر وزیر صاحب کی نظر سے میری Call Attention Notice گزرتی اور وہ مجھ سے اس وقت رابطہ کر لیتے تو یہی مسئلہ شائد ہم حل کر لیتے۔ جناب سپیکر! طریقہ کار ایسا Adopt کیا گیا ہے کہ جس کسی نے بھی میٹرک میں فرسٹ ڈویژن لی ہے تو اسے پچاس نمبر ملتے ہیں اور اس سے میرٹ لسٹ بنتی ہے جو کہ

بہت ظالمانہ ہے۔ جناب سپیکر! اگر ایک بچے نے 575 نمبر حاصل کیے ہیں تو اسے بھی 50 نمبر ملتے ہیں اور اگر ایک دوسرے بچے نے 511 نمبر حاصل کیے ہیں تو اسے بھی 50 نمبر ملتے ہیں۔ اسی طرح سیکنڈ ڈویژن میں بھی یہ ہوا ہے کہ جس بچی نے زیادہ نمبر لیے ہیں' فرض کریں ایک بچی نے 502 نمبر لیے ہیں اور دوسری بچی نے 497 نمبر لیے ہیں اور ان دونوں کے نمبرز چونکہ 510 سے کم تھے تو ان دونو ں کو 35, 35 نمبر ملے ہیں۔ اب دونوں نے ایف اے کیا تھا اور چونکہ دونوں کا ڈویژن بھی ایک ہی تھا تو ان کو برابر برابر نمبر ملے ہیں' اس کے بعد جب انٹرویو ہوا تو انٹرویو میں بھی دونوں بچیوں کو تین تین نمبر دیے گئے' نتیجہ یہ ہوا کہ زیادہ نمبر لینےوالی کی میرٹ لسٹ میں بھی اتنے ہی نمبرز آئے لیکن داخلہ اس بچی کو دیا گیا جسکی عمر زیادہ تھی۔ وہ کہتے ہیں کہ اب دونوں بچیوں کو تو ہم داخل نہیں کر سکتے کیونکہ یہ End of the tail ہے تو اس بچی کو داخلہ ملا جسکی عمر زیادہ تھی اور جس نے میٹرک میں کم نمبر حاصل کئے تھے۔ جناب سپیکر! اب ایک اور مثال یہ ہے کہ جس بچی نے میٹرک میں 557 نمبر حاصل کئے ہیں تو اس بچی کو بھی 50 نمبر دیے گئے ہیں اور جس بچی نے 511 نمبر حاصل کئے ہیں تو اس کو بھی 50 نمبر ملے ہیں۔ اب انٹرویو کے 6 نمبر ہوتے ہیں جس میں Personality, content knowledge and general knowledge کے دو دو نمبر ملتے ہیں۔ اب ہوا یہ ہے کہ ایک بچی نے بہت اچھی فرسٹ ڈویژن لی ہے لیکن اسکو انٹرویو میں ایک نمبر ملا ہے۔ جناب سپیکر! میں سمجھتا ہوں کہ یہ سسٹم شروع سے ہی غلط چلا آ رہا ہے۔ ہونا تو یہ چاہیے کہ اگر ایک فرسٹ ڈویژن بچی یا بچے کو آپ میرٹ لسٹ پر لانا چاہتے ہیں اور اس کے نمبر 511 ہیں تو بے شک آپ اسے چالیس نمبر دیں لیکن جس کے 512 ہیں تو اسے آپ چالیس اعشاریہ ایک نمبر دیں اور جس کے 705 ہیں تو اسے ستاون نمبر ملنے چاہئیں۔ اب یہ بڑی عجیب بات ہے کہ فرسٹ ڈویژن میں زیادہ نمبر ایک بچہ یا بچی لیتی ہے لیکن اسے ایڈمشن نہیں ملتی۔

دوسرا مسئلہ یہ ہے کہ اگر دو بچوں کے انٹرویو میں بھی نمبر برابر ہیں اور میرٹ پر بھی دونوں کے نمبر برابر ہیں تو ان دونوں بچوں کو داخلہ ملنا چاہیے بجائے اسکے کہ جس کی عمر زیادہ ہے آپ اس کو تو داخلہ دے دیتے ہیں اور جس کی عمر کم ہے اسے داخلہ نہیں ملتا تو میں سمجھتا ہوں کہ یہ ایک ایسی نا انصافی ہے جو کہ کم از کم ہمارے دور میں نہیں ہونی چاہیے۔ اگر یہی سسٹم کسی دوسرے ایڈمشن، انٹرویو یا میرٹ لسٹ وغیرہ میں بھی Adopt کیا جاتا ہے تو میں سمجھتا ہوں یہ غیر منصفانہ سسٹم ہے اور اس میں تبدیلی ہونی چاہیے۔ شکریہ۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! میرٹ کے سلسلے میں ڈپٹی سپیکر صاحب کی جو پالیسی ہے ہم اس کی تائید کرتے ہیں۔ میں نے پہلے بھی ایک دفعہ منسٹر صاحب سے یہ درخواست کی تھی کہ آپ نے جو میرٹ پالیسی بنائی ہے اس میں ہمارے بھی کچھ خدشات ہیں، لہذا اس پر ہمارے ساتھ تھوڑی بحث ہونی چاہیے تاکہ ہم ان کو تجاویز دے سکیں۔

جناب سپیکر: آپ اس کے لئے اپنی Call Attention Notice دیں۔ آپ رول 52 دیکھ لیں۔

جناب محمد ہاشم خان: (وزیر تعلیم)، جناب سپیکر صاحب! مونږه چه کلهخکښې هم Appointments کول، دوی ټولو ته مو وئیلی وو چه مونږه په داسې طریقه باندے Appointments کوؤ، په داسې طریقه مو ورله میرټ جوړ کړے دے چه هغه بالکل صاف او شفاف دے او هر خانے کښې مونږ دا میرټ لسټ زوَرند کړے دے او زوَرندولی لسټ کښې بیا که د هر چا څه اعتراضات وی نو هغه ته مونږه خوش آمدید ورکوؤ چه څنګه حاجی عدیل اووے نو په دے سلسله کښې زه دومره عرض کول غواړمه، فرسټ ډویژن شروع کیږی 510 and 520 marks نه، ختمیږی آخرینے په 750 marks باندے، اوس

چه مونږه هغوی له 50 نمبرے ورکړے دی نو هغه مونږه د مارکس په حساب باندے نه دی ورکړے۔ داسے که مونږه دا100 نمبرے تقسیموؤ او وایو چه نه 600 نمبرو والا باندے به دومره وی، مونږه چه میرټ لسټ کښ د50 نمبرو دا تشریح چه کړے ده نو دا مونږه دویژن وائز باندے کړے ده، لکه چه چا First Division واغستو هغه له به 50 نمبرے ورکونی، د چا Second Division دے نو هغه به 35 او د چا چه ThirdDivsion دے نو د هغه 20 نمبرے دی۔ اوس خدائے دِ کړی چه Third Division نمبرز د څو نه څو پورے ختمیږی نو په هغے کښ زمونږهغه ننشته۔ کیدے شی چه یو جیننی فرسټ دویژن449 باندے شروع کیږی او هغے 448 نمبرے اغستے وی نو هغے له به مونږه 53 نمبرے ورکوؤ۔ دا مونږه د نمبرو په حساب باندے نه دے کړے، نو لهذا د دے تشریح مونږه په دےدریو طریقو سره کړے ده نو بیا هغه دیر Complicated کیدو۔

<u>نوابزاده محسن علی خان، پوائنٹ آف آرڈر سر۔</u>

<u>وزیرتعلیم:</u> بله خبره چه سپیکر صاحب، بیا ورسره ایف اے وو، دغه شان ورسره Extra qualification لکه که چا ایف اے، ایف سی کړے ده، بی اے، بی ایس سی کړے ده، ایم اے، ایم ایس سی کړے ده نو د هغه د پاره مونږ ترتیب وارسره بیلے نمبرے کړے دی، لکه ایف اے فرسټ دویژن د پاره لس نمبرے، سیکنډ دویژن د پاره اووه نمبرے دی، د تهرډ دویژن پینخه نمبرے دی۔ ایم اے نے که فرسټ دویژن کښ کړے وی نو اوولس نمبرے دی،د سیکنډ دویژن څوارلس نمبرے دی او د تهرډ دویژن لس نمبرے دی نو دا ټولے چه یو خائے کړے نو دا تقریباً 94 جوړیږی۔ شپږ نمبرے داسے دی چه کوم افسر انټرویو

اخلی نو په هغے کښې دوه نمبرے داسے دی چه د هغه Personality ته گوری که ښه Personality والا وی، لکه صفا وی Neatand clean وی نو د هغه د پاره دوه دی، دKnowledge د پاره دوه نمبرے دی او General knowledge د پاره د هغه mpressionI دغه کولو د پاره دوه نمبرے دی- شپږ نمبرے ټوټل دے طریقے سره دی- بیا هم که دوی ته په دےدغه کښې چه اعتراض وی نو زه بیا هم دے ټول هاؤس ته وایمه که چاته هم خوندرو د میرټ په طریقه کار کښې اعتراض وی نو مونږه سره دِ په دے کښې امداد ا وکړی- مونږه له دِ خپل تجاویز راکړی نو مونږه به نے انشاء الله په دے کښې شامل کړو-

<u>نوابزادہ محسن علی خان</u>، جناب سپیکر' پوائنٹ آف آرڈر- جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی وساطت سے وزیر صاحب کی توجہ اس طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں کہ سپریم کورٹ نے ایک فیصلہ کیا ہے کہ All the regional quotas have been abolished 'by the Supreme Court اور ان کے جو انٹرویوز ہوئے ہیں On merit basis تو اس میں egional quota R انہوں نے bolish Aنہیں کیا ہے- hey haveT kept regioal quota in that. یعنی 50 percent has done on merit and 50 percent has done on Halkawise quota, which has already been abolished by the Supreme Court and sir, I don't think, technically speaking, that the Minister is entitled to over-rule the Supreme Court decision.

<u>وزیر تعلیم</u>، جناب سپیکر صاحب! زه خو صرف د دوی خبره چه پی ټی سی ایډمشن د پاره ایلیمنټری کالج اوکړه او دا چه کوم حاجی عدیل په دے باندے اعتراض اوکړو، دا ټیز او دا فارمولہ مونږه واغسته او کیبنیټ ته موهم

پیش کړه۔ Cabinet approval ورکړو Notification نےا وکړو اوس

دوئ چه کومه خبره کوی هغه دپی تی سی د Appointments د پاره As a

Provinical اوس چه کوم پی تی سی تیچر چه کوم PTC teacher

Government, S&GAD Rules دی، د هغه مطابق مونږه لګیا یو۔

نوابزاده محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب ! No sir, this is a very wrong reply, the S&GAD......... (Interruption)......

جناب سپیکر: تاسو د هغه د پاره دا حل کړئی کنه جی۔ دا خو یو Subject دے په هغه باندے خبره کیږی۔ ګوره بیا، دا اوس تاسو محسن خان بیا هغه سانیډ ته لاړنی، زه وایمه چه Discussion پسے Call Attention Notice باندے

نوابزاده محسن علی خان: زه Discussion نه کومه جی - This a point of order

جناب سپیکر: ګورنی جی دا خو آسانه خبره ده۔ اوس به هغه پاسی چه پوائنټ آف آرډر، هغه به پاسی، نو ما اوس تاسو مخکښ دوه HonourableMembers ته اوو نیلے ---------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, the Supreme Court's decision is a matter of .. ....(Interruption).

Mr. Speaker: No, no, you can come with that specific prayer, you have got every right, you can come.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Al-right.

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! محترم وزیر صاحب نے کہا ہے کہ یہ ایک فارمولا بنا ہے اور اسے کیبینٹ نے، میں تو کہتا ہوں کہ یہ غیر منصفانہ ہے اور انہوں نے خود Admit کیا ہے کہ جو بچی یا بچہ 770 نمبر لے اور جو 511 نمبر لے تو ان دونوں کو ہم 50 نمبر دیتے

ہیں' یہ تو غیر منصفانہ ہے پھر لوگوں کو کیا ضرورت ہے وہ صرف Ist Division لیں۔ سر! پھر Ist Division میں بھی اے گریڈ اور بی گریڈ ہے۔ اب جس بچی یا بچے نے محنت کی ہے' میں تو کہتا ہوں کہ اس فارمولے کو آپ ٹھیک کریں۔ آج اگر میں کوئی غلطی پوائنٹ آؤٹ کر رہا ہوں تو یہ غلطی میں نے ایک مہینہ یا ڈیڑھ مہینہ پہلے پوائنٹ آؤٹ کی تھی یعنی ایک مہینہ یا ڈیڑھ مہینے کا پیریڈ تھا اور اگر وہ مجھ سے رابطہ کر لیتے تو میں ان کو مشورہ دیتا۔ میں یہ پوائنٹ آؤٹ کررہا ہوں کہ اس ناانصافی کو ختم ہونا چاہئے اور دوسری جو بات میں نے کی ہے کہ دو بچوں کے نمبر برابر ہیں لیکن جس کی عمر زیادہ ہے اسے کورس کے لئے Admit کرلیا گیاہے اور جس کی عمر کم ہے اسے چھوڑ دیا گیا ہے۔

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب! د دوی په مشوره باندے به عمل درآمد اوکړو انشاءاللہ۔

جناب سپیکر: خما خیال دا دے جی تاسو له چه دوی کوم Suggestion درکړو، کیبنټ ته نے دوباره Put کړنی جی او په هغه باندے عمل اوکړنی که Possible کیدے شی نو تر دیره حده پورے Logical arguments د سات سو د پانچ سو نمبرو چه کوم دے، نو لږ غوندے تاسو پرے غور اوکړنی جی۔

جناب محمد طارق خان سواتی: جناب سپیکر! اس سال تو اسی میرٹ پر داخلے ہو چکے ہیں اور آئندہ کے لئے جناب وزیر صاحب اس پر سوچیں کیونکہ اس سال کی بات تو بے مقصد ہے۔ داخلے ہو چکے ہیں اور کلاسیں شروع ہیں۔

میاں افتخار حسین: سپیکر صاحب! دا میرټ خو دیر ښه دے خو زه پکښں یوه خبره کومه چه تجویز وی که نه جی او هغه داسے دے جی ------

جناب سپیکر: تاسو به هلته کښں لاړ شئی او خپل تجویزونه هلته ورکړنی۔

میاں افتخار حسین: دیره جی معقوله خبره ده، په دے موقع باندے۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر ہے۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: میرا بھی پوائنٹ آف آرڈر ہے' میرے خیال میں بہت اہم پوائنٹ آف آرڈر ہے اور آپ بھی اس سے اتفاق کریں گے۔ آج کی بحث میں چودھویں ترمیم کے متعلق کافی اظہار خیال ہوا ہے اور میرے خیال میں چونکہ سپریم کورٹ میں اس پر بحث ہو رہی ہے لہذا اس کو یہاں زیر بحث لانا کہ اس نے تالے توڑے ہیں یا نہیں تو میرے خیال میں یہ مناسب نہیں ہے۔ جس جس نے بھی اس پر اظہار خیال کیا ہے' اسے ریکارڈ سے Expunge کیا جائے۔

Mr. Speaker: That was just not the intention of the Members to encroach upon the Judiciary or something like that

You have to see the in window and everything you have دغه خو

to see the in window. Mr. Advocate General is here and I think

he can enlighten us on this point as well if you want, otherwise I

په am going to tell you that you have to see the in window

This does not means دوران کښې که څه داسې خبرې راشي Discussion

چه دا مونږه په کورټ باندې Emphasis کوؤ او یا څه یا څه او Don't limit

Superior دومره خان مه Limit کوني جي تاسو دیر yourself to that side

Why are you going to limit yourself?. You want a - یني House

ruling from me that I should limit your freedom of speech, no, I

In چه کوني دومره am not going to limit your freedom of speech.

window ته کورني- که یو سړے Intentionally داسې کار کوی-هغه

سپریم کورټ خو پریږدنی۔ هغه که د یو تحصیلدار په کورټ کښې تهرډ کلاس مجسټریټ ورته وانی۔ د هغه په کورټ کښې وی نو د هغه هم Respect دومره دے څومره چه د سپریم کورټ دے۔ کورټ لفظ کورټ سره دے۔ خو In window اته به ګورو که During the discussion دابے څه خبرے راشي۔ نو د هغے دا مطلب نه دے چه د هغے د څوک بل مطلب اخلی۔ سبحان خان! تاسو ته ما ونیلی وو۔ Any how thank you very much. تاسو هغه دغه کړے وو۔ نو ماته دا د اسمبلئ د طرفنه دغه راغیے۔ هغوی وانی چه تر دے وخته پورے مونږ 32 نمبر پورے په قراردادونو کښې تلے وو۔ چونکه ستا نمبر 55 دے نو هغے ته لامونږ نه وو رسیدلی نو I hope you are satisfied، ټهیک ده جی۔

Mr .Abdul Subhan Thank you Sir

Mr. Speaker: Mr. Ghani-ur-Rehman Khan, MPA to please move his Call Attention Notice No.156 Mr Ghani-ur-Rehman Khan.

جناب غنی الرحمان خان: سر! زه نه پیش کوم۔

جناب سپیکر: بنه جی، نه پیش کونی۔

قرار دادیں

Mr. Speaker: Mr Pir Mohammad Khan, MPA to please move his Resolution No 2.

جناب پیر محمد خان: شکریہ جناب سپیکر صاحب۔ " یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ چونکہ پاکستان اسلام کے نام پر آزاد ہوا ہے اور آئین میں اسلامی قوانین کے اجراء کا ذکر موجود ہے۔ لہذا پورے ملک

میں جلد از جلد اسلامی قوانین کے نفاذ کا اعلان کر کے عدالت میں عملاً" اسلامی قوانین کے مطابق فیصلوں کا اجراء کیا جائے۔"

جناب سپیکرصاحب! ما مختصر شانتے خبره پیش کړه- دوی ټول په دے پوهیږی- زما خیال دے زیات تقریر ته پرے------(قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر:</u> دیر ممبران صاحبان په پښتو پوهیږی

<u>جناب پیر محمد خان:</u> جناب سپیکرصاحب! زما یقین دے چه دوی د دے خبرے سره د اقلیت ممبرانو ته هم په دے کښی اختلاف نشته- چه په دے ملک کښی دے مکمل اسلامی قانون نافذ شی- نو په مسلمانانو باندے خو دا فرض عین ده- خودا اقلیت چه دی، د دوی پکښی هم دیر مفاد دی او فائدے دی پکښی- په خائے د دے چه په دے ملک کښی کوم انګریزی قوانین چلیږی- جناب سپیکر صاحب! چه اسلامی م ملک وی او په هغے کښی اسلامی قوانین باندے عمل نه کیږی نو د دے په مسلمان باندے یو عظیم ګناه ده، خکه چه مونږ د یو سری ذاتی عمل دے- خو اسلامی قوانین د ملک چه دی نو هغه د ټول ملک اجتماعی عمل دے بیا دا مونځ که روژه ده که زکوٰة دے- دا ټول د اسلامی قوانینو ماتحت دی- چه کله په یو ملک کښی اسلامی قوانین نافذ شی نو دا خودبخود دا څیزونه ددے سره راشی- هغه د روژو هم پابندی راولی په معاشره کښی او د مونځ هم پابندی راولی- هغه ټائمونه مقرر کړی چه مثلاً د ماسپخین ټائم دے دهغے د پاره به په ښار یو کښی، بازارونو کښی، دفترو کښی به د دے ټائم نه، د دے ټائم پورے چهټی وی- نو هغه زمونږ په دے ملک کښی تر اوسه پورے نشته- داسے په دے ملک کښی چه کوم فواحش و منکرات دی، د هغے خاتمه به په دے سره اوشی- او امن امان پهٔم په دے سره راشی- خکه جناب سپیکرصاحب! چه که مونږ،

ملاکنډ ته څوک ځي نو هلته کښې به غټه مسئله راپورته شي۔ چه يره په ملاکنډ کښې دا تجربه ګاه دے۔ قسماقسم قوانين پکښې ازموده کيږي۔ کله پکښې فاټا راځي، جرګه پکښې راځي۔ کله پکښې د شريعت څه حصه غونډ ے راشي، کله پکښې څوک وائي چه نه ريګولر لاء دِ راشي۔ نو دا د ټول پاکستان نه يو تجربه ګاه جوړ شوے دے۔ چه کله د الله تعالیٰ قوانين په دے ملک کښې مکمل نافذ شي ، نو بيا به د دے ترميمونه، د دے هر شي نه به دا پارليمنټ اوزګار شي۔ نورد ملک د ترقياتي کارونو طرفته، د عوامو ترقياتي منصوبے به جوړوي۔ د عوامو د مفادو طرفته به نے سوچ وي۔ ځکه چه کوم قوانين جوړ شوے وي په هغے باندے به يو عمل روان وي او په هغے کښې به ترميمات څوک کولے بيا نشي۔ بار بار به دا ترميمونه، بار بار د عدليے د انتظاميے يا د پارليمنټ دا جګړے به پکښې نه پيدا کيږي۔ ځکه دا مسئلے چه مونږ ته پيدا دي۔ چه زمونږه يو قانون نشته۔ مونږ په خپل لاس دلته يو قانون په خپل طبيعت په خپل مزاج جوړوو۔ بيا چه هغه مخکښې لاړ شي۔ بيا په هغے کښې جګړه پيدا شي۔ دا نن زمونږه څومره غټ مينډيټ دے، حکومت اخستے دے۔ د هغے باوجود هغوي يو Amendment نشي کولے، که Amendment راشي نو هلته کښې په عدالت هغه چيلنج شي او هغه نے Cancel کړي، مسترد نے کړي۔ دا ځکه چه دا قوانين زمونږ د لاس مونږ جوړوو۔ کوم قوانين چه الله تعالیٰ رالیږلے دے۔ مونږ په هغے باندے روان شو او هغه په دے ملک کښې مکمل نافذ شي نو بيا به زما خيال دے په دے کښې د ترميم ضرورت نه وي۔ څه پکښې کولے نشي۔ عدالت به په خپل ځائے خپل کارکوي او پارليمنټ به په خپل ځائے کارکوي۔ د دے وجے نه ما دا پيش کړو، زما يقين دے چه دا ټول به د دے

سره اتفاق کوی او دا به پاس کړی۔

جناب والٹر مسیح: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب اکرم خان درانی: سپیکرصاحب' 24 نمبر قرارداد هم زما دے که هغه هم د دے سره شامل شی۔

جناب والٹر مسیح: پوائنٹ آف آرڈر سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر! پہلی بات تو یہ ہے کہ میں بہت خوش ہوں کہ میں پہلی بار اسمبلی میں آیا ہوں' جبکہ پیر محمد خان صاحب کئی دفعہ اسمبلی کے ممبر رہ چکے ہیں۔میں خدا کا شکر ادا کرتا ہوں کہ ان کو آج اسلام یاد آیا ہے ۔ (قہقہے) دوسری بات یہ ہے جناب سپیکر صاحب کہ انہوں نے ہمارا نام لیا ہے' انہیں چاہئیے تھا کہ پہلے ہمارے ساتھ کچھ صلاح مشورہ کرتے اور پھر ہاؤس میں ہمیں اپنے ساتھ شامل کرتے۔ تیسری بات یہ ہے کہ یہ مجھے بتائیں کہ خدا کی مہربانی سے اسلام میں داڑھی جو ہے وہ سنت رسول ہے۔ تو انہوں نے آج تک داڑھی کیوں نہیں رکھی ؟ (قہقہے) جناب سپیکر! یہ ایک اسلامی ملک ہے اور ہم اس کا احترام کرتے ہیں کیونکہ ہم اس ملک کے وفادار شہری ہیں' ہماری سانسوں میں اس ملک کی مٹی شامل ہے اور اگر یہ اسلامی نظام چاہتے ہیں تو ہم ان کے ساتھ بالکل متفق ہیں----------

جناب سپیکر: په دے باندے تاسو ټول Discussion کولے شئ۔ پوائنټ آف آرډر ضرورت هم نشته دے۔ دا ټول Resolutions دی۔

جناب اکرم خان دُرانی: سر! دوی یوه خبره اوکړه -----

جناب والٹر مسیح: باچا کینه، کینه، په آرام سره کینه۔ سپیکر صاحب' جب میں بات کر رہا ہوں تو You cannot interfere, my dear. -----------------

جناب سپیکر: دیکھیں' Cross talk کریں' نہ ایک دوسرے کو ایڈریس کریں۔

جناب والٹر مسیح: جناب سپیکر صاحب! یہ ایک بہت اہم مسئلہ ہے جو کہ مذہب سے تعلق رکھتا ہے اور اسے بڑے Serious طریقے سے حل کرنا چاہیے۔ یہاں تو انہوں نے بڑی جلدی میں یہ بات کر دی ہے کہ ہمیں یہاں پر اسلامی قانون نافذ کرنا چاہیے، ہم تمام مسلمان بھائیوں کے ساتھ اس میں شامل ہیں۔ کیونکہ یہ ایک اسلامی ملک ہے اور یہاں پر اسلامی نظام ہونا چاہیے لیکن کیا وجہ ہے کہ آج تک یعنی پچاس سال ہو چکے ہیں، لیکن یہاں اسلامی نظام نافذ نہیں ہوا۔ میں یہ سمجھتا ہوں کہ ان لوگوں کو چاہیے کہ یہ پہلے وفاقی گورنمنٹ سے رابطہ کریں، وہاں قانون بنائیں اور پھر وہ دوسرے صوبوں میں نافذ ہو گا۔ آج میں چاہتا ہوں کہ یہ اپنا ایک نمونہ پیش کریں کہ آج کے بعد یہ داڑھی رکھیں گے اور تمام ممبران اسمبلی پیر محمد خان صاحب سے کہیں گے کہ یہ پکا مسلمان ہے۔ شکریہ جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: جناب اکرم خان دُرانی۔

جناب اکرم خان دُرانی: زما جی 24 نمبر دے کہ زہ وایم۔

حاجی محمد عدیل (ڈپٹی سپیکر): پوائنٹ آف آرڈر ہے سر۔ جناب سپیکر! اس داڑھی کی وجہ سے تو پیر محمد خان نے جماعت اسلامی چھوڑی ہے۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکرصاحب! نہیں، میں نے جماعت اسلامی نہیں چھوڑی ہے۔ جناب سپیکرصاحب! زمونږ رورد خپلو خیالاتو اظهار اوکړو، مطلب دا دے چه د اتفاق مظاهره ئے اوکړه۔ په اسلامی شریعت باندے تهیک ده زمونږه گناهونه په خپل ځائے، ما اول هم دا ذکر کړے وو، چه که یو سړے مونځ نه کوی نو دا گناه ده۔ خو د دے یو سړی خپله گناه ده، که یو سړےروژه نه نیسی نو د دے یو سړی گناه ده۔ که یو سړے زکٰوة نه ورکوی نو دا گناه ده۔ خکه چه د فریضے خلاف کوی۔ خو دا د دے یو سړی ذاتی گناه ده۔ اوس کله

چه د اسلامی شریعت خبره راغله نو دا اجتماعی گناه ده۔ اجتماعی گناه په حکومت باندے راځی۔ ځکه چه د ملک چه د چا سره اختیار دے برسر اقتداره طبقه ده، نو د هغه د پاره په قرآن کښې واضح حکم دے۔ "ومن لم یحکم بما انزل الله فاو لئک هم الکفرون "۔ څوک چه زما په شریعت فیصلے نه کوی نو وانی دا کافران دی۔ دا قرآن وانی زه په دے کښې څه تحریف نشم کولے۔ جناب سپیکرصاحب ! بیا مونږه دے ټولو له پکار دی چه په دے کښې مونږه د حکومت سره زه بهرپور تعاون به کوو۔ هیڅوک په دے کښې خلاف نه کوی لکه زمونږ دے دوست چه د تعاون مظاهره اوکړه۔ نو په مونږه باندے خو فرض دی۔ او فرض عین ده۔ ځکه چه ما مخکښې ذکر اوکړو چه کوم څیز د مسلمان اجتماعی عبادت دے۔ د مسلمانانو ذاتی اعمال ټول د دے اجتماعی عبادت ماتحت دی۔ چه کله په دے ملک کښې اسلامی قوانین راشی ما ذکر اوکړو نو دا دومره جهګړے او دا اخوا دیخوا به نه وی۔ نن زمونږه رونړه د خپلو وزیرانو نه خلاف لګیا دی هغوی Call Attention Notice پیش کړو۔ دا ولے، دا ځکه چه په دے کښې هغه اسپرټ نشته دے چه په کوم اسپرټ باندے دا ملک آزاد شوے وو۔ هغه یکجهتی هغه مساوات هغه عدل، زمونږ عدیل ورورعدل غواړی دلته کښې، په ایوان کښې ئے کال اټینشن پیش کړو -- Short کوم سر! دا ولے عدل نشته، یعنی د حکومت سرے دے ډپټی سپیکردے هغه د خپل منسټر نه عدل غواړی او عدل څه دے یو وانی 700 نمبرے دی او د بل٥٥٥ نمبرے، په دے کښې واضح فرق نه دے۔ دا خو عدلنه دے کنه۔ نو چه په کوم ملک کښې داسے انصاف وی دا طریقه وی۔ چه هغه د 700 او د500 نمبرو فرق نشی کولے۔ په هغےکښې عدل نه وی۔ عدل ولے نشته چه په ملک کښې

اسلامی قوانین نشته۔ په دے ملک کښں دے مکمل اسلامی شریعت نافذ شی دا زمونږه او ستاسو د هر چا فریضه ده او زمونږه اقلیتی رونړو چه دے یو ورورد دے سره د حمایت اظهار اوکړو زه د دوئ شکریه ادا کوم۔ او زما دا یقین دے چه په دے هاؤس کښں به د دے هیڅ څوک خلاف نه کوی۔ دا به متفقه مرکز ته لاړ شی۔ بل زمونږ ورور اونیل چه دا د مرکز نه دے اول د دے نفاذ اوشی هله به صوبو ته راخی۔ ما هم مرکز ته سفارش لیکلے دے۔ چه دے مرکز ته مونږه سفارش اولیکو چه هغوی په ټول ملک کښں د دے نفاذ اوکړی شکریه جناب سپیکرصاحب۔

جناب سپیکر: درانی صاحب! زما خیال دے ستاسو په 24 نمبر دے او هم دغه شےدے چه خپل نمبر مو راشی نو خبرے به پرے اوکړنی۔

جناب اکرم خان درانی: نو ما ونیل که یو خانے جی اخلے۔ قرارداد نمبر 24۔ جناب سپیکر صاحب! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ پاکستان میں اسلامی نظام نافذ کیا جائے۔ جناب سپیکرصاحب! زمونږ ورور پیرمحمد خان د دے متعلق خبره اوکړه۔ حقیقت دا دے چه په دے ملک کښں چه نن څومره بد امنی ده۔ یو و رورد بل ورور قتل عام شروع کړے دے۔ په مدرسوں باندے خلق خیژی۔ قتل عام لگیا دے۔ په جماعتونو کښں فائرنګ اوشی، نو په جماعتونو کښں خلق شهیدان شول۔ دا د څه کمی ده دا صرف کمی دا ده چه په دغه ملک کښں موجوده چه کوم نظام دے هغه فیل دے۔۔۔۔۔۔

ملک جهانزیب خان: پوائنٹ آف آرڈر۔ سر! داخو اسلامی طریقه نه ده دا زما نمبر وو۔ هغه خو هغوی واخستو۔اسلامی طریقه خو دا نه ده، نمبر ته به صبر

کونی کنه۔

جناب اکرم خان درانی، جهانزیب خان که وانی زه به کینم هغه زمونږ ورور دے خیر هغه دِ زما نه مخکښې شی۔

جناب سپیکر، نه چه پاس نے کړی نو بیا به خیر دے خبره کوؤ۔ اوس خو لا پاس شوے نه دے کنه۔

جناب اکرم خان دُرانی، نن جی زمونږ په ملک کښې کومه یو کمی ده هغه د نظام ده۔ حقیقت دا دے چه موجوده چه کوم نظام دے، هغه بالکل فیل دے۔ په هغے کښې د امیر او غریب فرق نشته دے۔ امیر ته په یو نظر کتل دی او غریب ته په بل نظر کتل دی۔ Even دا زمونږ اسمبلی چه دلته کښې قانون پاس کوی مونږ پخپله په دے اسمبلئی کښې قانون پاس کړو او زمونږ خپله په هغه قانون باندے څه هغه نشته دے۔ دلته مونږ یو ایکټ جوړ کړو نو هغه ایکټ چه هلته کښې لاړشی نو د هغه ایکټ خلاف ورزی کیږی او همیشه لکه دلته زمونږ دے وروڼو چه نن کومه خبره کوله هغه هم دا ده چه دلته کښې ایکټ جوړ شوے دے، په هغے باندے نشته دے، نور خو پریږدوه چه مونږ دلته کښې ناست یو، په مونږ کښې انصاف نشته دے۔ دلته کښې فیصلے کیږی د گورنمنټ په هغه بینچ چه څوک ناست دے۔ د هغوی سره یوه فیصله ده او دلته کښې څوک ناست دے د هغه سره بله فیصله ده۔ د فنډونه تقسیم کیږی، د گورنمنټ ممبر ته یو قسم فنډ دے او دلته چه څوک ناست دے۔ حالانکه دلته کښې ټول برابر یو او هر یو د خپلے علاقے هلته نمائندگی کوی۔ نو زمونږ صرف خبره دا ده-------

جناب سپیکر، آته نور هم دی، گوره جی ټائم ته به گورنی۔

جناب احمد حسن خان: سپیکر صاحب! د مانخه وخت دے او بانګ ختم دے۔

جناب اکرم خان دُرانی: صرف وخت دادے جی، چه د دے نظام بدلول پکار دی او مونږ وایو چه که دا د مینډیټ حکومت، چه دا راغلے دے۔ په مرکزکښې هم دے او په صوبه کښې هم دے، دا زمونږ ټول مسلمانان ورونړه دی۔ که دوی دا اوغواړی چه دا نظام بدلول غواړی نو زما خیال دے چه د شپے کښې صبا ته په قومی اسمبلئی کښې خو یو قرارداد راتلے شی۔ چه هغه د بل څه مفادات دی او که دوی اوغواړی چه د شپے نن کینی او صبا ته راوړی نو زما خیال دے څه پکښې دا حرج نشته دے۔ نو مونږ دا اسمبلی پُرزور سفارش کوومرکز ته چه هغه په دے پوره ملک کښې اسلامی نظام راولی او د ملک چه کوم سربراه دے جی، هغه د دے بالکل ذمه دار دے، هغه سربراه که چرته په دے باندے عمل اونکړی نو یوه ورځ به پروردګار د ده نه تپوس کوی چه ما تاته په دے ملک کښې اختیار درکړے وو۔ ستا هر څه په لاس کښې وو۔ نو نن اختیارچه کوم چا سره دے نو مونږ د دے اسمبلئ نه هغوی ته سفارش کوو چه نن هغه دِ دا خپل اختیار د اسلام په حق کښې، هغه خپل فرائض ادا کړی او په دے ملک کښې دِ اسلامی نظام راولی۔

Mr. Speaker: The honourable Minister

جناب عبد السبحان خان: دا د مانخه بانګ دے جی ۔ اول به دا مونځ ټول په جمع اوکړو۔

حاجی محمد عدیل: (ڈپٹی سپیکر)۔ پوائنٹ آف آرڈر۔ سر! ایک انفارمیشن لینی ہے ان دو قراردادوں کے حوالے سے، کیونکہ یہ دونوں قراردادیں واضح نہیں ہیں۔ دونوں Movers ہمیں بتائیں کیونکہ انہوں نے لکھا ہے کہ اسلامی نظام بلکہ ان چاروں قراردادوں میں اسلامی

نظام کا ذکر آیا ہے۔ تو یہ اسلامی نظام کون سا ہے جناب! جعفری ہے' سُنی ہے' دیوبندی ہے' بریلوی ہے' جھنگوی ہے' اہلحدیث ہے یا سپاہ محمد کا اسلامی نظام ہے' یہ ذرا ہمیں وضاحت کر دیں کہ یہ کس کا اسلامی نظام ہے۔ کیونکہ یہ سب ایک دوسرے سے مختلف ہیں' تو یہ ذرا وضاحت کر دیں۔

جناب اکرم خان دُرانی: جناب سپیکر صاحب! خمونږه ورور ديره ښه خبره اوکړه خو مونږه د هغه اسلامی نظام خبره کوو چه کوم مونږه ته قرآن پاک پروردگار رالیږلے دے۔ او په قرآن پاک کښې یو شے داسے نشته چه د هغے کیے دے۔ مونږه صرف په هغه قرآن پاک باندے عمل کول غواړو چه هغه خمونږ د ټولو دے۔ په هغے کښې--------

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر صاحب! یہ بڑا Important ہے' یہ قرارداد آپ نے چیمبر میں ایڈمٹ کی ہے اور یہ آپ کی بڑی مہربانی ہے' لیکن میں یہ سمجھتا ہوں کہ یہ اس وقت تک پیش نہیں ہو سکتی جب تک کہ ہمیں یہ نہ بتایا جائے کہ وہ اسلامی نظام کون سا ہے' کیونکہ علماءِ دین سب برحق ہیں۔ لیکن ہم سب ایک دوسرے کو کہتے ہیں کہ تم کافر ہو اور تم کافر ہو۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! اکرم خان دُرانی خبره واضحه کړه۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! ہم نے بڑے اس قسم کے علماءِ کرام دیکھے ہیں کہ انہوں نے یہ کہا ہے کہ دیوبندی کافر ہے' سُنی کافر ہے' شیعہ کافر ہے اور بریلوی کافر ہے بلکہ ایک دوسرے کے قتل عام کا انہوں نے کہا ہے کہ فلاں کو قتل کر دیا جائے تو وہ جائز قتل ہو گا اور وہ جنت میں جائے گا تو یہ قرارداد Mover سے پوچھنے کے بعد پیش کرنی چاہیے تھی کہ وہ کون سے اسلامی نظام کے بارے میں ہے۔ ایک تو ہمارا

ہر Interpretation ہے' ایک قرآن ہے' ایک سُنت ہے اور اس کی Constitution عالم دین مختلف طریقے سے کرتا ہے' ہم تو کنفیوز ہو گئے ہیں' ایک دوسرے کے پیچھے نماز نہیں پڑھتے' ہمارے بچے پوچھتے ہیں کہ ہم فلاں مسجد کیوں نہیں جا سکتے' عید کی نماز سارے شہر میں ہوتی ہے لیکن ہر عالم دین ہر فرقہ کی الگ الگ نماز پڑھاتا ہے' نمازجنازہ الگ الگ پڑھتے ہیں تو Movers کو چاہیے کہ وہ ہمیں اور ہمارے بچوں کو بتائیں' ہماری اگلی نسلوں کو بتائیں کہ وہ کون سا اسلامی نظام چاہتے ہیں۔

جناب انور علی خان: جناب سپیکر صاحب! مونږه شریعت محمدی غواړو۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! ایک اسلامی نظام افغانستان کا ہے' ایک اسلامی نظام سعودی عرب کا ہے' ایک اسلامی نظام لیبیا کا ہے' ایک اسلامی نظام مصر کا ہے' ایک اسلامی نظام ایران کا ہے اور وہ کہتے ہیں کہ ہم سب سے بہتر ہیں۔ سعودی عرب والے کہتے ہیں کہ ہم سب سے بہتر ہیں۔ دراصل جناب سپیکر! اسلام کے ساتھ انہوں نے زیادتی کی ہے' قرآن کے ساتھ زیادتی کی ہے' مسلمانوں کے ساتھ زیادتی کی ہے اور ہمارے ہر فقے کے ساتھ زیادتی کی ہے They should come with clear cut Islami Nizaam. کہ آپ کون سا اسلامی نظام چاہتے ہیں۔ آپ اسلامی نظام کا تو کہتے ہیں لیکن آپ میں اتنی Contradictions ہیں کہ میں ابھی پیر محمد خان اور دوسرے Mover کو کھڑا کر دوں تو ایک دوسرے کے خلاف کفر کا فتویٰ دے دیں گے کیونکہ ایک جمعیت علماء اسلام کا ہے اور دوسرا جماعت اسلامی سے جدا ہوا ہے۔ شکریہ۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زه د خپل ورور حاجی عدیل توجه دے طرف ته راګرځوم۔ یو خو زه د ده نه تپوس کوم چه ته کوم مسلک سره تعلق لرے؟

جناب سپیکر: یو منټ خبره اوکړه' چه دا نور هم خپله خپله خبره اوکړی۔

خپل خپل قراردادونه ټول اووايني چه بس ختم شي۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپيکر صاحب ! قرآن خمونږه يو قرآن دے که هر څو مذهبونه دي، خو قرآن يو دے، کتاب يو دے۔ پيغمبر خمونږه يو دے ۔ مونږه د الله تعالیٰ، د قرآن، د نظام مصطفٰی خبره کوؤ۔ د هغے د پاره دا قرارداد مونږه راوړے دے ۔ په دے ملک کښې اکثريتي چه د چا مذهب وي،په هغے باندے علماء کيناستے شي، دغه کښې هيڅ جهګړه نشته ۔ د پاکستان ټولو علماؤ په دے باندے اتفاق کړے دے۔ د اکيس علماؤ په دے باندے يوه زَره فيصله شته او د هغے نه پس بيا پړے يو دغه ناست دي۔ په دے کښې د علماؤ په مينځ کښې هيڅ قسمه اختلافات نشته چه اسلامي قانون په مسلمانانو باندے فرض عين دے۔ په دے کښې که شيعه ګان دي، اهلِ حديث دي که شافعي مذهب دي او که حنفي مذهب دي۔ په اسلامي قانون باندے دے ټولو اتفاق کړے دے چه دا په مسلمان باندے فرض عين دےاو په دے کښې هيڅ د اختلاف خبره نشته۔

جناب سپیکر، پير محمد خان بس۔ ملک جهانزيب خان تاسو Move کړئ۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپيکر ! په دے به مختصر دا عرض اوکرم چه --

جناب ثناء اللہ خان میاں خیل، (وزیر صحت)، جناب سپیکر ! میں اس پر بولنا نہیں چاہتا لیکن صرف تھوڑی سی پیر محمد خان کی اصلاح کرنا چاہتا ہوں کہ انہوں نے مذاہب کا کہا ہے کہ قرآن میں مذاہب نہیں ہیں۔ مسلک اسلام میں جُدا ہیں لیکن مذاہب جُدا نہیں ہیں، مذہب ایک ہی ہے۔

جناب احمد حسن خان، جناب سپيکر ! حاجي عديل صاحب نه دا خبره ولے هيره شوه چه په پي اين اے کښې د اے اين پي پارټئ خمونږه مشرانو د نظام مصطفٰی د پاره قربانيانے ورکړے وے۔ هغه هم دغه نظام غواړي کنه۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! آپ ان کو موقع دیں تاکہ وہ اس میں اپنی ترامیم لائیں۔ دوسری بات یہ ہے کہ ہمارے ہاں اسلامی شریعت کونسل ہے، شریعت کورٹ ہے، وہ جو فیصلہ بھی دے ہم اس کو مانتے ہیں۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! حاجی عدیل صاحب کو اس سلسلے میں بات نہیں کرنی چاہیے۔ان کا علم اس سلسلے میں بہت کم ہے۔

ملک جہانزیب خان: جناب سپیکر صاحب! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ -------- (قطع کلامی)

جناب فرید خان طوفان:(وزیر خوراک و بلدیات) جناب سپیکر! احمد حسن خان ډیره اهم نقطه په گوته کړه۔ دا مسئله چه کومه ده، دے باندے اختلاف راتلے نشته۔ په پاکستان کښې، دا یو د مسلمانانو مملکت دے۔ په دے کښې داسےبدبخته به څوک مسلمان وی چه وی مسلمان او د اسلامی قانون مخالفت کویدا خبره خوونږه په 73 آئین کښې فیصله شوے ده۔73 آئین چه کوم دے هغه دےملک کښې جوړ شوے دے، دا متفقه آئین دے په دے باندے د مختلفو مذهبی جماعتونو سیاسی مشرانو چه په هغے کښې مفتی محمود رحمته الله علیه خدائے دے اوبخښی او پروفیسر غفورصاحب چه د پیر محمد خان زوړ مشر وو سابقه ملگرے نے وو مشر نے وو او په دے----------

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! خما اوس هم مشر دے، د جماعت اسلامی مشر دے او خما اوس هم مشر دے۔ که یو سړی د جماعت اسلامی د فیصلے خلاف ورزی کړے وی نو د هغے دا مطلب نه دے۔ زه اوس هم جماعت اسلامی کښې یم۔ دوی خلاف ورزی کوی د خپلے خپلے پارټئ خو هغه پارټئ کښې دی۔

<u>وزیر خوراک و بلدیات</u>: جناب سپیکر صاحب ! خما دا مطلب دے چه په هغه آئین باندے د مذهبی جماعتونو او د اسلام نه باخبره عالمان چه کوم وو هغوی دا آئین کتلے وو، او د هغه آئین متعلق د ټولو دا متفقه رائے وه چه په پاکستان کښې به اسلامی نظام د دے آئین لاندے راتلے شی۔ او په هغه آئین کښې د دے اسلامی قوانینو د پاره اسلامی نظریاتی، اسلامی نظریاتی کونسل چه دے هغه ورته جوړ کړے شوے دے۔ دا چه کوم تجویز راغلے دے، دا قرارداد راغلےدے۔ د دے سره د چا اختلاف نشته دے، خو په 73 آئین کښې داسے یو اداره شته چه هغه د پاکستان دا ټول قوانین چه کوم دی، چه د اسلام سره متصادم دے هغه اسلامی رنگ ته او د اسلامی قانون مطابق کولو د پاره په هغے کښې گنجائش شته او هغه اداره قائمه ده۔ اوس هم کار کوی، که دا اسمبلی چه کوم ده د 73 آئین د روح مطابق چه د هغے لاندے د پاکستان ټول مملکت، لکه څنګه چه نن عدیل صاحب یا پیر محمد خان صاحب د مختلفو مذاهبو یا د مسلکونو کوم ذکر اوکړو، په هغے کښې اتفاق رائے د هغه آئین په رڼرا کښې اوپه دائره کارکښې پیدا کړے ده۔ نو اوس پکارنه دی چه بحیثیت مسلمانان مونږه دغه تفرقات چه کوم دی، نن دا ملک د فرقه واریت ښکا ردے۔ په دے کښې دا مسئلے چه کوم دی، نن هم اوچتیږی چه د هغے ټول بحیثیت قوم مونږه ته پرے تاوان رسیږی۔ زه وایم چه اسلامی نظام خلق د دے پاره غواړی چهانصاف د وی، عدل د وی، قتل وغارت گری د ختم شی۔ د بل سړی خون خرابه د نه کیږی۔ نو د هغے د پاره دا جذبه چه کومه ده، دا نیکه جذبه ده۔ نو پکار دا دی چه مونږه د73 د آئین د روح مطابق اسلامی نظریاتی کونسل ته د ا اپیل اوکړو چه کوم قوانین تاسو جوړوونی، رفتار تیز کړنی او دے پاکستان کښې داسے قوانین شته چه هغه د

اسلام سره متصادم وی، هغه دِ د اسلامی نظریے سره مطابق کړی۔ نو دا Practicable ده۔ دا عملی کیدے شی خو دا نورے خبرے، دا یو قرارداد به هم پاس کړو که مونږه رشتیا او په ایماندارئی سره اسلام غواړو ؟ سوال دا دے۔ نو حواست به دا وی چه چا قرارداد پیش کړے دے، محوک چه ورکښې ترمیم کوی، مونږه ټول په دے کښې شریک یو، چه کوم قوانین د اسلام خلاف دی نو هغه دَ اسلام تابع کول، د اسلامی قانون مطابق کولو د پاره چه په 73 آئین کښې کوم شق ایخودلے شوے دے، د هغے مطابق دِ هغه ته درخواست اوشی چه دا خپله کارروائی تیزه کړی او هغه قوانین کوم چه متصادم دی هغه دِ زر تر زره د اسلام مطابق کړی۔

<u>جناب اکرم خان دُرانی:</u> جناب سپیکر صاحب ! فرید طوفان صاحب صحیح خبره اوکړه۔ خو زه صرف دومره وانم چه اسلامی نظریاتی کونسل هغه خپل سفارشات مکمل کړی دی۔ هغه آخری چه څه وو، هغه هم مکمل کړی دی نو دا په هغے مخکښے کولو کښې خمونږه د دے خانے نه یو کوشش دے چه دا اسمبلی هم د دے خانے نه مرکز ته اولیکی او په دے کښې هیڅ قسمہ حرج نشته او هلته کښې هم اسلامی نظریاتی کونسل چه کوم هغه آخری تجاویز دی یا څه بدلول غواړی هغه مکمل شوے دی او په هغے باندے دِ عمل اوشی۔

<u>ملک جہانزیب خان:</u> جناب سپیکر صاحب ! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ چونکہ پاکستان اسلام کے نام پر معرض وجود میں آیا ہے اور ملک میں اکثریت مسلمانوں کی ہے' لہذا فوجداری اور دیوانی قوانین کو اسلام کے بنیادی تقاضوں سے ہم آہنگ کیا جائے۔ اور ملک میں مکمل اسلامی نظام نافذ کیا جائے۔ جناب سپیکر ! په دے باندے زما ورونړو مخکښے په تفصیل

باندے خبرے اوکرے ۔ زہ بہ دومرہ اوښانم چہ د بدقسمتئے نہ خمونږہ پہ ملاکنډ ډویژن کښې د اسلام نوم خرڅیږی ۔ کہ جماعت اسلامی والا دی خلقو تہ وانی چہ ووټ راکړئی نو اسلام درلہ راولو۔ جمعیت العلماء والا دی نو ھغوی وانی مونږہ لہ ووټ راکړئ، اسلام درلہ راولو، نو پہ ملاکنډ ډویژن کښې د اسلام نوم خرڅیږی، د ووټ د پارہ او د خپلو مفادو د پارہ۔ چونکہ د ملاکنډ ډویژن خلق ډیر سادہ گان دی او صحیح مسلمانان دی نو د ھغوی متفقہ طوردا خواھش دے چہ ملاکنډ ډویژن کښې دِ د شرعی قوانینونفاذ اوشی ۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر! پوائنټ آف آرډر۔ معافی غواړم خو مونږ د ټول پاکستان د پارہ قرارداد پیش کړے دے، او د دوی د فکر نہ زما خیال دے خبرہ اووتہ، ملاکنډ ډویژن پکښې نشتہ ۔ ټول ملک کښې اسلام غواړو۔

ملک جہانزیب خان: زہ وضاحت کوم ۔ چونکہ خما دے ورور پیرمحمد خان مخکښې ھم پہ ما باندے دا خبرہ اوکړہ چہ دہ خپل قرارداد واپس کړے وو ۔ اوس ھم خما ھغہ قرارداد پیش دے او زہ پہ ھغے باندے کلک ولاړ یم، خکہ چہ د ملاکنډ ډویژن خلق پہ اکثریت باندے دا غواړی چہ دلتہ کښې دِ عدالتی نظام قائم شی۔ سابقہ حکومت چہ کوم دا اعلان کړے وو، پہ ملاکنډ ډویژن کښې د اسلامی‌حکومت، نو ھلتہ کښې ټھیک عدالتونہ او قاضیان شتہ خو اسلامی قانون نشتہ، نو ھغے تہ دِ عملی جامہ ورواغوستلے شی او ھلتہ کښې دِ د اسلامی قانون نفاذ اوشی ۔ خما دے ورور دا دغہ اوکړو چہ کوم چاپ اسلام تاسو غواړئی نو مونږہ منصورہ چاپ اسلام نہ غواړو، مونږہ پرمټ چاپ

اسلام نه غواړو، ډيزل پرمټ وغيره اسلام مونږه نه غواړو۔ مونږه هغه اسلام غواړو چه کوم د الله او د الله د رسول منلے شوے دے۔ قرآن او سنت مطابق چه څه دی، هغه اسلام غواړو۔ خو بعضے ورونړو په تير وخت کښې د جماعت اسلامی ممبرانو په دے فلور باندے د نفاذ شريعت مخالفت کړے وو ستاسو په ريکارډ باندے به وی چه کله مولانا صوفی محمد هغه تحريک شروع کړو نو جماعت اسلامی والا د هغے اسلامی قانون مخالفت کړے وو۔ خو نه چا تپوس اوکړو ------ (قطع کلامی)

جناب پير محمد خان: جناب سپيکر صاحب ! د ريکارډ درست کولو د پاره، دے په هغه وخت کښې ممبر نه وو۔ د جماعت اسلامی ممبران د شريعت خلاف نه دی او هميشه ئے شريعت غوښتلے دے۔ د ده که جماعت اسلامی سره اختلاف وی خير دے، دے دِ په خپل ځائے وی، که جمعيت العلماء سره وی، په خپل ځائے، خونږه د دوی خبرے سره هيڅ اختلاف نشته۔ دے شريعت غواړی، مونږه هم غواړو نو خونږه د دوی دے قرارداد سره هم اتفاق دے۔ مونږه په ملک کښې اسلام غواړو۔

ملک جهانزيب خان: خو نه چا تپوس اوکړو چه ملاکنډ ډويژن کښې به اسلامی قانون څنګه نافذ شی، نو ما اووئيل چه کله جماعت اسلامی ورک شی۔ ځکه چه دوی اسلام نه غواړی۔ (تالياں) جناب سپيکر صاحب ! خونږه دا بعضِ مذهبی جماعتونه خو برائے نام اسلام غواړی، حالانکه اسلام منلو ته تيار نه دی۔ نو زه دا قرارداد پيش کوم چه په ټول پاکستان کښې عموماً او خصوصاً ملاکنډ ډويژن کښې دِ هغه عدالتی اسلامی نظام چه ديوانی او فوجداری مقدمو کښې دِ په هغے عمل درآمد اوشی۔

جناب سپیکر: ملک سرنگزیب خان۔

ملک سرنگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ چونکہ گزشتہ حکومت میں ملاکنڈ ڈویژن اور ضلع کوہستان میں نفاذ شریعت محمدی کا اعلان کیا گیا، لیکن ضلع کوہستان میں اس کا عملی نفاذ نہ ہو سکا، لہذا اس ایوان کے توسط سے حکومت سے اپیل کرتے ہیں کہ ضلع کوہستان میں فوری طور پر شریعت محمدی کا نفاذ کیا جائے کیونکہ ضلع کوہستان کی سو فیصد آبادی کی دلی خواہش ہے کہ یہاں پر اسلامی نظام جلد از جلد رائج ہو، لہذا حکومت اس اہم ترین مسئلے پر جلد از جلد عملی اقدامات شروع کرے۔ جناب سپیکر صاحب! ضلع کوهستان کښې او ملاکنډ دويژن کښې چه کوم مخکښې حکومت شريعت نافذ کړے وو، د هغے عملی اقدام نه دے شوے۔ د هغوی مقصد دا دے چه ضلع سيشن جج نوم ضلع قاضی ايخښودے دے، او قاضی په Contract باندے تحصيل کښې کينولے دے، هغه قاضيان فيصله يعنی دشريعت په مطابق هغوی چه اوکړی، يعنی دواړه جانبين رضا کړی او شريعت اوکړی، نو يو فريق بيا خی کورټ ته چه کوم هار کيږی نو هلته کښې دسترکټ قاضی يعنی سيشن جج وانی چه دا د قانون مطابق نه دی شوی، نو خمونږه دا عرض دے چه دا شريعت او قانون دا جدا جدا محيز دے۔ اوس چونکه هلته شريعت نافذ شوے دے، هلته قاضيان ناست دی نو چه کوم شرعی قانون باندے هلته فيصله کيږی، چه هغے باندے د قرآن و سنت مطابق عمل درآمد اوشی۔ نو خمونږه دا درحواست دے چه پوره ملک کښې دِ او شی ليکن که پوره ملک کښې څه مشکلات وی نو کوهستان ضلع سو فيصد يو مذهبی خلق دی او د هغوی دا حواهش دے چه مونږه باندے صحيح طريقه باندے شريعت نافذ شی۔

جناب سپیکر، خما خیال دے دا به ---------

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر صاحب ! د شریعت خبره کیږی او د مانخه ټائم دے۔

جناب آفتاب احمد خان شیرپاؤ، قرارداد کښې دا ونیلے شوے دی وفاقی حکومت ته چه زر تر زره ِ اوکړے شی - بس دا خبره ده پکښې، او سفارش دے، او دے کړے شی۔ نور د هغوی کار دے چه (قہقہے)

جناب احمد حسن خان، جناب سپیکر !د بی بی او د شیرپاؤ خان خیال یو دے۔

حاجی محمد یوسف خان، جناب سپیکر! خه اجازت غوارم او په دے باندے یوه خبره کول غوارم ---------

جناب عبدالسبحان خان، دا ډیر Important issue دے - د مونږ له پاره وقفه اوکړئ جی که نه وی نو بیا به ئے صبا اوکړو۔

حاجی محمد یوسف خان ترند، دا ډیره ضروری خبره ده جی مونږ ټول مسلمانان یو او په دے خبره کول غوارو۔

جناب عبدالسبحان خان، په دے به جی خبرے کوو۔

میاں مظفر شاه، خه د هغوی نه مخکښې ولاړیم۔

جناب سپیکر، تاسو لږ وروستو وئی مخکښې دوئ پاسیدلی وو ، بیا صبر اوکړئ۔

حاجی محمد یوسف خان ترند، دوئ پسے بیاما له نمبر راکړئی۔

میاں مظفر شاه، سپیکر صاحب! خه ستاسو په ذریعه دے هاؤس ته اودوئ ټولو ته، یو خو خما دا ریکویسټ دے چه څلورو ممبرانو دا قرارداد پیش کړے

دے او نن صبا مونږه اورو چه طالبانو هلته په افغانستان کښې شریعت نافذ کړے دے، نو مهربانی اوکړئ چه دے محلورو کسانو چا چه دا قرارداد پیش کړے دے، دوئ یو کال د پاره افغانستان ته واستوئ چه هلته تجربه حاصله کړی او بیا دِ مونږ له راشی او مونږه ته دِ اوښائی چه هلته څه پیش رفت شوے دے۔

(قہقہے)

<u>جناب اکرم خان درانی</u>، دلته جی د تجربے خلق شته دے خو که دوئ نمبر ورکړی۔تجربه ورسره شته صبا نه به نے شروع کړو۔

<u>جناب پیر محمد خان</u>، دا خو آسانه خبره ده جناب سپیکر! صاحب چه هلته کښې دومره دوی ته پته ده---------

<u>جناب احمد حسن خان</u>، محلورو وانړو سره، د دوی څه دشمنی ده، هلته کښې خو بغیر ږیرے والا سرے سر پریکړے راځی۔ (قہقہہ)

<u>جناب پیر محمد خان</u>، طالبانو ته دِ حواله کړی کنه، که دوی نشی نافذ کولے --

<u>میاں مظفر شاه</u>، جناب سپیکر صاحب! خما بل ریکویسټ دا دے--------

<u>حاجی محمد عدیل</u>، جناب سپیکر! ان سب کی جگہ جناب ترند صاحب کو افغانستان بھیج دیں کیونکہ ان کو کوئی خطرہ نہیں ہے۔

<u>میاں مظفر شاه</u>، ته لږ یو منټ - یو منټ ترند صاحب - سپیکر صاحب! بل زه وایم جی چه زمونږ دا ملک، نن صبا هسے هم تاسو او ټول مونږه وینو چه بحران کښې دے۔ مختلف Crisis دی، اقتصادی دی، مطلب دا دے چه پرائم منسټر هم منی، خمونږه حکومت هم نے منی او اپوزیشن والا نے هم منی۔ دیر خلق نے منی او دے ملک بدقسمته باندے دیرے زیاتے تجربے اوشولے جناب۔ کله پرے صدارتی نظام وی، کله پرے مارشل لاء وی، کله پرے څه

وی او کله پرے محه وی۔ واحد خمونږ یو منستر صاحب خبره اوکړله چه یو آئین متفقه طور باندے ټولو سیاسی پارټو 1973 ء کښې منظور کړے وو او په دے ملک کښې دا جمهوریت هم په ټهیک طریقه چا نه دے پریخے جناب۔ کله په د یحییٰ خان مارشل لاء کله په د ضیاء الحق مارشل لاء کله په محه کله په محه داسے دیرے خبرے راغلے دی جی خو اوس دا که نوے نوے تجربے په مونږه شروع کړو هسے هم دیر بد حال دے او هسے نه دا کشتئی چه دیره په هچکولو روانه ده بل خوا روانه نشی نو زه به دا وایم چه مونږه د جمهوریت دا شے چه کوم روان دے په دے ملک کښې دا مونږه پریږدو او دا ټهیک روان شی او دا ادارے چه کومے روانے دی ---

<u>جناب اکرم خان دُرانی</u>، جناب سپیکر صاحب ! دا تجربه خو نه ده۔ دا خو خمونږه ټول هغه یو اسلامی فرض دے۔ دا خو نوے تجربه نه ده ------

<u>ملک جهانزیب خان</u>، د مسلمانانو دا فرض نه دی ختمول پکار۔ دا تجربه ده۔ دا ملک محه له پاره اغستے دے۔ دا نوم نے ورله بدل کړنی پاکستان ورته مه واینی بیا نوم ورته بدل کړنی۔ دا محه خبره ده---- (تالیاں) اسلام سره لوبے نه دی پکار۔ مونږه د ټولے صوبے نمانندگان یو او دلته محه له پاره راغلے یو۔

<u>جناب سپیکر</u>، ټهیک ده جی۔

<u>ملک جهانزیب خان</u>، اول مونږه مسلمانان یو۔ وروستو پاکستانیان یو پارټیانے وروستو په دریم نمبر دی۔

<u>جناب سپیکر</u>، ټهیک شو۔

<u>حاجی محمد یوسف خان</u> ، جناب سپیکر ! خما گزارش دا دے جی ستاسو په وساطت باندے زه دے خپل محترم ورونړو ته دا یو گزارش کومه چه د هر

محیز خپل یو اهلیت وی، د هغے یو مقام وی۔ دا قرارداد که تاسو اوگورنی داد اسلام نظام سره منسلک دے۔ دا به نتی وی کښې هم راځی۔ دا به اخباراتو کښې هم راځی۔ مونږه عوامی نمانندگان یو۔ الحمدللّٰه چه په دے هاؤس کښې ماسوا د دے دوو ورونړو نه چه دا د اقلیت سره تعلق لری، مونږ ټول مسلمانان یو۔ اوس عرض دا دے جی که دا قرارداد، د نتی وی بو ستروے نو دا به بغیر محه ددغے نه، لاس به اوچت شوے وو، چه وفاق ته سفارش دِ اوکړی، که دا قرارداد د سونی گیس د پاره وے، دا قرارداد محه د بجلئ د پاره وے، آیا یو اسلامی قوانین داسے دی چه یره هغے د پاره مونږه جرح او دومره نکتے. دا خو د دے اسمبلئ په پاورکښې نه دے، دا خو د وفاقی حکومت په پاورکښې دے، هغوی به آئین کښې ترمیم کوی، الا بالا به گردن ملا - مونږ به د خپل طرف نه دا سفارش اوکړو۔ خما دوی ټولو ته درخواست دے چه د خدائے په خاطر د دے هاؤس نه به بهر اوخنی او د دے به دیر بد اثر وی۔

جناب سپیکر: بس جی۔ هاؤس کښې Put کوو - هاؤس ته نے Put کوو جی۔

جناب نجم الدین: یو منټ سر! خما هم پکښې خبره شته دے------

جناب سپیکر: بس جی، هاؤس ته نے Put کوو جی۔

جناب نجم الدین: سر! منسټر صاحب خبره اوکړه 1973ء د آئین مطابق - په هغے کښې جی واضحه دا ذکر دے چه په لس کاله کښې دننه دننه په دے ملک کښې به مکمل اسلامی نظام نافذ کیږی۔ 73ء آئین کله نافذ شوے دے جی، تر اوسه پورے په دے ملک کښې اسلامی نظام، دے حد ته خبره راغلے ده چه دوه نیمے بجے دی، مونږ مانخه نه پاتے کیږو۔ خما جی-------

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! معزز رکن اس آرٹیکل کا حوالہ دیں جس میں یہ Mention

ہے۔

جناب نجم الدین: ما کتاب نه دے راوړے ۔ صبا نے چه راوړم دوئ ته به نے ښانم جی (قہقہہ) په هغے کښی جی خما عرض دا دے سر، 73ء آئین مطابق په لس کاله کښی به دے ملک کښی اسلامی نظام نافذ کیږی ۔ شته دے پکښی جی ۔ په لس کاله کښی به اسلامی نظام نافذ کیږی جی۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب ! دا خو ډیره، د پښتو خبره ده۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان ! بس Put کوؤ جی۔ هسے هم هغه نور تاسو ختموئ نو بس څه فائده شوه۔ بس Put کوؤ جی۔

جناب پیر محمد خان: دا خو ډیره د افسوس خبره ده چه خمونږ ورونړه، نن خو دوی یو سنجیده خبرے پورے-----

جناب سپیکر: تاسو ته دا پیش کومه جی۔ The Resolutions moved by honourable Members Mr. Pir Muhammad Khan, Malik Jehanzeb Khan, Malik Sirangzeb Khan and Mr. Akram Khan Durrani (Interruption)

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جی۔

بیگم نسیم ولی خان: دا داسے مسئله ده چه دا ووټ ته اچونی، خان خو نه شرموو ۔ مونږ ټول مسلمانان یو۔ نناوے فیصد، په ټول پاکستان کښی۔

جناب سپیکر: Put کوو نے جی۔

بیگم نسیم ولی خان: دا مطلب مو نه دے ۔ یو وضاحت غوارو۔ صرف دومره دِ راته اووائی چه قرارداد داسے پیش کړو چه دا قرارداد، دا اسلام او دا اسلامی

نظام به د یو مسلک اسلامی نظام نه وی۔ دا به د خدائے او رسوُل صَلَی اللّٰهُ عَلیهِ وَسلَم، خکه چه څنګه ممبرانو دلته خبره اوکړه او خلقو په خندا واغسته، حقیقت دا دے چه نن په افغانستان کښې کوم حال دے ۔ اول د اووه ډلو د اسلام جنګ) وو، اووه ډلے د اسلام چه دی هغه تر ورشوے۔ اوس یو خوا طالبان دی او یو خوا هغه شمالی خلق دی۔ د هغوی جنګ) دے ۔ اوس شمالیان پخپل مینځ کښې انخښتی دی، اصل جهاد نے شروع کړے دے، اسلام په اسلام جهاد کوی۔ دا د خنده خبره هم نه ده او د توقے خبره هم نه ده، دا ډیره سنجیده خبره ده ---------

<u>جناب اکرم خان دُرانی</u>: جناب سپیکر صاحب! چه کوم خائے کښې د طالبانو حکومت دے، هغه د مثال حکومت دے۔ هغه چه د کوم خائے نه شروع شوے دے او هغه انشاء اللّٰه -------

<u>بیگم نسیم ولی خان</u>، تاسو خبره کوله زه نه یم پاسیدلے، مهربانی به اوکړنی سپیکر ته به اوګورنی که سپیکر ما له فلور راکړے دے نو زه حق لرم چه خبره اوکړم۔ بیا تاسو پاسنی رد نے کړنی۔ مونږ صرف دومره وضاحت غواړو چه دا دِ ورسره اوونیلے شی چه په دے ملک کښې به هغه اسلام وی چه کوم دخدائےد رسول(صلَی اللّٰه علیه وآله وسلم) اسلام دے او کوم د حضرت عمر فاروق رضی اللّٰه عنهُ د زمانے عدل و انصاف دے، هغه به وی خکه چه دا خو شل خُلے دی۔ اوس دغلته یا رسول اللّٰه کانفرنس روان دے ،د هغے په مخالفت کښې بیا بل دے، هلته سپاه صحابه ده، هلته سپاه محمد دے۔ هغه صحابه چه دی، هغوی هم محترم دی، محمد (رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه واله وسلم) د هغوی نوم چه اخلو هغه د هغوی نه محترم دے، مونږ خو په دے وطن کښې د

اسلام هومره مظلوم شے خدائے شته که وینو. د هر طرفه په گزار دے۔ څوک وائی چه مونږ د دے مخالفت کوؤ او څوک وائی چه ووټنگ کوؤ. او تاسو نه دا ولے هیر دی چه په دے اسمبلئی کښ او د دے اسمبلئی په فلور د میر افضل خان، خدائے دِ نے اوبښی، د هغوئ په زمانه کښ ، شیرپاؤ خان دا دے ناست دے۔ د دوی په زمانه کښ دیره ممکنه ده چه هغے نه هغه غیر جماعتی حکومت وو، په هغه زمانه کښ، غفور خان جدون د هغے گواه دے، دا دے ناست دے، چه په دے اسلامی نظام خو پنځویش قراردادونه پاس شوے دی۔ نو که قرار داد باندے پاس کیږی نو پاس نے کړنی ورله، چه که دوی له خدائے دا اسلامی نظام ورکړی۔ خو پیر محمد ته بیا خواست کوؤ. هغه اسلامی نظام ، حکم دے د الله چه هر یو شے غواړنی، اول نے په خپل خان باندے نافذ کړنی۔ پخپل خان نے نافذ کړه او وائی چه اسلام قبلوے نو په اسلام کښ ټوټل ننوځئ، اسلام کښ Piece meal نشته چه د اسلام ښه خبره ده، خما په حق کښ خبره ده، هغه به ترے زه اخلم او که خما په حق اسلام دے، ماته اووایه چه په اسلامی نظام کښ ستا اسمبلی شته، ماته اووایه اسلامی نظام کښ ستا پارلیمنټ شته، ماته اووایه اسلامی نظام کښ ستا سینیټ شته او ماته دا هم اووایه چه په اسلامی نظام کښستا دا کومه طریقه چه ده، دا د ډیویلپمنټ کار، او دا خلقو ته حوالے، دا یو طریقه ده۔ اسلام سره خمونږ د هیڅا اختلاف نشته دے۔ الحمدلله، الحمدلله الحمدلله مونږ ټول مسلمانان یو او زه هر وخت پیرمحمد خان ته وایم چه مونږ خو بهتر مسلمانان خکه یو چه منافق نه یو۔ چه څه مو په زړه وی نو هغه مو په خُله وی۔ خمونږ د اسلام سره جنګ) نه دے۔ خمونږ د اسلام د خرڅونکو سره جنګ) دے (تالیاں) او دا تسلی خمونږ

اوکړنی چه دا اسلام چه دے، دا اسلام به د خدائے اسلام وی، دا به د خدائے د کلام اسلام وی او دا به د خدائے د رسول صلی اللّٰه علیه وآلهٖ وسلم اسلام وی، او دا دلته ناست خلق چه دی، دا به ټول اول دا اسلام په خپل ځان نافذوی او چه کله نے په ځان نافذ کړی نو د اسمبلئی ممبر نه نے، او چه کله نے په ځان نافذ کړے نو دتنخواه حقدارنه نے۔ چه په ځان نے نافذ کړے نو بیا دِ د احتجاج حق نشته دے۔ دا یو طریقه، یو سسټم دے، تاله نے قراردادِ مقاصد کښې اولیکل چه پاکستان یو اسلامی مملکت دے او په دے کښې به هیڅ یو قانون داسے نه جوړیږی چه هغه د اسلام او د شریعت منافی وی، او که داسے یو قانون جوړوی نو راځئی چه په شریکه مونږه ټول هاؤس پاسو او هغه قانون واخلو، او هغه چیلنج کړو۔ هغه چه کلهچیلنج کړو او که چرے مونږ کښې ایمان وی نو چه سول سپریم کورټ پورےنے هم اورسو او اووایو چه دا قانون ستاسو چه دے دا غیراسلامی دے۔ او چه دا ورته اووایو چه مونږ ټول سسټم بدلول غوارو۔ دے د پاره به تاسو اووایئی چه مشکلات به څومره وی، د دے د پاره به کارونه څه اوکړی۔ مونږ به دا قرارداد تاسو سره نن پاس کړو او تاسو دا قرارداد د زړه نه نه پاس کوئی۔ که د زړه نه پاس کوئی نو عمل ورله اوکړئی او عمل دا دے چه اول ټول مذهبیجماعتونه، په دے ملک چه هرڅومره مذهبی جماعتونه دیپه دے ملک کښې که هرڅومره فرقے دی او په دے ملک کښې که د هر مسلک خلق دے۔ هغوی ټول دِ یو ځائے کینی او په یو سټیج دِ کینی، او دے ملک له دِ یو آئین ورکړی چه دا اسلامی آئین دے۔ بیا دِ مونږ له راوړی چه دا آئین دے او دا نافذ کړئی۔ مونږ ه اوس څه نافذ کړو۔ مونږ خو د افغانستان اسلام نه شو نافذ کولے۔ که ماته دا وایئی چه زه به د

افغانستان اسلام نافذ کړم نو خدائے شته دے چه زه په حیثیت د ښځے خپل دا حق هیچا له هم نه ورکوم چه زه بهر ته نه شم وتلے، زه خبره نه شم کولے. زه د دنګے پوندے سینډل، کوم چه ما په پخو کړے دے، ټک ټک نه شم کولے، زه په دفتر کښې کار نه شم کولے، زه خپل ټپوس نه شم کولے. او د دے سره سره زه سړی ډاکټر له تلے نه شم.ښځه ډاکټره به په دفتر کښې کار نه کوی. نو که دا اسلام وی، نو دا به شائد چه دوی ته هم ناقبول وی. دا به دوی ته هم ناقبول وی. دوی سره چه نے کومه لوبه اوکړه. اول نے هر سړے په باړدر نیولو، ونیل چه اسلامی نظام دے، ږیره پریږده. اوس هر یو په دے وجه نیسی او وانی چه شرعی ږیره چه کومه ده هغه یو موټے دے او دغه شان لاندے ترینه کرپ اوباسی. دا سړی ترینه هم محفوظ نه دی.کله ورته وانی چه سر مو سرتور دے، بهر ته به نه راوځنی. نو که دغسے وی نو بیا خو به پیرمحمد خان سرتور سر اونه ګرځی، که طالبان راغلل، دا ډیره د سوچ خبره ده، ډیره د هوش خبره ده.مونږ د هرے خبرے نه مذاق جوړ کړو. حکومت ترینه هم مذاق جوړکړی او اپوزیشن ترینه هم مذاق جوړکړیاسلام مذاق نه دے.خدائے او د رسول صلی الله علیه وآله وسلم په باد، د دے اسلام د مسکیننی په نامه چه اسلام پورے مه خاندنی. یو جامع شے راوړنی چه پاس نے کړو. دا کیږدنی، دا به هم پاس کوؤ، مونږ دا نه دی ونیلی په ووټ. زهخو دے د پاره پاسیدم چه سپیکر صاحب خما خیال دے ووټ ته اچولو. ووټ پرے چا سره کونی.دوه د اقلیت ممبران دی، هغوی خو حال ونیلے دے چه مونږ وریسره یو. نو آیا دا مونږ مسلمانان کافران یو. څه عجیبه خبرے دی، مونږ نن د دے اسمبلنی نه تماشه جوړه کړے ده. مونږ نن په دے ټوله ورځ کښې، تاسو

هر یوسړے دے۔ خپل ګریوان کښې سر دننه کړئی۔ او په خپله ایماندارئی او په خپل ضمیر دِ اووائی چه آیا هغه نن هغه رول کړے دے چه هغه د عوامی نمائندګئ موافق وی نه مو دے کړے۔ لږ شانتے به داسے اوکړو چه د دے ادارے تقدس ته به اوګورو۔ خمونږ نه خپل عزت به وی، نو مونږ به ډیر کمتر خلق یو۔مونږ به خلقو کښې ډیر کمتر خلق یو، خو دا اداره چه ده، دا یو معززه اداره ده۔ چه د دے دروازے نه دننه راشو او مونږ په دے کرسو کینو نو پکار دا دی چه که مونږ د خان احترام نه کوؤ نو خیر دے د دے کرسئی احترام دِ اوکړو او د دغے کرسئی احترام دِ اوکړو۔ په دے ملک کښې د حکومت احترام مونږ تاسو ته نه وایو چه د حکومت احترام اوکړئی۔ د دے خپلے ادارے احتراماوکړئی، خکه چه د دے اسمبلئی یا د پارلیمنټ یا د سینیټ دا ټول خلق ممبران دی۔ که مونږ دا خلق شرموو او مونږ دا ممبران شرموو او مونږ دا وزیران شرموو، دا پبلک مونږ ته ګوری۔ که تاسو وایئی چه صبا له په پبلک کښې د اپوزیشن په دے باندے وقار زیاتیږی هم نے نه زیاتیږی۔ خکه چه د اپوزیشن متعلق به هم خلق وائی چه اپوزیشن هم ترینه تماشه جوړه کړے ده او حکومتپورے به هم خلق خاندی چه حکومت د هغوی په خندا پورے خندا کوی۔ د یوخل د پاره راځئی چه کینو او د زړه د صدق نه دا خبره اوکړو چه هره هغه خبره چه د اسلام په هغے لویو اصولو چه هغه ربنتیا دی او هغه صدق دے او هغه امانت دے۔ مونږ نن په دے خپل زړه کښې اووایو چه هغه خبره چه د دے ملک ، د دے صوبے، د دے قوم او د دے مملکت د مفاداتو دا خبره اوکړو او نور دا تماشه او دا خندا، نن خو وروميئی ورخ وه۔ توقے او مسخرے مو اوکړلے۔ اوس که د دوی خواهش دا وی چه دا قرارداد دِ پاس شی۔ دا قرارداد د کیږ ده، ووټ

پرے نه کیږی۔ او ووټ پرے هم نه دے پکار چه اوشی۔ مونږ اسلام نه متنازعه کوو، که څوک نے متنازعه کوی نو متنازعه د نے کړی۔ خمونږ اسلام یو دے۔ مونږ یو د خدائے اسلام او یو دخدائے د رسول صلی اللّٰه علیه وآله وسلم اسلام منو۔ مونږ نه فرقه واریت منو۔ شیعه گان نے مره کړل ۔چا مره کړل ؟ آواز راغے چه سُنیانو مره کړل۔سُنیان نے مره کړل، آواز راغےچه شیعه گانو مره کړل۔ تاسو ماته اووایئ چه په غیر اسلامی ملک کښ هم داسے جماعت نشته دے چه پهره پرے ولاړه وی، چه خلق مونځ کوی۔ په دے مملکت خداداد پاکستان کښ په جماعتونو پهرے دی۔ دا خمونږ اسلام مظلوم کړلو۔ په دے خبرو چه ټوقے ورپورے کوو، خنده ورپورے کوو او مسخرے ورپسے کوو۔ یو قرارداد مو پاس کړو، ووم لیږلو۔ خو یو قرارداد دے، پاس مو کړو او که پاس کونی نو شل خلے نے پاس کړنی۔ تماشه ترینه مه جوړونی۔ پلیز مهربانی اوکړنی۔ خپل خان ته ، خپل تقدس ته او د دے اسمبلئی دے تقدس ته اوگورنی۔

<u>جناب پیرمحمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب ! لږ شانتے یوریکونسټ کومه ---

<u>جناب احمد حسن خان</u>: جناب سپیکر صاحب ! عرض دا دے چه نن کوم د اسمبلئی کارروائی شوے ده۔ دا ډیره د خوشحالئی خبره ده چه په ډیر خوشگوارماحول کښ شوے ده۔ او زه ستاسو په وساطت سره بی بی له دا تسلی ورکوم او دا د ریکارډ د صفا کولو کوشش کوم چه مونږ د خپل ضمیر مطابق د اسمبلئی د قانون او دا آئین دننه په دے خبره باندے سرخرو یو چه مونږ خپل کردار د خپل علم او د فهم مطابق په صحیح پیمانه باندے سرته رسولے دے۔ او انشاء اللّٰه تعالٰی کوشش به داسے کوو چه هم په دغه انداز کښ

ټولے اسمبلی دغه شانتے اوچلیږی۔ کله تاسو مونږه په خبره رضا کړئ کله تاسو خفه شوے او کله مونږه خفه شوے، په ربښتیا خبره باندے کله بی بی دردمنده شوےکله بل د زړه دردمند خاوند، خو مونږه د الله پاک په فضل سره خپل کردار د خپل ضمیر مطابق په ډیرصحیح طریقه نن ادا کړے وو او دا خلقو په اخبارونو کښې ډیرے قسم قسم خبرے وے چه نن په اسمبلئی کښې به دا کیږی او دا به کیږی۔ که تاسو اوګورنی نن د اسمبلئی کردار هم هغه شانتے پرُجوش او مدلل وو۔ د اسمبلئی د ممبرانو آواز چه هغه د قوم آواز دے او دا آوازخلق اوریدل غواړی او انشاء الله دا به تاسو صبا په اخبارونو کښې اووینئی چه د عوامو د توقعاتو مطابق که د حکومت خپل رول دے نو هغه د هغوی خپل رول دے، خمونږ د اپوزیشن چه خپل رول دے هغه خمونږ خپل رول دے انشاء الله تعالیٰ Message به عوامو ته صبا ډیر صحیح لاړ شی۔

جناب پیرمحمد خان، جناب سپیکر صاحب ! بی بی خبرے اوکړے۔ زه دا درخواست کومه۔ یو خو د ریزلوشن خپل یو طریقه کار دے او هغه ښکاره خبره ده چه تاسو به نے دغه له راوړنی، تپوس به د هاؤس نه کونی۔ ولے چه دا مونږ مرکز ته لیږو او دا یو قانون دے۔ او خما یقین دے بی بی هم تسلی ورکړه چه دے کښې اختلاف نه کوی۔ دا یو خبره چه یره دے کښې مذهبونه دی او مذهبونو کښې اختلافات دی، مذهبونوکښې اختلافات په بُنیادی خبرو کښې جناب سپیکر صاحب نشته دے۔ په دے خبره کښې هیڅ اختلاف نشته دےچه مونځ فرض دے، هرمذهب وانی چه دا فرض دے۔ دا "الحمد" نه واخله تر "قل هو" پورے د ټول مونځ هم دغه الفاظ دی، هوبهو هم دغه الفاظ هرمذهب والا وانی او مونځ پرے کوی۔ په دے کښې اختلافات نشته دے۔ اوس

که اختلاف وی او څوک لاسونه بره په سینه باندے ایږدی او څوک نے په نامه باندے نو دغه څه خبره نه ده-ده ----------

جناب سپیکر: پیرمحمد خان! خما خیال دے چه ډیر Discussion پرے اوشو جی-

جناب پیرمحمد خان: سر! Discussion پرے اوشو، دا یو خبره کول غوارم جناب سپیکر صاحب-

جناب سپیکر: باقی پولیټیکل خبره ترے نه جوړوو او زه نے هاؤس ته Put کومه چه اسلامی قوانین تاسو غوارئی او که نه نے غوارئی- Is it the desire of the House..........

جناب سپیکر: Unanimous شو-

آوازیں: آو جی-

جناب سپیکر: ټهیک شو جی - The resolution، ما مخکښی د هغوی رائے اغستے وه جی ، jointly moved by Mr. Pir Muhammad Khan, Malik Jehanzeb Khan, Malik Sirangzeb Khan and Mr. Akram Khan Durrani, MPAs, is passed unanimously.

The sitting is adjourned and we re-assemble tomorrow at 10.00.a.m. Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس 7نومبر 1997، بروز ہفتہ دس بجے صبح تک کے لئے ملتوی ہو گیا)